T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ALMAN DİLİ VE EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ALMANCA EĞİTİMİNDE DİJİTAL ORTAM ALIŞTIRMALARININ ÖĞRETMEN-ÖĞRENCİ-MATERYAL ETKİLEŞİM ALANLARI AÇISINDAN BETİMLENMESİ

DİLEK DEMİRBAŞ

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. HANDAN KÖKSAL

EDİRNE, 2023

Tezin Adı: Almanca Eğitiminde Dijital Ortam Alıştırmalarının Öğretmen-Öğrenci-Materyal Etkileşim Alanları Açısından Betimlenmesi

Hazırlayan: Dilek DEMİRBAŞ

ÖZET

Yabancı dil eğitiminde kullanılan yöntemsel bilgiler, araç-gereç ve materyaller teknolojik ilerlemeler ile kendini yenilemiştir. Buradan hareketle temel ders malzemesi olan ders kitapları, ders araç ve gereçleri teknolojik gelişmelere paralel olarak mevcut durumlarından uzaklaşarak daha dijital bir hale gelmiştir. Dijital ortama taşınan derslerde etkileşim süreci bu bağlamda ele alınması gereken bir konu olmuştur. Bu sebeple çalışmanın amacı Türkiye'deki Almanca eğitiminde basılı ve dijital ortam alıştırmalarının Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşim alanlarının betimlenmesi şeklindedir. Yabancı dil olarak Almanca eğitiminde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenen dijital platformlarda sunulan alıştırmaların etkileşim alanlarının Öğretmen-Öğrenci-Materyal açısından durumu nedir? araştırma sorusuna bu tezde cevap aranmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması şeklinde gerçekleştirilmiştir. Veriler Ortaöğretim Genel Müdürlüğü tarafından desteklenen Wie Bitte? isimli ders ve çalışma kitabı, aynı kitabın etkileşimli hale getirilmiş versiyonu ve Deutsch mit Web 2.0 Tools isimli eTwinning projesine ait 3 veri setinden oluşmaktadır. Bu veri setlerindeki alıştırmalara ait yönergeler Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşim alanları açısından betimlenerek değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda ise veri seti 1 ve 2'nin yönergelerinin Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşim alanları açısından etkin olduğu ancak veri seti 3'ün bu açıdan daha yoğun olduğu ortaya çıkarılmıştır. Çalışmada eTwinning projesindeki Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşim alanlarının diğer verilere göre daha fazla olduğu bulgusundan hareketle alana katkı sağlayacağı düşünülen yapıcı öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Etkileşim, Yabancı Dil Olarak Almanca, Dijital Ortam, Alıştırmalar, eTwinning

Überschrift der Magisterarbeit: Beschreibung der Lehrer-Schüler-Material Interaktionsbereiche in den digitalen Übungen/Aufgaben im türkischen DaF-Unterricht

Vorbereitet von: Dilek DEMİRBAŞ

ZUSAMMENFASSUNG (ALMANCA ÖZET)

Die methodisch-didaktischen Ansätze und die Materialien, die im Fremdsprachenunterricht verwendeten werden, haben sich mit dem technologischen Fortschritt erneuert. Diese grundlegenden Lehrmaterialen sind parallel dazu digitaler geworden. Aufgaben, Übungen und besonders Interaktionen sind in diesem Zusammenhang ein Thema, die forschungsbedarf haben. Ziel der Studie ist es, die Lehrer-Schüler-Material Interaktionsbereiche von gedruckten und digitalen Übungen im DaF-Unterricht in der Türkei zu beschreiben. Es wurde versucht eine Antwort auf die Frage zu suchen, wie der Stand der Lehrer-Schüler-Material Interaktionsbereiche in den gedruckten und digitalen Lehrmaterialen als Übungen für den DaF-Unterricht angeboten werden. Die Forschung erfolgte in Form einer Fallstudie. Dafür wurden drei Dateien erarbeitet. Diese Daten umfassen das Lehr- und Arbeitsbuch Wie Bitte?, das aus einer gedruckten und interaktiven Version desselben Buches besteht und einem eTwinning Projekt namens Deutsch mit Web 2.0 Tools. Die Anweisungen für Übungen in diesen Dateien wurden in Bezug auf die Interaktionsbereiche Lehrer-Schüler-Material dargestellt und ausgewertet. Als Ergebnis der Studie konnte festgestellt werden, dass die Lehrer-Schüler-Material Interaktionsbereiche bezüglich zu den Lehrbüchern vorhanden sind, aber im eTwinning Projekt intensiver bearbeitet wurden. Aus diesen Resultaten ableitend wurden einige Vorschläge zu dem Forschungsthema erarbeitet.

Schlüsselwörter: Interaktion, Deutsch als Fremdsprache, Digitales Umfeld, Übungen, eTwinning

Name of the Thesis: The Description of Exercises in Digital Environment in German Language Teaching in terms of Interactive Fields of Teacher-Student-Material
Prepared by: Dilek DEMİRBAŞ

ABSTRACT (İNGİLİZCE ÖZET)

The methodological information, tools, and materials used in foreign language teaching have been updated with technological advancements. In this context, basic course materials such as textbooks and teaching aids have transitioned towards a more digital format in parallel with technological developments. The interaction process which has been carried to the digital environment has become a topic that needs to be adressed. Therefore, the aim of this study is to describe the interaction areas between Teacher-Student-Material in the context of printed and digital exercises in German language teaching in Turkey. The research question seeks to answer the status of the interaction areas between Teacher-Student-Material in exercises offered on digital platforms supported by the Ministry of National Education in the field of German language teaching. The research was conducted in the form of a case study using qualitative research methods. The data consists of three data sets: the Wie Bitte? textbook and workbook supported by the General Directorate of Secondary Education, the interactive version of the same book, and the Deutsch mit Web 2.0 Tools eTwinning project. The instructions for the exercises in these data sets were described and evaluated in terms of Teacher-Student-Material interaction areas. As a result of the research, it was found that data sets 1 and 2 were effective in terms of Teacher-Student-Material interaction areas, but data set 3 was more intensive in this regard. Based on the finding that the interaction areas between Teacher-Student-Material in the eTwinning project were more extensive compared to other data, constructive recommendations believed to contribute to the field were developed in the study.

Keywords: Interaction, German as a Foreign Language, Digital Environment, Exercises, eTwinning

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkma sürecinde öncelikle moral ve motivasyonumu zirveye çıkaran, çalışmamın etkili bir şekilde ilerlemesini sağlayan, düşünceleri ile bana yol gösteren, değerli bilgilerini benimle paylaşan, bilimsel bilginin yanı sıra hayata dair tecrübelerinden faydalanma imkanı bulduğum, hiçbir şekilde desteğini ve yardımını esirgemeyen, değerli vaktini ayırıp sabırla ve ilgiyle elinden geleni yaparak çıkmazda hissettiğimde beni düzlüğe çıkaran, sürecimi güzelleştirerek keyifli bir tez dönemi geçirmemi sağlayan, potansiyelimi keşfedip bana inanan ve güvenen çok kıymetli danışmanım ve çok sevdiğim Hocam Prof. Dr. Handan KÖKSAL'a bana kattığı her şey için sonsuz teşekkür ederim. Sohbet havasında geçen harika tez görüşmelerimizi asla unutmayacağım. Minnettarım…

Bu süreçte yine bana inanarak beni cesaretlendiren ve pes etmememi sağlayan, hep pozitif yaklaşarak bana destek olan, kendisinden eğitim ve hayata dair fikirler ve tecrübeler edindiğim, aynı zamanda tez jürimde yer almayı kabul ederek beni onurlandıran, çok sevdiğim canım Hocam Prof. Dr. Mukadder SEYHAN YÜCEL'e çok teşekkür ederim. İyi ki varsınız Hocam.

Lisans eğitimimde kendisinden ders alma imkânı bulduğum, bilgilerinden faydalandığım ve öğretmenlik stajımı kendisiyle deneyimlediğim için şanslı hissettiğim, tez jürimde yer alarak beni çok memnun eden, çok değerli ve çok sevdiğim Hocam Dr. Öğr. Üyesi Behiye ARABACIOĞLU'na çok teşekkür ederim. İyi ki sizin içtenliğiniz ve samimiyetiniz ile karşılaştım.

Anasınıfından başlayıp bugünkü seviyeye gelmemi sağlayan, eğitim hayatıma dokunan, kendimi yetiştirmeme fırsat tanıyan ve destekleyen her bir Öğretmenim'e, Hocam'a çok teşekkür ederim.

Yaşamım boyunca bana hep inanan ve bugünlere gelmemi sağlayan, haklarını asla ödeyemeyeceğim, hayattaki en büyük destekçilerim canım Annem Nurseren

YAĞCI'ya ve canım Babam Rafet YAĞCI'ya her şey için çok teşekkür ederim. Arkamda durduğunuzu bilmek çok güzel.

Birbirimizi tamamladığımıza inandığım dört yapraklı yonca'nın her bir yaprağı olan, varlıklarıyla mutlu eden canım kardeşlerim Ayşegül ERTAŞ, Aslı KAHRAMAN ve Gönül YAĞCI'ya teşekkür ederim. İyi ki varsınız… YAĞCI ailesine dahil olarak ailemizin büyümesini sağlayan, Çetin ERTAŞ, Seçkin KAHRAMAN ve Tolga SEVER'e içtenlikleri için teşekkür ederim. Her birinizin süreç içerisindeki desteği için minnettarım. Geniş ailemizin en minikleri olan ve motivasyonumu arttıran tatlı yeğenlerim Bade ERTAŞ ve Yağız Efe KAHRAMAN'ı da anmak isterim. İyi ki varsınız…

Dostluklarıyla desteklerini hissettiğim, bu sürecime tanıklık eden canım dostlarım ve arkadaşlarım hepinize tek tek teşekkür ederim. Hayatımın her dönemini benimle paylaşan, desteğini asla unutamayacağım çok değerli dostum Çağla KARACA'ya özellikle teşekkür etmek istiyorum. İyi ki varsın ve yanımdasın… Attığım her adımı destekleyen, beni heyecanlandıran, motive eden ve her zaman arkamda duran çok değerli meslektaşım ve zümrem Ayşe CİVELEKOĞLU'na da özel olarak teşekkür etmek istiyorum. İyi ki yollarımız kesişti ve bir zümreden fazlası olabildik.

Tezimin bir bölümü olan 'Deutsch mit Web 2.0 Tools' isimli projede yer alan, süreci güzel bir şekilde ilerleten ve projenin ödülle taçlanmasını sağlayan sevgili öğrencilerime emekleri için teşekkür ederim. Ayrıca proje ortağı olan değerli meslektaşlarıma ve öğrencilerine de teşekkür ederim. Harika bir deneyim yaşadık.

Bu özverili süreci benimle birebir yaşayan sevgili eşim Kaan DEMİRBAŞ'a gösterdiği ilgi, nezaket ve sabır için ayrıca teşekkür ederim. Beni desteklediği ve desteklemeye devam edeceği için onur duyuyorum. Mutluluk kaynağım canım oğlum Umut Kaan DEMİRBAŞ' a enerji veren gülümsemesi ve tatlı sözleri için özel olarak teşekkür ederim. İyi ki varsın, iyi ki benim oğlumsun.

Bu tezi varlığıyla muhteşem bir çocukluk dönemi yaşamamı sağlayan, sevgiyi, iyiliği, neşeyi öğreten, maalesef bu güzel günlerime şahitlik edemeyen canım dedem Ali YAĞCI'ya, bilgisine hayranlık duyduğum ve yakın zamanda kaybettiğim çok değerli amcam Rıfat AKALIN'a, dünyamdan gidenlerin beni üzdüğü kadar dünyama hoş gelerek beni ben yapan birtanecik oğlum Umut Kaan DEMİRBAŞ'a ithaf ediyorum.

Dilek DEMİRBAŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**

ZUSAMMENFASSUNG (ALMANCA ÖZET) ..... **ii**

ABSTRACT (İNGİLİZCE ÖZET) ..... **iii**

TEŞEKKÜR ..... **iv**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **x**

GÖRSELLER LİSTESİ ..... **xi**

KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xiii**

BÖLÜM I **1**

1.GİRİŞ **1**

1.1. Problem Durumu 3

1.2. Araştırmanın Amacı 3

1.3. Araştırmanın Soru Cümlesi 4

1.3.1. Araştırmanın Alt Soruları 4

1.4. Araştırmanın Önemi 4

1.5. Sayıltılar 5

1.6. Yöntem 5

1.7. Sınırlılıklar 6

1.8. Tanımlar 6

1.9. İlgili Araştırmalar 8

1.9.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar 8

1.9.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar 12

BÖLÜM II **15**

2. ALANYAZIN **15**

2.1. Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi..... 15
2.1.1. eTwinning Projeleri..... 30
2.2. Türkiye'de Yabancı Dil Olarak Almanca Eğitimi..... 35
2.2.1. Almanca Eğitiminde Ders Kitapları..... 38
2.3. Almanca Eğitim Materyallerinde Dijitalleşme..... 53
2.3.1. 'Deutsch mit Web 2.0 Tools' eTwinning Projesi..... 56
2.3.2. Alıştırmalar ve Türleri..... 60
2.3.3. Dijital Ortamda Yer Alan Alıştırmalar..... 66
2.3. Etkileşim..... 70
2.3.1. Öğretmen-Öğrenci-Materyal Etkileşimi..... 73
BÖLÜM III..... 79
3. YÖNTEM..... 79
3.1. Araştırma Sorusu..... 79
3.1.1. Araştırmanın Alt Soruları..... 79
3.2. Araştırmanın Modeli..... 79
3.3. Evren ve Örneklem..... 83
3.4. Verilerin Toplanması..... 83
3.5. Verilerin Analizi..... 84
BÖLÜM IV..... 87
4. BULGULAR..... 87
4.1. Wie Bitte? Ders ve Alıştırma Kitabı Setine Ait Genel Bilgiler..... 87
4.2. Wie Bitte? Ders Kitabının Dijital Haline Ait Genel Bilgiler..... 88
4.3. Deutsch mit Web 2.0 Tools eTwinning Projesine Ait Genel Bilgiler..... 89
4.4. Araştırmanın Bulguları..... 89
4.4.1. Veri Kaynağı 1.1: Wie Bitte? Ders Kitabından Elde Edilen Bulgular..... 90
4.4.2. Veri Kaynağı 1.2: Wie Bitte? Çalışma Kitabından Elde Edilen Bulgular 96

4.4.3. Veri Kaynağı 1'e Yönelik Ara Değerlendirme 101

4.4.4. Veri Kaynağı 2: Wie Bitte? Dijital Ders Kitabından Elde Edilen Bulgular 102

4.4.5. Veri Kaynağı 2'ye Yönelik Ara Değerlendirme 109

4.4.6. Veri Kaynağı 3: Deutsch mit Web 2.0 Tools eTwinning Projesinden Elde Edilen Bulgular 110

4.4.7. Veri Kaynağı 3'e Yönelik Ara Değerlendirme 115

BÖLÜM V 117

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER 117

KAYNAKÇA 127

EKLER 136

EK-1: Wie Bitte? Ders Kitabı 5. Ünite Essen und Trinken 136

EK-2: Wie Bitte? Çalışma Kitabı 5. Ünite Essen und Trinken 146

EK-3: Wie Bitte? Dijital Ders Kitabı 5. Ünite Essen und Trinken 154

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Yıldırım ve Şimşek'e (2018) Göre Durum Çalışması Aşamaları..... 80
Tablo 2: Creswell'e (2018) Göre Durum Çalışması Özellikleri 81
Tablo 3: Örnek Veri Analizi Tablosu..... 85
Tablo 4: Wie Bitte? Ders Kitabındaki Yönergelerin Ait Olduğu Etkileşim Alanları 90
Tablo 5: Wie Bitte? Ders Kitabından Elde Edilen Toplam Sayısal Değerler 96
Tablo 6: Wie Bitte? Çalışma Kitabındaki Yönergelerin Ait Olduğu Etkileşim Alanları 96
Tablo 7: Wie Bitte? Çalışma Kitabından Elde Edilen Toplam Sayısal Değerler 100
Tablo 8: Wie Bitte? Dijital Ders Kitabındaki Yönergelerin Ait Olduğu Etkileşim Alanları..... 102
Tablo 9: Wie Bitte? Dijital Ders Kitabından Elde Edilen Toplam Sayısal Değerler108
Tablo 10: Wie Bitte? Ders ve Dijital Ders Kitabındaki Farklı Yönergeler..... 109
Tablo 11: Deutsch mit Web 2.0 Tools eTwinning Projesindeki Yönergelerin Ait Olduğu Etkileşim Alanları 110
Tablo 12: Deutsch mit Web 2.0 Tools eTwinning Projesinden Elde Edilen Toplam Sayısal Değerler 114

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 1: FATİH Projesi Ana Sayfası 25
Görsel 2: EBA Ana Sayfası 25
Görsel 3: EBA Canlı Ders Sayfası 26
Görsel 4: eTwinning Ana Sayfası 27
Görsel 5: Adventures of Zury Kitabı 28
Görsel 6: Almanca Oyun ve Etkinlik Kitabı 29
Görsel 7: Diyalekt Uygulaması 30
Görsel 8: eTwinning Türkiye Ana Sayfası 31
Görsel 9: eTwinning Projesi Paydaşları 32
Görsel 10: OGM Materyal Ana Sayfası 39
Görsel 11: Derslere Göre Etkileşimli Ders Kitapları 39
Görsel 12: Wie Bitte? Etkileşimli Ders Kitabı (A.1.1) 40
Görsel 13: Deutsch Macht Spass Etkileşimli Ders Kitabı (A.1.2) 40
Görsel 14: Deutsch Macht Spass Etkileşimli Ders Kitabı (A.2.1) 41
Görsel 15: Deutsch Macht Spass Etkileşimli Ders Kitabı (A.2.2) 41
Görsel 16: Mein Schlüssel zu Deutsch Etkileşimli Ders Kitabı (B.1.1) 41
Görsel 17: Etkileşimli Ders Kitabı Örneği 42
Görsel 18: Sembollerin Anlamları 43
Görsel 19: Etkileşimli İçerik Örneği 43
Görsel 20: Etkileşimli Alıştırma Örneği 44
Görsel 21: Almanca Dersi Beceri Temelli Etkinlik Kitabından Örnek İçerik 45
Görsel 22: Proje Ana Sayfası 57
Görsel 23: Proje Planı 58
Görsel 24: Kartpostal Etkinliği 59
Görsel 25: Learningapps Uygulaması ile Hazırlanan Etkinlik 60
Görsel 26: Alımlayıcı Alıştırmalara Örnek 62
Görsel 27: Yeniden Üretmeye Dayalı Alıştırmalara Örnek 63
Görsel 28: Üretmeye Dayalı Alıştırmalara Örnek 63
Görsel 29: Açık Uçlu Alıştırmalara Örnek 64
Görsel 30: Kapalı Uçlu Alıştırmalara Örnek 64

Görsel 31: İçerik ve Biçim Tabanlı Alıştırmalara Örnek 65
Görsel 32: Classtools Web 2.0 Aracı ile Yapılmış Örnek 69
Görsel 33: Wordart Web 2.0 Aracı ile Yapılmış Örnek 69
Görsel 34: Öğretmen-Öğrenci-Materyal Etkileşim Alanları 75
Görsel 35: Örnek Veri Analizi 85
Görsel 36: Wie Bitte? Ders Kitabı İçindekiler Sayfası 88

KISALTMALAR LİSTESİ

EBA: Eğitim Bilişim Ağı

FATİH: Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

OGM: Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Ülkeler hedefleri doğrultusunda kendi eğitim politikalarını oluştururlar ve bu doğrultuda planlamalar gerçekleştirilir. Yabancı dil eğitiminde kullanılan yöntem, teknik, metot, materyaller bu yeniliklerden etkilenir. Gerek yurt içindeki gerekse yurt dışındaki araştırmalar ve gelişmeler bu bağlamda öncü konumdadır. Yabancı dil eğitimindeki çalışmalar da bu sürece uygun olarak sürdürülür. Kullanılan dil öğretim yöntemlerinin zaman içerisindeki değişimi buna bir örnektir. Dilbilgisi-Çeviri yöntemi ile başlayan süreç iletişimsel, kültürlerarası ve eklektik yaklaşımlar doğrultusunda devam etmektedir.

Gelişen teknoloji ile birlikte yabancı dil eğitiminde de yeni yönelimler ortaya çıkmıştır. Teknolojinin eğitim alanında kullanılması yeni bir sürecin başlamasına neden olmuştur. Bilgiye ulaşmada zaman ve mekan sınırlamasının olmaması teknolojinin sağladığı imkanlardan birisidir. Teknoloji destekli eğitim otonom öğrenme imkanı ile bireyi aktif hale getirmektedir. Bayrak (2013: 23) "Bu teknoloji [bilgi teknolojileri], her tür bilginin dijital ortamda depolanabilmesine ve öğrencilerin kendi yaş ve ihtiyaçlarına uygun materyalle çalışabilmelerine olanak sağlamaktadır. Bilgiye ulaşmada süre ve mekân sorununun bulunmayışı, özgün kaynaklara ulaşabilme kolaylığı vb. etmenler eğitim kurumlarının yapısını da etkilemektedir" demiştir.

Teknoloji tabanlı uygulamaların derslerde kullanılması mevcut durumların değişimini zorunlu kılmıştır. Özellikle yabancı dil eğitiminde teknolojinin yer alması süreci oldukça değiştirmiştir. Bu kapsamda teknolojik araç ve gereçlerin sınıflarda kullanılması eğitim ortamını klasik görünümünden çıkararak bu ortamın dijital bir alana dönüşmesini sağlamıştır. Ders materyalleri de bu değişimden etkilenmiştir. Derslerde teknoloji tabanlı etkinlikler de web destekli uygulamalar da tercih edilmektedir. Öğretmen-Öğrenci-Materyal olmak üzere eğitimin temel üçgenini

oluşturan bu unsurlar teknolojiyle doğrudan etkileşim içerisindedir. Kurt ve Demir (2019: 149) "[…] Bu açıdan [gelişen teknoloji] bakıldığında eğitim-öğretim faaliyetinin paydaşları olan öğretmen, öğrenci, öğretim programları, yaklaşım-yöntem-teknik-stratejiler, materyal ile eğitim ortamlarının yeniliklere ayak uydurması ve verimliliklerinin en üst düzeye çıkarılması kaçınılamaz bir gerçektir" demiştir. Kurt ve Demir'in de vurguladığı gibi gelişen teknolojinin etkileri ders materyallerinde de karşılık bulmuştur. Dijital çağ olarak adlandırdığımız bu süreç her alandadır ve bu durumdan etkilenmemek mümkün değildir. Yalçın (2020: 345) "[…] tüm dünyayı saran ve hızla gelişen dijital teknolojilerin kullanımı ve önemi ortaya çıkmaktadır. Diğer pek çok alanda olduğu gibi yabancı dil öğreniminde de teknoloji kullanımının yaygınlık kazandığı görülmektedir" demiştir. Buradan hareketle teknolojiden bağımsız bir dil öğrenme sürecinin olamayacağı ve dil öğretiminde kullanılan materyallerin de bu kapsamda hedef kitleye sunularak mevcut şartlara uygun bir eğitim-öğretim gerçekleştirilmesinin yerinde olacağı düşünülebilir.

Bu uygun şartlar arasında 'Etkileşim' yani, Öğretmen-Öğrenci-Materyal arasındaki etkileşim çok önemlidir. Eğitimin temel unsurları olan bu üç kavram arasında doğrudan bir ilişki söz konusudur. Geçmişten günümüze değişen koşullarla birlikte bu üç kavram arasındaki etkileşim şekli de değişmiştir. Örneğin geçmişte öğretmenin sınıfta gerçekleştirdiği tek yönlü etkileşim günümüz modern eğitim yaklaşımları ile öğrenciyi daha çok ön planda tutan ve öğretmeni rehber konuma getiren aktif bir çift taraflı etkileşime olanak sağlamıştır. Öğretmenin ve öğrencinin neredeyse sahip olduğu tek materyal olan ders kitapları birçok değişikliğe uğrayarak tüm dünyaya açılır şekilde tasarlanmaya başlamıştır. Bu kapsamda gerek öğretmen gerekse öğrenci ders materyalleri ile farklı etkileşimlere girebilmektedir. Bu durumlar yabancı dil öğretim süreçleri için de geçerlidir. Gkamarazi (2002: 328) "Dersteki iletişim ve etkileşim bileşenlerinin karşılıklı ilişkisi ve yabancı dil derslerinin günümüzdeki hedefi (öğrencilerin iletişimsel becerileri, daha çeşitli ve daha net olarak yapılandırılmış dersler, öğretmenin esnekliği ve yetkinliği, öğrencilerin motivasyonu ve aktif katılımı) çalışılan önemli konulardan sadece birkaçıdır[1]" diyerek etkileşim

[1]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali şu şekildedir; "Die Wechselbeziehung der Komponenten Kommunikation und Interaktion im Unterricht und die heutigen Ziele des

kavramına dikkat çekmek istemiştir. Bunlardan yola çıkarak Almanca eğitiminde dijital ortam alıştırmalarının Öğretmen-Öğrenci-Materyal açısından etkileşim alanlarının betimlenmesi gerekmektedir.

Tezin ilk bölümü araştırmanın problem durumu, amacı, soru cümleleri, önemi, sayıltılar, yöntem, sınırlılıklar, tanımlar, yurt içinde ve yurt dışında yapılan konu ile ilgili araştırmalardan oluşmaktadır. İkinci bölüm ise tezin alanyazın kısmını oluşturmaktadır. Üçüncü bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin analizi başlıklarından oluşan tezin yöntem kısmı ele alınmıştır. Dördüncü bölüm elde edilen bulgular ve bunların yorumlanmasından ibarettir. Beşinci bölümde sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Yabancı dil eğitiminde teknolojiye dayandırılarak sunulan materyallerden birisi olan ders kitaplarına yönelik bir inceleme örneği şeklinde kurgulanan bu tez çalışmasında ele alınan esas durum 'Etkileşim' kavramı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Dijitalleşme öncesi eğitim süreci ve kullanılan materyaller düşünüldüğünde etkileşimin daha fazla olduğu tahmin edilebilir. Eldeki verilere bakıldığında kara tahta-tebeşir/ders kitabı-defter-kalem, öğretmen ve öğrenci noktaları akla ilk gelen başlıklardır. Fakat dijitalleşmenin kendine yer edinmesi ile Öğretmen-Öğrenci-Materyal üçgeninde ve bunların birbirleriyle olan etkileşim düzeylerinde ne gibi değişiklikler olduğu henüz eğitim uygulamalarında konu edilmemiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Almanca eğitiminde dijital ortam alıştırmalarının Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşim alanları açısından betimlenmesidir.

Fremdsprachenunterrichts – kommunikative Kompetenz der Lernenden, abwechslungsreicher, klar strukturierter Unterricht, Flexibilität und Kompetenz des Lehrers, Motivation und aktive Beteiligung der Lernenden – sind nur einige der wichtigsten Punkte, die bearbeitet werden".

1.3. Araştırmanın Soru Cümlesi

1. Yabancı dil olarak Almanca eğitiminde Millî Eğitim Bakanlığı (bundan sonra MEB) tarafından desteklenen dijital platformlarda sunulan alıştırmaların etkileşim alanlarının Öğretmen-Öğrenci-Materyal açısından durumu nedir?

1.3.1. Araştırmanın Alt Soruları

- Öğretmen-Materyal etkileşim durumu nedir?
- Öğretmen-Öğrenci etkileşim durumu nedir?
- Öğrenci-Öğrenci etkileşim durumu nedir?
- Öğrenci-Materyal etkileşim durumu nedir?
- Alıştırmaların ait olduğu beceri alanları nelerdir?
- Alıştırmalar hangi alıştırma türünü hedeflemektedir?
- Alıştırmalar hangi sosyal formlara yöneliktir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Çin'in Wuhan kentinde 2020 yılının aralık ayında ortaya çıkarak tüm dünyaya yayılan Covid-19 isimli virüs sebebiyle birçok değişiklik yaşanmıştır. Eğitim alanı da bu değişikliklerin yaşandığı bir alandır. Salgın sebebi ile yüz yüze eğitime ara verilerek dijital ortamlara taşınan dersler ve derslerde kullanılan materyaller mevcut durumdan farklılaşmaya gidildiğinin kanıtıdır. Kâğıda dayalı materyallerin yerini çevrimiçi gerçekleştirilen etkileşimli materyaller almıştır. Ders kitapları ise pdf ve etkileşimli olarak öğrencilerle paylaşılmıştır. MEB tarafından oluşturulan Eğitim Bilişim Ağı (bundan sonra EBA) tüm derslere yönelik dijital içeriklerin yüklenerek paylaşıma açıldığı çevrimiçi bir ağdır[2]. Pandemi süresince etkin şekilde kullanılarak yüz yüze yapılamayan derslerin uzaktan ve çevrimiçi olarak sürdürülmesini sağlamıştır. Bu vesile ile öğretmenler dijital içerikler hazırlamış, sisteme yüklemeler yapmıştır.

[2] https://www.eba.gov.tr/ adresinden 06.01.2023 tarihinde erişilmiştir.

Yaşanılan bu süreç teknoloji kullanımının isteğe bağlı değil zorunlu olduğunun en güncel örneği olarak karşımıza çıkmıştır. Dersler uzaktan eğitim şeklinde senkron ve asenkron şekilde gerçekleştirilmiştir. Derslerde kullanılan materyaller dijital ortamda kullanılabilecek hale getirilerek öğrencilere sunulmuştur. Bu durumda değişim sadece eğitim şekli ve materyalle sınırlı kalmamıştır. Sınıf içerisinde gerçekleşen Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşimi de değişikliğe uğramıştır. Bu etkileşimin eğitim uygulamalarında hangi düzeylerde olduğunu betimleyerek alana bir katkı sunulacağı öngörülmektedir. Ayrıca Deutsch Lehren Lernen 4 (DLL)'de uluslararası alanda alıştırmalar ele alınmıştır. Bu tezde ise yerel boyutta ele alınmaya çalışılmıştır. Çalışma bu yönüyle de önem taşımaktadır.

1.5. Sayıltılar

Üç veri setinde yer alan alıştırma yönergeleri içerisinde etkileşim alanlarının olduğu ve çağdaş bir Almanca öğretiminde öğretmenler tarafından dijital araçların kullanıldığı durumları varsayılmıştır.

1.6. Yöntem

Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması temelinde gerçekleştirilmiştir. Subaşı ve Okumuş (2017: 425) "[…] Durum çalışmaları, karmaşık bir durumun geniş bir şekilde tanımlanarak ve kendi doğal ortamında bileşenlerinin belirlenerek boylamsal olarak çalışılmasına imkân sağlar" demiştir. Creswell (2018: 97) "[…] Durum çalışması araştırması, araştırmacının gerçek yaşam, güncel sınırlı bir sistem (bir durum) ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış sistemler (durumlar) hakkında çoklu bilgi kaynakları (örneğin gözlemler, mülakatlar, görsel-işitsel materyaller, dokümanlar ve raporlar) aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır […]" şeklinde ifade etmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2018: 289) "[…] Diğer araştırma türlerinden ayrılan yönlerinden yola çıkarak, durum çalışmasının 'nasıl' ve 'niçin' sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı

derinliğine incelemesine olanak veren araştırma yöntemi olduğunu söylemek mümkündür" şeklinde tanımlamıştır.

1.7. Sınırlılıklar

Bu araştırma ana veri seti olarak;

1. Wie Bitte? ders ve çalışma kitabı
2. Wie Bitte? ders kitabının dijital hali
3. 'Deutsch mit Web 2.0 Tools' isimli eTwinning projesi
4. Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşim alanları (bkz. Görsel 34) ile sınırlandırılmıştır.

1.8. Tanımlar

Alıştırma: Duden'de yer alan tanıma göre "Belirli bir eylemi sıkça tekrarlayarak elde edilen beceri; uygulanabilir tecrübe" ve "Derste öğrenilenleri uygulamak için gerekli olan materyal ve yönerge[3]" şeklindedir.

Bilgi akışı (transfer): "Bir alanda öğrenilen bilginin bir başka alana aktarılması. Bir bilgiyi başka bağlamda kullanarak öğrenildiğini kanıtlama" (Genç 1999: 43).

Ders Kitabı: Türk Dil Kurumu'na göre ders kitabı kavramının iki tanımı bulunmaktadır. "Bir dersin öğretimiyle ilişkili olarak hazırlanan ya da seçilen herhangi bir kitap" ve "Belirli ölçülere göre incelendikten sonra belli bir okul, sınıf ve ders için öğretmen ve öğrencilere temel kaynak olarak salık verilen kitap[4]" olarak tanımlanmıştır. MEB tarafından resmî gazetede yayımlanan yönetmelikte ise ders kitabı tanımı "Herhangi bir eğitim ve öğretim programı çerçevesinde hazırlanmış,

[3]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali şu şekildedir; "durch häufiges Wiederholen einer bestimmten Handlung erworbene Fertigkeit; praktische Erfahrung" ve "Material und Anleitung zum Üben von im Unterricht Gelerntem; Übungsaufgabe, Übungsstück". https://www.duden.de/ adresinden 31.10.2022 tarihinde erişilmiştir.

[4]https://sozluk.gov.tr/ adresinden 02.10.2022 tarihinde erişilmiştir.

Kurulca örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulması uygun bulunan basılı veya dijital ortamdaki kitap ve ekleri veya model prototipidir[5]" olarak yer almıştır.

Eğitim Teknolojisi: "[…] "Eğitim teknolojisi" ise eğitimde teknoloji kullanımını da içeren daha kapsamlı bir anlam ifade etmektedir. Eğitim teknolojisi eğitim programının bütünü ile ilgilenen, belirlenen hedeflere erişebilmek için gerekli yol ve yöntemlerle birlikte öğretme-öğrenme süreçlerini sistematik biçimde tasarlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirmeyi esas alan bir disiplindir" (Özkul ve Girginer 2001: 108).

Etkileşim: "Etkileşim ders ortamında öğrenenlerin kendi arasında veya öğrenenler ve öğretmenler arasında gerçekleşen sosyal ilişkiyi ifade etmektedir. Bu terimden öğrencilerin kendi aralarındaki eylemlerinin ve/veya öğreniciler ile öğretmenlerin karşılıklı olarak birbirlerini nasıl etkilediği anlaşılmaktadır: Kim başlatır? Kim kontrol eder? Kim destekler? Kim devam eder? Haklar/Sorumluluklar/Görevler nasıl dağıtılır? Hangi ritüeller/yöntemler kullanılır? Hangi kurallar geçerlidir? Etkileşim, iletişim terimiyle yakından bağlantılıdır, çünkü iletişim etkileşim için önkoşuldur. Etkileşim, sözsüz iletişimi veya iletişim reddini içermektedir.[6]" (Schart ve Legutke 2012: 185). Duden'e göre bu terim "iki veya daha çok kişinin birbirleriyle olan bağlantılı eylemleri; eylemi gerçekleştiren ortaklar arasındaki karşılıklı ilişki[7]" olarak tanımlanmıştır. Yaşlıca (2020: 42) "Eğitimde etkileşim klasik anlamda sınıfta öğrenci-öğretmen arasında geçen diyaloglar olarak algılanmaktadır. Ancak teknolojinin gelişmesiyle birlikte mesafeler arası senkron, asenkron ya da insan unsuru ile veya insan unsuru olmaksızın yalnızca makinelerle etkileşim içinde olabilmek artık mümkündür" demiştir. Genç (1999: 44) "Birey ya da

[5]https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/10/20211014-1.htm adresinden 14.11.2022 tarihinde erişilmiştir.

[6]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali şu şekildedir; "Interaktion bezeichnet die soziale Beziehung zwischen Lernenden untereinander oder zwischen Lernenden und Lehrenden im Unterricht. Mit dem Begriff wird erfasst, wie die Handlungen der Lernenden untereinander und/oder der Lernenden und Lehrenden wechselseitig aufeinander einwirken: Wer initiiert? Wer steuert? Wer unterstützt? Wer setzt fort? Wie sind die Rechte verteilt? Welche Rituale werden eingesetzt? Welche Regeln gelten? Interaktion ist eng mit dem Begriff Kommunikation verknüpft, denn Kommunikation setzt Interaktion voraus. Interaktion schließt nonverbale Kommunikation oder Kommunikationsverweigerung ein".

[7]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali şu şekildedir; "aufeinander bezogenes Handeln zweier oder mehrerer Personen; Wechselbeziehung zwischen Handlungspartnern". https://www.duden.de/ adresinden 01.11.2022 tarihinde erişilmiştir.

gruplar arasında karşılıklı konuşma ve iletişim. Örn.: öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci" şeklinde betimlemiştir.

Proje Dersi: "Öğrencilerin araştırma ve yaratıcılığını geliştirmesini ve öğrenilenin pekiştirilmesini amaçlayan, projelerle desteklenen öğretim" (Genç 1999: 45).

1.9. İlgili Araştırmalar

Tezin bu bölümünde araştırılan konuya ilişkin yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalar incelenerek örnekler sunulmuştur. Verilen örnekler geçmişten günümüze tarihli olarak sıralanmıştır. Aynı yıla ait çalışmalarda ise yazarın soyadına göre alfabetik bir sıralama tercih edilmiştir.

1.9.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Tapan (1991) Türkiye'nin Ders Kitapları-Ortaöğretim Ders Kitaplarına Eleştirel Bir Yaklaşım isimli kitapta "Ortaokullarda Almanca Ders Kitapları" isimli bölümünde *Wir Lernen Deutsch* isimli ders kitabını yapı, amaç-yöntem, konu seçimi-sunumu, alıştırmalar, görsel düzen-fiziksel yapı başlıkları olmak üzere beş alanda incelemiştir. İnceleme sonucunda kitabın modern yöntemler açısından yeterli olmadığını tespit etmiştir. Güncel öğretim yöntemlerini yakalayamamış olan bu kitabın değiştirilerek yerine ülkemiz koşullarına uygun, öğrenci ihtiyaçlarına yönelik ve yeni yöntemlerle hazırlanacak yeni bir ders kitabının Almanca öğretimine katkısının daha olumlu olacağı sonucuna varmıştır.

Öztürk (2000) "Sınıf içi Etkileşim" isimli makalesinde ilk ve ortaöğretimde sınıf içi etkileşim durumunu incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre; ilk ve ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf içi etkileşim davranışlarını sınıflarında etkili olarak kullanamadıkları ortaya çıkmıştır. Sınıf içi etkileşim davranışlarını kullanma durumunun öğretmen cinsiyet ve kıdemine göre bir farklılık göstermediği, bunun benimsenen öğretmenlik felsefesi ve öğretmenlik özelliklerinden kaynaklı olduğu belirtilmiştir. Bu davranışların kazanılmasında hizmet öncesi eğitimlerin etkili olabileceği görüşü paylaşılmıştır. Fakültede alınan öğretmenlik meslek bilgisi

derslerinde öğretmen özellikleri, sınıf atmosferi, öğretmen-öğrenci etkileşimi, öğrenci davranış ve başarısına etki eden faktörler, iletişim gibi konuların ağırlıklı olarak kazandırılması gerektiği belirtilmiştir. Özellikle fen bilgisi ve matematik öğretmeni yetiştiren bölümlerde bunların ağırlıklı olarak vurgulanması gerektiği ifade edilmiştir. Mevcut öğretmenlerin eksik yanlarının ise hizmet içi eğitim yoluyla giderilmesi fikri öneri olarak sunulmuştur.

Genç (2010) "Geçmişten Günümüze Yerel Almanca Ders Kitabı İncelemesi" isimli kitabında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze kadar mevcut olan ve birinci yabancı dil kapsamında okutulan yerel Almanca ders kitapları belirlenerek incelenmiştir. Bu kapsamda *Almanca Ders Kitabı, Wir Lernen Deutsch, Texte und Situationen, Lern mit uns, Lern mit uns 1,2,3, Lern mit uns 4* ve *Hallo, Kinder!* isimli kitaplar çalışmaya dahil edilmiştir.

Yılmaz ve Aktuğ (2011) "Uzaktan Eğitimde Çevrimiçi Ders Veren Öğretim Elemanlarının, Uzaktan Eğitimde Etkileşim ve İletişim Üzerine Görüşleri" isimli bildirilerinde web tabanlı uzaktan eğitimde; eşzamanlı ders veren öğretim üyelerinin, uzaktan eğitimde etkileşim ve iletişim üzerine görüşlerinin alınarak durum ve sorunların tespit edilmesi, bu sorunların giderilmesine yönelik çözümlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda öğretim üyeleri ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre web tabanlı eşzamanlı uzaktan eğitimde iletişimin genellikle tek taraflı olarak kurulduğu, öğrencilerin kendi aralarında daha fazla iletişimde olduğu, web tabanlı eşzamanlı uzaktan eğitimde öğrenen-öğretici ve ortam arasındaki iletişimin önem arz etmekle beraber bunun öğrencilerin katılımı ile gerçekleştiği, öğreticinin bu iletişimi yönlendirerek sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesi için temel bilgisayar becerileri, web becerileri ve ortamda bulunan iletişim modüllerinin kullanımına hâkim olabilmesi gerektiği, sanal sınıf geliştiricileri öğreticilerin ve öğrenenlerin gereksinimlerini dikkate alarak iletişim kalitesini arttırıcı, karmaşıklıktan uzak, kullanıcı dostu ortamlar geliştirmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Genç ve Ünver (2012) "Türkiye'de Geçmişten Günümüze Almanca Öğretimi İçin Yazılan Ders Kitaplarındaki Metinlerin İncelenmesi" isimli makalelerinde yerel yabancı dil ders kitaplarında kullanılan metinleri ve bunların dağılımlarını inceleyerek bu metinlerdeki ve kitaptaki yöntem arasındaki ilişkiyi ortaya koymak istemişlerdir. Bu kapsamda *Türkler için Almanca, Almanca Ders Kitabı, Wir lernen Deutsch, Texte und Situationen, Lern mit uns* ve *Hallo, Kinder!* adlı yerel Almanca ders kitaplarını incelemişlerdir. İnceleme sonucunda metinleri kurgu ve özgün olarak sınıflandırarak baz alınan her bir kitaptaki dağılımı özgün metin kapsamında yazınsal ve kullanmalık; kurgu metin kapsamında ise diyalog, öğretici ve kullanmalık olarak belirlemişlerdir. Araştırma sonucu ise kitaplarda kullanılan metinlerin öğretim hedeflerine tam olarak ulaşamadığı ve kurgulanmış metinlerin daha fazla kullanıldığı yönünde olmuştur.

Ağca ve Bağcı (2013) "Eğitimde Mobil Araçların Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri" isimli makalelerinde sınıf dışı kullanım özelliği de sunan mobil araçları ele almışlardır. Çalışmada mobil araçların derslerde kullanımının fayda sağladığı kanısında bulunarak bu konuda öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Öğrencilerle gerçekleştirilen yarı-yapılandırılmış görüşme formu ve uygulanan anket sonuçlarından hareketle mobil cihazların derslerde kullanılmasının olumlu katkı sağlayacağı ortaya çıkmıştır.

Kurt ve Demir (2019) "Türkiye, Avusturya ve Macaristan'daki Ana Dili Ders Kitaplarında Teknoloji Kullanımı Üzerine Bir Değerlendirme" isimli çalışmalarında farklı ülkelerdeki ders kitaplarında teknoloji kullanımını araştırmışlardır. Çalışmada kitaplarda yer alan metin, etkinlik, temalardaki teknolojik bilgi ve kitabın sahip olduğu teknoloji kullanım durumu ele alınmıştır. Macaristan'daki ders kitaplarının teknoloji kapsamındaki içeriklerinin araştırmaya dahil edilen diğer ülkelere oranla eksik olduğu fakat bu ülkedeki kitapların teknoloji kullanım düzeylerinin yine diğer ülkelere göre daha yüksek olduğu ayrıca Türkçe ders kitabının teknoloji kullanımının ise oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir.

Ataş (2020) "Yabancı Dil Öğretiminde İthal ve Yerel Ders Kitaplarının Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri" adlı çalışmasında yerel ve ithal kitap

kullanımını öğretmen görüşlerine göre ele alarak Türk öğrencilere kaynak olabilecek yerel bir yabancı dil ders kitabı için gerekli ölçütleri belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre çoğu katılımcının yabancı dil dersinde kullanılan yerel kitapları yetersiz buldukları ve bunun sonucunda ithal kitapları tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca Türk öğrenciler için yerel bir kitap geliştirilmesi noktasında faydalanılabilecek ölçütler belirlenmiştir.

Yalçın (2020) "Yabancı Dil Olarak Almanca Öğreniminde Web 2.0 Araçlarının Kullanımı" isimli makalesinde çeşitli web 2.0 araçlarını tanıtarak Almanca dersine nasıl yerleştirilebileceğine değinmiştir. Web 2.0 araçlarının kullanım özellikleri ve derse yönelik katkısı üzerinde durulmuştur. Bu araçların dil becerilerinin gelişimi için çeşitli alternatifler sunduğu ortaya çıkarılmıştır. Almanca hikâye ve çizgi roman okuma veya yazma, kelime ve gramer bilgisini geliştirme, konuşma pratiği yapma, ses kaydı yaparak paylaşma, çeşitli görseller oluşturma ve öğrenilenleri sınama gibi becerileri kazandırdığı tespit edilmiştir.

Acar (2022) "Eine Studie zur Förderung der Interaktionskompetenz von angehenden DaF-Lehrkräften" isimli doktora tezinde sekiz kişiden oluşan Almanca öğretmen adaylarının okul temelli uygulama aşamasına staj yaklaşımını dahil etmelerinin etkilerini incelemiştir. Adayların etkileşim özelliklerine ilişkin algılarını belirlemek için uygulama öncesi ve sonrasında bir sınıf etkileşimi yeterlilik anketi uygulanmıştır. Adaylara 14 hafta süren eğitim verilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarının alan deneyimi kavramına ve sürecine ilişkin yansımaları, bir değerlendirme formu ve gerçekleştirilen görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının etkileşim becerilerinin, etkileşim uygulamalarının sistematik olarak kullanıldığı uygulamalı eğitim boyunca belirgin bir şekilde geliştiği tespit edilmiştir.

Kocaman Karoğlu, Bal Çetinkaya ve Çimşir (2020) "Toplum 5.0 Sürecinde Türkiye'de Eğitimde Dijital Dönüşüm" isimli derleme çalışmalarında toplumun 1.0'dan 5.0'a kadar olan eğitim alanındaki dijital dönüşümünü ele almışlardır. Bu kapsamdaki çalışma ve uygulamalar değerlendirilmiştir. Ayrıca pandemi sürecinde

ülkemizde gerçekleşen uygulamalara da yer verilerek eğitim alanında yaşananların dijital dönüşüme olan etkileri tartışmaya sunulmuştur.

Yaşlıca (2020) "Sanal Sınıf Ortamında Etkileşimli Öğretim Materyalinin Başarıya ve Tutuma Etkisi" başlıklı araştırmasında etkileşimli öğretim materyallerinin başarıya ve tutuma etkisini belirlemek istemiştir. Bu amaçla deney ve kontrol grubu oluşturulmuş ve ön-test uygulaması yapılmıştır. Ardından sanal sınıf ortamında gerçekleşen ve dört haftalık süreyi kapsayan dersler yapılmıştır. Bu sürenin sonunda öğrencilere son-test yapılmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerle odak grup görüşmesi de gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın ön-test ve son-test sonuçlarına göre başarı açısından anlamlı bir fark ortaya çıkmış fakat tutuma yönelik kayda değer bir fark oluşmamıştır. Odak grup görüşme sonuçları ise; etkileşimli ders materyalinin beğeni topladığı ve öğretime katkı sağladığı fakat derse yönelik tutumda çok fazla değişikliğe sebep olmadığını yansıtmıştır. Öğrencilerden etkileşimli ders materyalini diğer derslerde de kullanmak istedikleri yönünde bir talep de ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucuna göre etkileşimli öğretim materyali ile başarı arasında olumlu bir ilişki tespit edilmiş ve bu doğrultuda sanal sınıf ortamları için bu tarz materyaller geliştirilmesi önerilmiştir.

1.9.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Gkamarazi (2002) Nakagawa, Shinji; Slivensky, Susanna; Sugitani, Masako'nun editör olduğu kitap tanıtımında "Pädagogische Interaktion und interkulturelles Lernen im Deutschunterricht" başlıklı bölümde Pedagojik açıdan etkileşim ve kültürlerarası öğrenme kavramlarının birbirleriyle bağlantılı olarak ele alındığı, uzmanlar tarafından yapılan 20 farklı çalışmanın yabancı dil olarak Almanca alanındaki gelişmelere yönelik teorik ve uygulamalardan oluştuğu ve Almanca dersindeki kesin bilginin konumu ile Alman dilinin, Japonya'daki yerini belirlemeye yönelik olduğu okuyuculara sunulmuştur. Çalışmada geleneksel olarak kabul edilen bir Japon ders kitabı *Wie geht's Frank?* ve modern bir ders kitabı olan *Themen neu 1* ile gerçekleştirilen bir ders proje olarak uygulanarak çalışmada kullanılmıştır. Öğrencilerin pasif kaldığı, Japon metodolojisinin kullanıldığı öğretmen odaklı bir ders

ile öğrencilerin bireysel olarak katılım gösterdiği ders sonuçları yabancı dil öğretimi açısından ilginç sonuçlarla karşılaşılmasına neden olmuştur.

Choudhury (2005) "Interaction in Second Language Classrooms" isimli makalesinde ikinci dil sınıfındaki aktif katılım problemini incelemiştir. Bu kapsamda araştırmacıların görüşlerini ve kendi öğretim deneyimini birleştirerek etkileşimin resmi öğretim ortamlarında nasıl gerçekleştiğini betimlemeye çalışmıştır. Makalesinde ikinci dil sınıfında etkileşimin nasıl gerçekleştiğini ve öğrencilerin hangi öğrenme fırsatlarını elde ettiğini belirlemek ve önemini görmek için araştırmacıların bazı görüşlerini özetlemiştir. Araştırma bulgularından, öğrenenlerin mümkün olduğunca aktif katılımını sağlamanın evrensel olarak doğru olamayacağı, çünkü herkesin aynı şekilde öğrenemeyeceği ortaya çıkmıştır. Tüm öğrencilerin ihtiyaç duyduğu şeyin, her birinin kendine özgü yollarıyla üretken çalışmayı destekleyici bir ortam olduğu anlaşılmıştır.

Schart ve Legutke (2012) tarafından yazılan *Deutsch Lehren Lernen* Almanca Öğretmenleri hizmetiçi eğitim serisinin 1. cildi olan "Lehrkompetenz und Unterrichtsgestaltung" isimli kitapta öğretim faaliyetinin karmaşık durumu ve buna etki eden durumlar, dersleri geliştirmeye yönelik bilgiler ele alınmıştır. Öğretmen olarak içinde bulunduğumuz durum, kendimizi nasıl gördüğümüz, öğretimin şekillendirilmesinde hangi amaç ve değerlerin etkin rol aldığı gibi temel sorulara odaklanarak bunlara açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Goethe Enstitüsü (2022) "Öğretmen kadrosu olarak dersin içeriğini bizler belirleriz. Bu esnada bize yön veren nedir? İyi bir dersin nasıl olması gerektiğini hayal ediyoruz? Dersin beraberinde getirdiği özgül zorluklar nelerdir? Derslerimizde endişeye yer olmayan, motivasyona dayalı ve öğrenmeyi kolaylaştıracak bir eğitim atmosferini nasıl yakalayabiliriz? Ders esnasındaki süreçleri nasıl yönetir, öğrenmek üzere orada bulunan kişilere en iyi ne şekilde eşlik edebiliriz? Öğretmen kadrosu olarak kendimizi mesleki olarak nasıl geliştirebiliriz[8]?" şeklinde yer alan sorulara cevap veren bir kitap içeriğine dikkat çekmektedir.

[8]https://www.goethe.de/ins/tr/tr/spr/unt/for/gia/dll.html adresinden 09.11.2022 tarihinde erişilmiştir.

Funk vd. (2014) tarafından yazılan Deutsch Lehren Lernen Almanca öğretmenleri hizmetiçi eğitim serisinin 4. cildi olan "Aufgaben, Übungen, Interaktion" isimli kitapta etkinlikler ve alıştırmaların ne demek olduğu ve birbirlerine göre farkları, derslerde nasıl kullanılacağı ile etkileşim kavramı ele alınmıştır. Ayrıca konuşma ve yazma becerileri örneğinde etkinlikler ve alıştırmalar somutlaştırılmıştır. Etkileşim bağlamında ise dört temel beceri üzerinde durulmuştur. Bu kitap ile yeni bilgilerin oluşturularak uygulanması ve rutin durumlardan kaçınılması hedefi oluşturulmuştur. Goethe Enstitüsü (2022) "Ödevler, alıştırmalar ve sınıf içi etkileşim, dilsel alanda eyleme geçerek öğrenmenin yollarındandır. DLL-4 modülü, bu yöntemin modern bir dil eğitiminde nasıl uygulanacağını, konuşma ve yazma yetkinlikleri aracılığıyla gösterir[9]" şeklinde içeriği tanımlamıştır.

Piefke (2017) Lehrer-Schüler-Interaktion isimli kitapta "Schulische Interaktionen aus neuropsychologischer Perspektive" isimli bölümde Nöropsikoloji alanının öğretme ve öğrenme temeli için uygun bir yaklaşım olabileceğini, bu bağlamda, pedagojik kavramların gelişimsel nöro-psikolojik bulgulara yönlendirilmesi, başarılı öğretme ve öğrenmenin temeli olarak okul etkileşiminin optimizasyonuna önemli bir katkı sağlayabileceği, nöropsikolojik modellere yönelimin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) ve (Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) gibi gelişimsel yetersizlikleri olan çocuklara uygun bir öğretmen-öğrenci etkileşimi oluşturmak için özellikle önemli olabileceği düşüncelerini ele almıştır.

Barić, Kic-Drgas ve Serena (2019) "Interaktion im studienbegleitenden Fremdsprachenunterricht zur Entwicklung von sprachlicher Handlungskompetenz im Studium, im Beruf und im Alltag" isimli çalışmalarında öğrencilerine Almanca öğretmek için bir üniversite ders kitabından seçilen etkileşime dayalı görevleri analiz ederek hedef dildeki yeterliliğin nasıl geliştirilebileceğini göstermeye çalışmışlardır.

[9] https://www.goethe.de/ins/tr/tr/spr/unt/for/gia/dll.html adresinden 09.11.2022 tarihinde erişilmiştir.

BÖLÜM II

2. ALANYAZIN

2.1. Türkiye'de Yabancı Dil Eğitimi

Günümüze kadar gelen yabancı dil eğitim ve öğretim sürecinin dönemsel aşamalardan geçtiği bilinen bir durumdur. Dönemlere özgü gerçekleşen siyasi, tarihi, ekonomik vb. durumlar ülkede eğitimi verilen yabancı dili veya dilleri de etkilemiştir.

Demircan (1988: 7-8) Türkiye'de yabancı dili tarihsel gelişim açısından ele almıştır. Yabancı dil öğretim sürecini temelde Cumhuriyet'ten önce ve Cumhuriyet Dönemi olmak üzere iki başlık altında incelemiştir. Cumhuriyet'ten önceki dönem İslam olmazdan önce ve sonra olarak; Cumhuriyet dönemi ise Atatürk dönemi ve sonrası olarak yer almıştır. İslamiyet'ten sonraki dönemi Karahanlılar-Selçuklular ve Osmanlılar dönemi başlıkları oluşturmaktadır. Osmanlı Devleti'nin yıkılması ile yerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti düşünüldüğünde günümüz sürecine etkisi daha fazla olan dönemin başlangıcı Osmanlılara aittir. Bu dönem ise Mektepler öncesi dönem ve Mektepler dönemi olarak iki ayrı başlığa ayrılarak incelenmiştir. Günümüze biraz daha yaklaşarak Cumhuriyet dönemi içerisinde yer alan Atatürk dönemi sürecine gelindiğinde; bu döneme ait gelişmelerden olan Tevhid-i Tedrisat Kanunu, Laiklik hareketi gibi dil öğretimini etkileyen olgulara yer verilmiştir.

Demirel (2003a: 7) çalışmasında Türkiye'de Yabancı Dil Öğretimi sürecini tarihsel gelişim içerisinde Cumhuriyet'ten önce ve Cumhuriyet Dönemi olmak üzere iki aşamada basamaklandırmıştır. Cumhuriyet'ten önceki dönem Tanzimata kadar geçen süre ve Tanzimattan Cumhuriyet'e kadar geçen süre olarak yine iki başlık şeklinde değerlendirilmiştir. Demirel ilerleyen başlıklarda günümüze daha çok yaklaşmıştır ve Avrupa Dilleri Çerçeve Programı'na kadar gelmiştir.

Yabancı dil öğretim sürecini etkileyen ve günümüze doğrudan etki eden durumlar şu şekilde sıralanabilir;

1. 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitim-öğretimde birlik sağlanmıştır.

Sezer (2003: 181) "[…] 3 Mart 1924'te kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile öğretim birleştirildi. Osmanlı döneminde gördüğümüz milli olmayan (mekteb-medrese, yabancı ve azınlık okulları) yapıya son verilerek ülkedeki bütün okullar Millî Eğitim Bakanlığı (MEB)'na bağlandı. Dini ağırlıklı eğitim veren Medreseler kaldırılarak yerine İmam-Hatip okulları ile İlahiyat Fakültesi kuruldu. İlk, orta ve yükseköğrenim olarak düzenlenen eğitim sistemi ile okul programları yeniden belirlendi. Cumhuriyet inkılapları doğrultusunda eğitimin laikleşmesine yönelik olarak ders programlarında değişiklikler yapıldı. Eğitimin eskinin etkisinden uzak milli, bilimsel ve çağdaş kriterlere uygun olması sağlandı. Bu konularda yabancı uzmanların görüşlerine yer verildi ve dünyadaki gelişmeleri takip edebilecek düzeyde nesillerin yetiştirilmesi için yeni düzenlemelere gidildi. Bu konularda değişik tarihlerde yapılan bilimsel toplantılarda takip edilecek eğ[i]tim politikaları ve programları oluşturuldu. Gerek cehaletin ortadan kaldırılması gerekse bilimsel ve teknolojik anlamda hızla gelişen dünyaya ayak uyduracak bireylerin yetişmesi için çalışıldı. Bu amaçla okullarda verilecek eğitim ve öğretim programlarına yeni dersler ilave edildi. Bunlar arasında yabancı dil dersleri gittikçe önemi artan bir konuma geldi" demiştir.

Bu dönemde eğitim alanında köklü çalışmalar başlatılmış ve çağdaş medeniyet seviyesine ulaşabilmek için zemin oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu öğrenme ortamı içerisinde öğretmen-öğrenci-materyal etkileşimi şu şekilde betimlenebilir;

- Öğretmen sınıfta lider konumdadır.
- Öğrenciden itaat beklenmektedir.
- Ders materyali olarak genelde ve imkân dahilinde sadece ders kitapları kullanılmaktadır.

Eğitim günümüz şartlarından farklıdır. Öğretmen merkezli bir eğitim anlayışı mevcuttur. Öğretmenin otoriter yapısı öğrenci ile olan etkileşimi sınırlandırmaktadır. Öğrencinin sadece alıcı rolde olduğu tek yönlü bir etkileşim söz konusudur. Öğretmen bilgiyi aktaran öğrenci ise alan kişidir. Öğrencinin eleştiren yönü kısıtlıdır. Öğretmen sadece ders kitabına bağlı olarak hareket etmektedir. Bu durum öğrenci içinde geçerlidir. Elinde olan tek kaynak ders kitabı olduğu için etkileşimi bu doğrultudadır. Bu dönem için herhangi bir dijital ortam varlığından söz etmek neredeyse imkansızdır.

2. 1997-1998 yılında kabul edilen Sekiz Yıllık Zorunlu Eğitim Kanunu ile ilköğretim süreci kesintisiz şekilde 8 yıla çıkarılmıştır.

Bu kanunun yabancı dil eğitimine yansıması ile ilgili Haznedar (2004: 16) "1997 yılında yürürlüğe giren 'sekiz yıllık eğitim reformu' ile öğrenim süresi beş yıl olan ilkokullar, ilköğretim kurumlarına dönüştürülmüş ve zorunlu eğitimin süresi sekiz yıla çıkarılmıştır. Buna göre, devlet okulları ve özel okullar tarafından yürütülmekte olan ilköğretimin ilk kademesi, 1-4. sınıf öğrencilerini (7-11 yaş), ikinci kademesi ise, 6-8. sınıf öğrencileri (12-15 yaş) kapsamaktadır. Üç yıl süren Lise öğrenimi, 8.sınıftan sonra başlamakta ve genel lise öğrenimi ya da hem okul hem de atölye çalışmasını içine alan ikili bir sistem dahilinde mesleki öğretim ile sağlanmaktadır […]" şeklinde ifade etmiştir.

Genç (2003a: 41) "[…] 1997 Eğitim Reformu ile ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim olmak üzere üç kademelik bir eğitim sistemine geçilmiş; zorunlu ilköğretim 8 yıla (I. Kademe 5 yıl+ II. Kademe 3 yıl) çıkarılmış, ortaöğretimin (lise) 3 yıl olarak sürdürülmesine karar verilmiştir" demiştir. Yapılan bu kanun değişikliği ile eğitim programlarında gerçekleştirilen güncellemeler sonucunda birinci yabancı dil olan İngilizce öğrenme yaşı 4. sınıfa indirgenmiştir.

Bu dönemde yavaş yavaş klasik eğitim anlayışı terkedilmiş ve odak nokta öğrenci olmaya başlamıştır. Öğrencinin ders içerisinde kendini özgürce ifade edebilmesi, üretebilmesi, eleştirebilmesi durumları öğrenciyi merkeze almıştır. Öğretmen otoriter durumdan sıyrılmış ve yönlendirici, uygulayıcı konuma geçmiştir.

Öğrenci ve öğretmen arasında tekdüze olan etkileşim artık daha sağlam hale gelmeye başlamıştır. Bu dönemde gelişen teknolojinin yansımalarını eğitim alanında görmek mümkündür. Derslerde kullanılan materyaller de teknoloji ile çeşitlilik göstermeye başlamıştır. Bir önceki dönemde sınıfta var olan disiplin kültürünün etkisinin azaldığı görülmektedir. Öğretmen-Öğrenci-Materyal üçgeni bir önceki döneme kıyasla daha birbirine bağlı ve etkileşim düzeyi daha yüksek olarak karşımıza çıkmaktadır.

3. 2006 yılında yürürlüğe dahil edilen Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliği de bazı değişikliklerin uygulanmasına neden olmuştur. Yönetmelikte geçen ifadeler şu şekildedir:

   "a) İlköğretim kurumlarında;
   1) 4'üncü sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerine yer verilir. Aynı sınıftan itibaren zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla ya da ikinci yabancı dil dersi olarak seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilebilir.
   2) Tüm sınıflarda ders saatleri dışında öğrencilerin seviyelerine uygun olarak yabancı dil yetiştirici kurs programları uygulanabilir.
   b) Ortaöğretim kurumlarında;
   1) İlköğretimdeki yabancı dil ders programlarının devamı olarak zorunlu birinci ve kurulca uygun görülen okullarda zorunlu ikinci yabancı dil derslerine yer verilir. Ayrıca zorunlu yabancı dil derslerinin takviyesi amacıyla seçmeli yabancı dil derslerine de yer verilebilir[10]".

Bu ifadelere göre öğrenciler 4. sınıftan itibaren zorunlu dil eğitimine başlayabileceklerdir. İstedikleri takdirde dil dersini takviyeli olarak da alabilecek veya ikinci yabancı dil olarak ders seçimi yapabileceklerdir. Hatta ders saatleri dışında kurs adı altında öğrenci seviyeleri dikkate alınarak dil dersine devam edebilme imkanları bulunmaktadır. Ortaöğretimde ise durum şu şekildedir; ilköğretimdeki dil derslerinin devamı olarak birinci zorunlu yabancı dile devam edebilme ve aynı zamanda kurul

[10] https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=10352&MevzuatTertip=5 adresinden 14.11.2022 tarihinde erişilmiştir.

olarak alınan karara göre uygun olan okullarda zorunlu ikinci yabancı dil dersine yer verilebilmektedir.

Suna ve Durmuşçelebi (2013: 13) "2006 yılında yürürlüğe giren yeni yabancı dil öğretim programı da yeni yaklaşımlar getirmiştir. Program geleneksel yaklaşımın sunduğu dil bilgisi ağırlıklı öğretilmesinden uzaklaşarak kural öğretmek yerine öğrenci odaklı sürece dayalı bir yaklaşımı benimsemiştir. Dili günlük yaşamda işlevsel olarak kullanabilmeyi gerçekleştirici öğretim tekniklerine yer verilerek eski programdan farklılaşmıştır" şeklinde değerlendirmişlerdir.

Benimsenen eğitim felsefesi kapsamında programlarda yapılan değişiklikler yabancı dil öğretiminde de karşılık bulmuştur. Mevcut yabancı dil programının işlevsel olmadığı kanısıyla neredeyse tam tersi bir yaklaşım benimsenerek yeni program şekillenmiştir. Öğretmenin merkezde yer alarak yaptığı dil öğretimi öğrencinin merkeze konumlanması ile yeni bir şekle bürünmüştür. Tekdüzelik derslerden kaldırılarak alternatif öğretim metotları derslerde uygulanmaya başlanmıştır. Öğrenci-öğretmen etkileşimi öğrenci-öğrenci etkileşimine doğru evrilmiştir. Öğrencinin kendi akranı ile gerçekleştirdiği diyalog, grup çalışması gibi yöntemler sınıf içerisindeki etkileşim ortamını daha canlı ve farklı bir boyuta taşımıştır. Ders kitabına alternatif olabilecek görsel veya işitsel materyaller de Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşimini olumlu olarak etkilemiştir. Teknolojinin izlerine derslerde daha fazla rastlanmaktadır.

4. 2012 yılında MEB tarafından Resmî Gazete 'de yayımlanan kanunla ise 4+4+4 Eğitim Sistemi adı verilen programla zorunlu eğitim 12 yıla çıkarılmıştır.

Akıllılar (2013: 276) "2012–2013 eğitim yılı itibariyle, kamuoyunda 4+4+4 olarak bilinen ve zorunlu eğitimi 12 yıla çıkaran kanun ile yeni eğitim düzenlemesine gidilmiştir. Buna göre, birinci yabancı dil öğrenme yaşı geriye çekilmiştir. Böylece İngilizce öğrenimi, ilkokul 2.sınıftan başlayacak ve 2. kademe olan ortaokulda ise, ikinci yabancı dil, seçmeli ders olarak seçilebilecektir. Bu durumda ilkokul, ortaokul ve lisede, yabancı dil olarak öğretilen diller çeşitlenecek ve ikinci yabancı dilden önce

iyi bir İngilizce önbilgisi olan öğrenci grubu ile karşı karşıya kalınacaktır. Bu öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye ilişkin tutum ve davranışları, hiç yabancı dil önbilgisi olmayan öğrencilerden farklı olacaktır […]" diyerek düşüncelerini belirtmiştir.

Yapılan bu değişikliğe baktığımızda dil eğitimi anlamında olumsuzluk içermemektedir. Aksine dil öğretiminin daha erken yaşlara çekilmesi öğrencinin biyolojik hazır bulunuşluluğu ile de ilgilidir. Birinci yabancı dilin daha erken başlaması ikinci yabancı dilin de erken dönemde ardından gelmesi demektir. Öğrenciyi merkeze konumlayarak daha donanımlı bir hale getirmeyi hedefleyen bu program ile eğitim felsefesinin tamamen birey temelli olduğu görülmektedir. Derslerin mevcut teknolojik araç ve gereçler ile yapılması öğrencinin etkileşim düzeyini arttırdığı gibi aynı zamanda öğrenciyi daha aktif hale getirmektedir. Öğrencinin özgür iradesini kullanması ve öğretmenin buna yardımcı olması bizi öğretmen-öğrenci arasındaki hiyerarşinin daha esnek olduğu sonucuna götürmektedir.

MEB tarafından 2018 yılında açıklanan 2023 Eğitim Vizyon Belgesi[11] incelendiğinde dil eğitimi ve eğitimde dijitalleşme ile ilgili başlıkların yer aldığı görülmektedir. 2023 Eğitim Vizyon Belgesi[12] Yabancı Dil Eğitimi bölümünde üç temel hedef belirlenmiştir.

"Hedef 1: Ülke genelinde yabancı dil eğitimi, seviye ve okul türlerine göre uyarlanacak maddesi kapsamında;

- Yabancı dil eğitimi, öğrenci merkezli bir yaklaşımla, öğrencilerin bilişsel düzeylerine uygun metodolojiler kullanılarak ele alınacaktır.
- Okul ve program türlerine göre yabancı dil beceri ve ihtiyaçları yapılandırılacaktır.

[11] https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_E%C4%9Fitim%20Vizyonu.pdf adresinden 06.10.2022 tarihinde erişilmiştir.
[12] 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'nden konu ile doğrudan ilişkili olan maddeler seçilerek alıntı şeklinde gösterilmiştir.

- Zorunlu Seçmeli yabancı dil dersleri ihtiyaçlar doğrultusunda tanzim edilecektir.
- TRT'yle iş birliği yapılarak film, animasyon vb. konularda alt yazılı ve doğrudan yabancı dilde üretilmiş özgün prodüksiyonlar hazırlanacaktır" (MEB 2023 Eğitim Vizyon Belgesi 2018: 68).

"Hedef 2: Yeni kaynaklarla öğrencilerin ingilizce konuşulan dünyayı deneyimlemesi kapsamında ise;

- Öğrencilerin ana dili İngilizce, Almanca, Fransızca olan öğretmenleri izleyebilmeleri, yaşayan dile ulaşmaları, çevrim içi yazma ve tartışma etkinliklerini yapabilmeleri için dijital ortamlar oluşturulacaktır.
- Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerindeki içerik havuzunu genişletmek üzere ulusal ve uluslararası yayıncılardan yenilikçi dijital kaynaklar temin edilecektir.
- Tüm dijital içerikler öğrencilerin dinleme, konuşma, okuma ve yazma dil becerilerinin bütüncül olarak geliştirildiği temalar bağlamında tasarlanacaktır.
- 4. sınıflarda video oyunları, şarkılar, interaktif etkinlikler, interaktif oyunlar ve hikâyeler yer alacaktır
- 5-8. sınıflarda her bir öğrencinin bireysel gereksinimine cevap verecek şekilde seviyelendirilmiş çevrim içi hikâye kitaplarına, yazma etkinlikleri, kelime çalışmaları vb. çalışmaları yapmalarına imkân veren öğrenme kaynakları sağlanacaktır.
- 9-12. sınıflarda öğrencilerin devam ettikleri okul türünün öncelikleri uyarınca konuşma, dinleme, okuma ve yazma becerilerini geliştirecek içerikler hazırlanacaktır" (a.g.y. 69).

"Hedef 3: Yabancı dil eğitiminde öğretmen nitelik ve yeterlilikleri yükseltilecek maddesi bağlamında;

- Uluslararası kuruluşlar, yükseköğretim kurumları, STK'ler desteğiyle yabancı dil öğretmenlerinin tümü için üç yıllık bir projeksiyonda yüksek lisans, uluslararası sertifikalandırma, temalı sertifikalar ve benzeri eğitim çalışmaları çevrim içi, çevrim dışı ve yüz yüze gerçekleştirilecektir.
- Öğretmenlerin alan metodolojisine hâkim olmalarının yanı sıra dijital kaynakları kullanmalarına yönelik imkânlar sağlanacaktır.
- Öğretmenler ve eğiticiler yaz tatilinde yurt dışı öğretmen eğitimi sertifika programlarına gönderilecektir.
- Nitelikli yabancı dil eğitimi için, yabancı dil eğitiminde dil politikalarını, dil öğretim standartlarını ve sınıf içi uygulamalar ile öğretmen yeterliklerini belirleyecek olan bir "Ulusal Yabancı Dil Eğitimi Konseyi" oluşturulacaktır.
- Eğitim Malzemeleri Komisyonu kurulacaktır" (a.g.y. 70).

Eğitim Vizyon belgesindeki maddeler incelendiğinde yabancı dil eğitiminin öğrenciyi merkeze alan hedefi günümüz eğitim yaklaşımı ile paralellik göstermektedir. Öğrencilerin bilişsel durumlarına yönelik metodolojilerin kullanılacağı, farklı okul türlerine farklı programlarla yabancı dil eğitimi verileceği üzerinde durulan maddelerdir. Teknolojinin eğitimde somut şekilde yer almasının örneği olarak TRT ile üretilecek yabancı dil dersi materyalleri gösterilebilir. Öğrencilerin anadil kullanıcısı öğretmenlere ulaşması her zaman mümkün değildir. Bunun için gerçekleştirilmesi planlanan ifade hedef 2 kapsamında ele alınmıştır. Erişilebilirliği sağlamak için oluşturulacak olan dijital ortam Öğretmen-Öğrenci-Materyal arasındaki etkileşimin gerçekleşeceği bir yer olacaktır ve bu durum etkileşimin dijital olarak sürdürülmesi, teknolojinin olumlu anlamda ders içine yerleştirilmesi demektir.

EBA platformuna dijital içerikler kazandırmak için planlamalar yapıldığı ilgili maddeden anlaşılmaktadır. Hazırlanacak içeriklerin dört temel dil becerisine yönelik olması öğrencinin yabancı dile tam olarak hakim olmasını sağlamaya yöneliktir. Çocuklara yönelik yabancı dil eğitiminde teknoloji tabanlı etkinlikler yer almaktadır. Teknolojiyi kullanarak etkileşime de fırsat tanıyan bir planlama yapılmıştır.

Ortaöğretim kademesinde ise okul türünün esas alındığı bir dil eğitimi planlanmaktadır. Okulun ihtiyaç durumuna hizmet edebilecek bir dil eğitimi esas görülmektedir. Öğrenci ve materyal kavramlarına yönelik hedeflerden sonra öğretmen yeterlilikleri sırayı almıştır. Hedef 3 kapsamının odak noktasını öğretmen başlığı oluşturmaktadır. Öğretmenleri daha donanımlı hale getirmek için çeşitli iş birlikleri kapsamında gerek yüz yüze gerek çevrimiçi/çevrimdışı eğitimler hazırlanmaktadır. Corona-Virüs sebebiyle yaşanılan pandemi sürecinin de ortaya çıkardığı bir sonuç olan dijital kaynak/içerik/materyal kullanımına vizyon belgesinde de değinilmiştir. Bu durum içinde bulunduğumuz çağın gerekliliği haline gelen dijital materyal kullanma hatta üretme becerisini edindirmek için planlanan bir adımdır. Ayrıca 'Öğrenme Süreçlerinde Dijital İçerik ve Beceri Destekli Dönüşüm' başlıklı bölümde ise yer alan temel iki hedef mevcuttur.

"Hedef 1: Dijital İçerik ve Becerilerin Gelişmesi İçin Ekosistem Kurulacak maddesi dahilinde;

- İçerik normları ve kalite standartları tüm olası kullanım senaryolarını destekleyecek şekilde Ulusal Dijital İçerik Arşivi oluşturulacaktır.
- İçerik çeşitliliğini desteklemek için ülke çapında içerik geliştirme ekosistemi oluşturulacaktır.
- Dijital içerikleri etkin olarak kullanma ve geliştirme kültürü edinmiş lider öğretmenler yetiştirilerek, bu kültürün okullarda yaygınlaşması sağlanacaktır.
- Dijital materyaller ile basılı materyaller ilişkilendirilecek, öğretmenlere bunların etkin kullanımıyla ilgili destek materyaller sunulacak, dijital materyallerin ana öğretim materyali olarak kullanılması yaygınlaştırılacaktır.
- Dijital içerikler kullanılarak, kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimlerinin yaşanabildiği platformlar hazırlanacaktır" (a.g.y. 74).

"Hedef 2: Dijital Becerilerin Gelişmesi İçin İçerik Geliştirilecek ve Öğretmen Eğitimi Yapılacak cümlesi ile;

- Öğrencilerimizle birlikte, kendilerine bilişimle üretim becerileri kazandırmaya yönelik olarak, kodlama ve 3D tasarım etkinlikleri yürütülecektir.
- Öğretmenlerimizin dijital eğitim konusunda kendilerini geliştirmelerine yönelik olarak, istedikleri zaman faydalanabilecekleri içerik videoları geliştirilecek ve çevrimiçi atölyeler düzenlenecektir" (a.g.y. 74).

Teknolojiyi eğitime dahil etmeden bu sürecin anlamlı bir şekilde yürütülemeyeceği gerçeği bu konuda önemli planlamalar yapılması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Vizyon belgesinde yer alan Ulusal Dijital İçerik Arşivi, İçerik Geliştirme Ekosistemi bu hedefin çıktısı niteliğindedir. Derste kullanılan teknolojik araç ve gereçler düşünüldüğünde sürecin nasıl değiştiği görülebilmektedir. Eğitim-öğretim başlangıcında sadece tahta ve kitap varken şu anda akıllı tahta, internet, tablet, telefon gibi pek çok teknolojik araç aktif kullanılmaktadır. Teknolojinin en önemli ürünlerinden biri olan internetin kendi başına bir hakimiyet alanı vardır. Sunduğu imkanlar ile ders içeriğini oldukça zenginleştirmektedir. İnternet aracılığı ile kullanılabilen etkileşimli siteler, eğitsel oyunlar, ders videoları sunduğu imkanlardan birkaçıdır. İnternetin eğitim amaçlı kullanımı ve bundan faydalanarak ders materyalleri oluşturmak öğrenciye sunulabilecek çeşitliliğin de artması demektir. Bu anlamda yukarıda adı geçen ve oluşturulması planlanan kavramlar ihtiyaç doğrultusundadır. Oluşturulacak dijital materyallerin temel kaynak olarak sunulması planlanmaktadır. Hitap ettiğimiz teknoloji odaklı kitle düşünüldüğünde bu hedefin de anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilere ve aynı zamanda öğretmenlere yönelik çeşitli kurslar yapılması planlanmaktadır. Yine öğretmenlerin kendi dijital becerilerini geliştirmeleri amacıyla yapılacak atölye etkinliklerinden bahsedilmiştir. 2023 Eğitim Vizyon Belgesi'ndeki planlamalar amacına ulaşabilirse dijitalleşme anlamında önemli bir gelişme yaşanacağı öngörülmektedir.

MEB'in teknolojiyi eğitim içerisine dahil etmek amacıyla gerçekleştirdiği birçok proje vardır. Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi (bundan sonra FATİH) Projesi olarak tanımlanan 2010 yılında hayata geçirilen bu çalışma bunlardan birisidir. FATİH projesi kapsamında sınıflara etkileşimli tahtalar kurulmuş ve okullarda gerekli alt yapı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Buna ek olarak

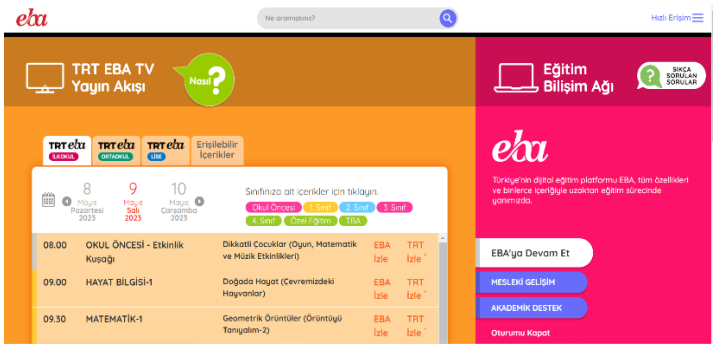
öğrencilere ve öğretmenlere tablet bilgisayarlar dağıtılmıştır. Öğretmenlere hizmet içi eğitimler düzenlenerek bu alanda yetkin olmaları sağlanmıştır[13]. Proje kapsamında gerçekleştirilen adımlar teknoloji tabanlı eğitim için oldukça önemlidir.

Görsel 1: FATİH Projesi Ana Sayfası[14]

FATİH projesinin uzantısı olan EBA, öğrenci ve öğretmenlere yönelik çevrimiçi içerik ağıdır. EBA platformunda derslere göre çeşitli materyaller (ders kitapları, etkileşimli kitaplar, testler, videolar, etkileşimli anlatımlar, alıştırmalar, özetler, infografikler, proje dokümanları) mevcuttur. Her öğrenci kendi özel sayfası üzerinden kendi işlemlerini takip edebilmektedir. Aynı şekilde her öğretmene özgü bir alan da vardır ve buradan öğretmen-öğrenci etkileşimi gerçekleşebilmektedir[15].

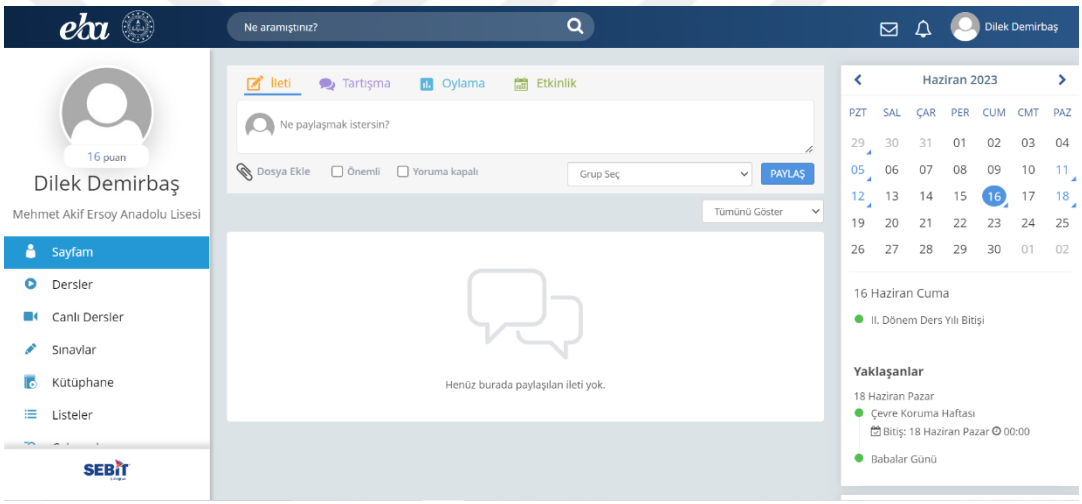
Görsel 2: EBA Ana Sayfası[16]

[13] http://fatihprojesi.meb.gov.tr/index.html adresinden 13.11.2022 tarihinde erişilmiştir.
[14] http://fatihprojesi.meb.gov.tr/ adresinden 09.05.2023 tarihinde erişilmiştir.
[15] http://fatihprojesi.meb.gov.tr/icerik.html adresinden 14.11.2022 tarihinde erişilmiştir.
[16] https://www.eba.gov.tr/ adresinden 09.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

FATİH projesi ile oluşturulan teknolojik alt yapı ve EBA pandemi döneminde ara verilen eğitimin uzaktan sürdürülmesine imkân sağlamıştır. Yüz yüze eğitime ara verildikten sonra dersler canlı ders şeklinde EBA üzerinden yapılmıştır. Öğretmenler çeşitli ders materyalleri hazırlayarak buradan öğrencilerle paylaşmışlardır. Bu süreç içerisinde öğretmenlerin mesleki gelişimlerini devam ettirebilmelerine de EBA platformu olanak sağlamıştır. Maruz kalınan pandemi şartları teknoloji ile aşılmaya çalışılmış ve bunun gerçekleşmesini temelleri önceden atılan FATİH projesi ve dahilindeki EBA sağlamıştır.

Görsel 3: EBA Canlı Ders Sayfası[17]

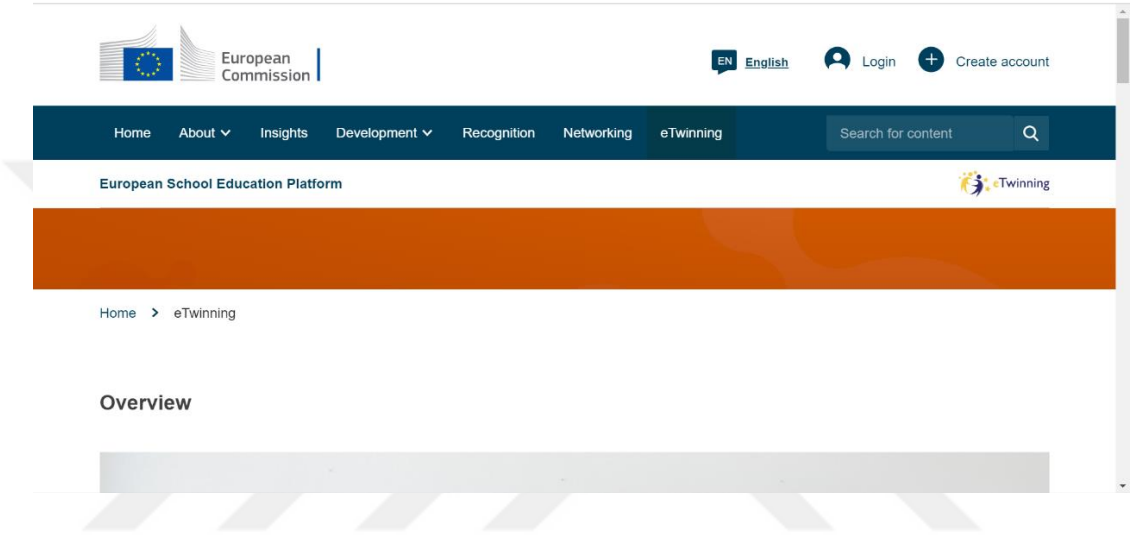

Bu koşullarda da Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşimi dijital bir ortam vasıtasıyla sağlanmıştır. Öğretmen ve öğrenci canlı ders sayesinde etkileşime geçebilmiş ve öğrencilere ulaşılan materyaller ile öğrenci-materyal etkileşimi oluşmuştur. Derslerde kullanılan materyaller üzerinde ise bu üçgen tamamen bir aradadır.

[17] https://ders.eba.gov.tr/ders/proxy/VCollabPlayer_v0.0.958/index.html#/main/dashboard/2/9/0 adresinden 16.06.2023 tarihinde erişilmiştir.

Teknolojinin derslere entegrasyonu bağlamında son yıllarda giderek artan bir kitleye sahip olan eTwinning platformu da MEB tarafından desteklenen projelerden birisidir[18].

Görsel 4: eTwinning Ana Sayfası[19]

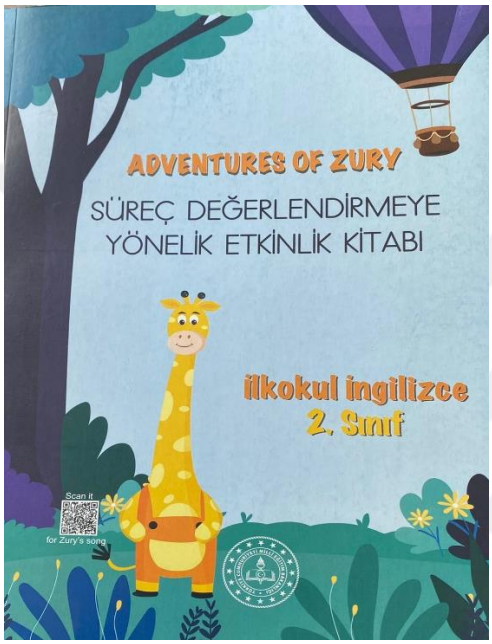

Yine MEB tarafından 2022 Eylül ayında hayata geçirilen 'Yabancı Dil Seferberliği' kapsamında 'İlkokul Yabancı Dil Öğretiminde Dijital İçerikli Yeni Etkinlik Programı' dahilinde bazı somut uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda ilkokul öğrencilerine yönelik dijital öğretim materyalleri ile desteklenmiş kitap setleri hazırlanmıştır. Şubat ayında dijital ortamda *Adventures of Zury* ismiyle yayınlanan bu etkinlik kitabı basılı olarak da eylül ayından itibaren ilkokul 2. Sınıf öğrencilerine dağıtılmaya başlanmıştır. Hazırlanan etkinlik kitaplarında 2. ve 3. sınıf İngilizce öğretim programındaki dinleme ve konuşma beceri alanlarını geliştirmeyi hedefleyen etkinliklere yer verilmektedir. Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğünün web sitesinde kitabın dijital formatı da mevcuttur. Bu formatta ses dosyalarına kitap içerisinde de ulaşılabilmektedir. Etkinlik bitiminde öğrencilere anında dönüt sağlayacak öz-değerlendirme, akran değerlendirme ve grup değerlendirme formları ayrıca kontrol listeleri ve sınıf içerisinde kullanılabilecek hızlı

[18]eTwinning projeleri bu tezin odak noktalarından biri olması sebebiyle bir sonraki bölümde detaylı olarak ele alınacaktır.
[19]https://school-education.ec.europa.eu/en/etwinning adresinden 16.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

değerlendirme tekniklerine yer verilmiştir. Öğretmenlerin içerikleri etkili ve pratik kullanabilmeleri için süreç içerisinde bir Youtube kanalı oluşturulması ve kitap içeriklerinin burada da paylaşılması hedeflenmiştir. Akıllı tahtaya uyumlu hale getirilmesi de planlanmaktadır[20].

Görsel 5: Adventures of Zury Kitabı

(MEB Komisyon, 2022)

Buna ek olarak MEB tarafından Aralık 2022'de Almanca oyun ve etkinlik kitabı tanıtılmıştır. Oyun temelli öğrenmeyi baz alan bu kitapla etkin ve kalıcı öğrenmenin gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir[21].

[20]https://www.meb.gov.tr/ilkokullarda-yabanci-dil-ogretiminde-dijital-icerikli-yeni-etkinlik-programi/haber/27741/tr adresinden 09.05.2023 tarihinde erişilmiştir.
[21]http://ogm.meb.gov.tr/www/almanca-oyun-ve-etkinlik-kitabi-yayimlandi/icerik/1672 adresinden 22.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 6: Almanca Oyun ve Etkinlik Kitabı[22]

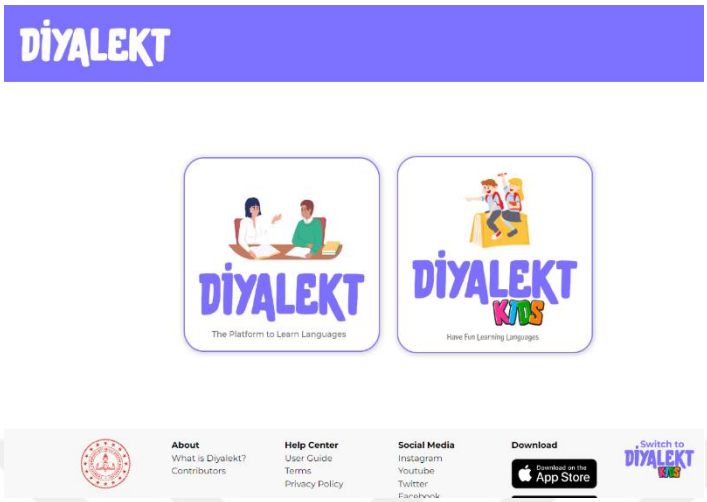

24 Nisan 2023 tarihinde 'Yabancı Dil Seferberliği' kapsamında her yaş ve seviyeyi baz alan 'Diyalekt Web ve Mobil Uygulaması' tanıtılmıştır. Bu uygulamanın dil öğreniminde dört dil becerisini temel aldığı, çocuklara ve yetişkinlere farklı metodolojilerle dil öğrenimini sağlayacağı belirtilmiştir. Uygulamada kitaplar, kısa ve uzun videolar, etkinlikler, öğrencilerin kendilerini değerlendirebilecekleri sınavlar yer almaktadır. Çocuklara yönelik olarak da 'Diyalekt Kids' bölümü mevcuttur. Çocuklara özgü olan bu platformda oyun temelli bir öğrenme ortamı sunulmaya çalışılmıştır. Uygulamaya EBA ve E-devlet üzerinden ücretsiz bir şekilde giriş yapılabilmektedir[23].

[22]https://ogmmateryal.eba.gov.tr/panel/upload/etkilesimli/kitap/etkinlik/a11/index.html#p=1%20 adresinden 22.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

[23]https://ttkb.meb.gov.tr/www/baskanligimizca-gelistirilen-yabanci-dil-egitim-platformu-diyalekt-web-ve-mobil-uygulamasi-hayata gecirildi/icerik/501#:~:text=Dil%20%C3%B6%C4%9Freniminde%20d%C3%B6rt%20dil%20becerisini,tan%C4%B1t%C4%B1m%20toplant%C4%B1s%C4%B1yla%20kamuoyunun%20istifadesine%20sunuldu adresinden 09.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 7: Diyalekt Uygulaması[24]

Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer 'Yabancı Dil Seferberliği' ile ilgili açıklamasında bu seferberliğin sadece İngilizce olarak değil, Arapça, Fransızca, Almanca, İspanyolca, İtalyanca gibi tüm dilleri kapsadığına işaret etmiştir ve bu dilleri dört beceride aktif olarak kullanabilecek şekilde öğretimini de çok önemsediklerini vurgulamıştır[25].

Verilen tüm bilgilerden yola çıkarak MEB tarafından hedeflenen ve uygulamaya geçirilen çalışmalara bakıldığında dijital bir eğitim-öğretimin gün geçtikçe sürece daha çok hakim olduğu ve bu süreç içerisinde etkileşimin de var olduğu anlaşılmaktadır.

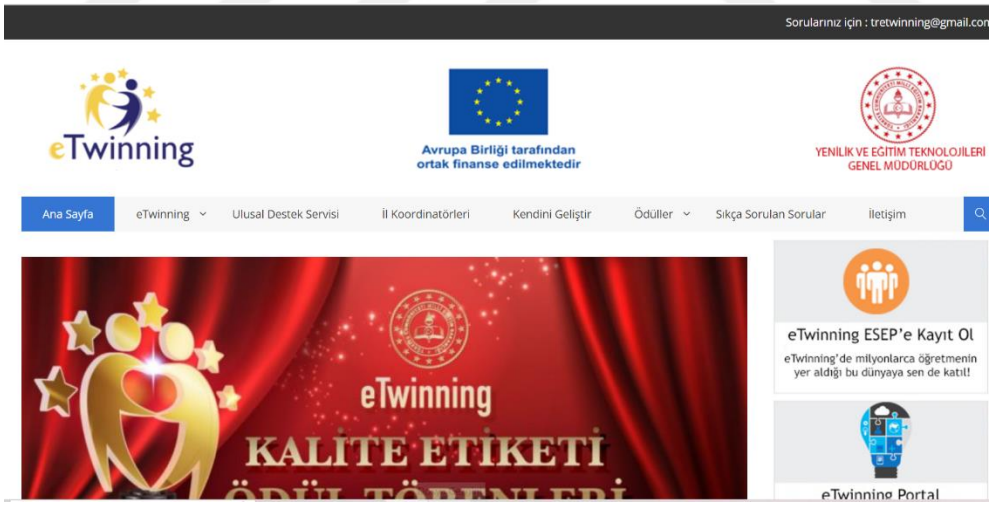
2.1.1. eTwinning Projeleri

eTwinning Avrupa'daki okullarla iş birliğini destekleyerek bilgi ve iletişim teknolojilerinin yoğun olarak kullanımına, derslerin proje tabanlı ve teknoloji kapsamında yürütülmesine imkân sağlamaktadır. Öğretmenler bu platformda eTwinning kapsamındaki ülkelerden meslektaşları ve öğrencileriyle online olarak

[24]https://diyalekt.eba.gov.tr/ adresinden 07.06.2023 tarihinde erişilmiştir.
[25]https://www.meb.gov.tr/ilkokullarda-yabanci-dil-ogretiminde-dijital-icerikli-yeni-etkinlik-programi/haber/27741/tr adresinden 09.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

etkinlikler düzenleyebilmekte ve bu etkinlikleri sürdürebilmektedirler. Twinspace kısmında projeler yer almaktadır. İş birliği içerisinde gerçekleşen projelere dair tüm çıktılar bu alandadır. Ülke kapsamında eTwinning'ten sorumlu Ulusal Destek Servisleri eTwinner olmak isteyen kişilerin bilgilerini doğrulamakta ve platformu güvenli hale getirmekte, gerekli zamanlarda destek ve rehberlik sağlamaktadır. Öğretmenlerin çalışmalarını ise Ulusal ve Avrupa Kalite Etiketleri ile değerlendirmektedir. Avrupa Okul Eğitimi Platformuna kullanıcı olarak kayıt yaptıktan sonra Ulusal Destek Kuruluşu tarafından eTwinner olarak onaylanarak sisteme giriş yapılabilmektedir. eTwinning projeleri en az iki öğretmen ile başlatılmaktadır. Her projenin yalnızca projede yer alan eTwinnerların, izin verilen misafirlerin ve kayıtlı öğrencilerin erişebildiği güvenli bir alan olan Twinspace'i vardır. eTwinnerlar Avrupa Okul Eğitimi Platformu tarafından düzenlenen mesleki gelişim eğitimlerine de katılabilirler.

Görsel 8: eTwinning Türkiye Ana Sayfası[26]

eTwinning, MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü bünyesinde 2009 yılından bu yana yürütülen ve öğretmenlerin öğrencileriyle beraber yurt içi ve yurt dışındaki ortaklarıyla birlikte proje yaptıkları, kişisel ve mesleki gelişimlerini artırdıkları bir faaliyettir. eTwinning faaliyeti, öğretmen ve öğrencilerin

[26]http://etwinning.meb.gov.tr/ adresinden 16.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

bilişim teknolojileri kullanımını geliştirerek onların yenilikçi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmalarını amaçlamaktadır. Avrupa'nın en büyük okul ağıdır[27]. eTwinning|ESEP[28] platformu[29] ana toplanma noktası ve çalışma alanıdır. Bu platform, öğretmenlerin ortak bulması, proje oluşturma, fikirlerini paylaşması, en iyi uygulama alışverişinde bulunmasını sağlarken sistemdeki çeşitli özelleştirilmiş araçları kullanarak hemen birlikte çalışmaya başlaması için çevrimiçi araçlar sağlamaktadır. Ülkemiz eTwinning'e 2009 yılında dahil olmuştur. eTwinning Erasmus+ sürecinde de Avrupa Komisyonu'nun desteklemeye devam ettiği faaliyetlerden biridir[30].

Görsel 9: eTwinning Projesi Paydaşları[31]

FATİH projesinin bileşenleri bu projelerde de kullanılmaktadır. Çeşitli teknolojik araçlarla üretilen içerikler EBA platformuna yüklenmektedir. Sınıftaki etkileşimli tahtalar vasıtasıyla gerek yurt içi gerek yurt dışındaki ortaklarla görüşmeler yapılmaktadır. Dil eğitimi açısından değerlendirildiğinde farklı ülkelerdeki kişilerle gerçekleştirilen bu görüşmeler öğrenciler için bilgiyi kullanma alanıdır.

[27] http://etwinning.meb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/12/DergiEkim2021.pdf adresinden 16.06.2023 tarihinde erişilmiştir.
[28] 30 Eylül 2022 tarihinden itibaren Avrupa komisyonu tarafından eTwinning ve School Education Gateway platformları birleştirilerek ESEP (Europian School Education Platform) adı altında yeni bir eğitim platformu üzerinden (https://school-education.ec.europa.eu/) öğretmenlerin kullanımına açılmıştır. http://etwinning.meb.gov.tr/etwinning-esep-platformu-yayinda/ adresinden 17.05.2023 tarihinde erişilmiştir.
[29] https://school-education.ec.europa.eu/tr/etwinning adresinden platforma giriş yapılabilmektedir.
[30] http://etwinning.meb.gov.tr/etwnedir/ adresinden 17.05.2023 tarihinde erişilmiştir.
[31] http://etwinning.meb.gov.tr/# adresinden 17.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

Türkiye Ulusal Destek Servisi 2013 yılında eTwinning'in faydaları kapsamında bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmaya 770 öğretmen katılmış ve araştırma;

1. Katılımcı öğretmenlerin %86,3'ü eTwinning projelerinin teknolojiyi kullanma becerilerini artırdığını,
2. %89,5'i derslerde farklı öğrenim yöntemleri kullanmaya teşvik ettiğini,
3. %91,5'u yabancı dillerinin gelişimine yardımcı olduğunu,
4. %85,5'i bilgisayar kullanma becerilerini artırdığını,
5. %94'ü iş birliği yapma becerilerini artırdığını,
6. %90,3 iş motivasyonunu artırdığını,
7. %90,9'u alanıyla ilgili bilgilerini güncellemesini sağladığını,
8. %95'i yeni ve yaratıcı projeler üretmeye teşvik ettiğini ortaya koymuştur. eTwinning'in öğrencilere olan etkisi üzerine de öğretmenler;

1. Öğrencilerinin derslere daha aktif katılmasını sağladığını (%77,2)
2. Katılan öğrenciler arasındaki iş birliğini artırdığını (%91)
3. Öğrencileri sosyalleştirdiğini (%85,7)
4. Yabancı dillerini geliştirdiğini (%92,6)
5. Eleştirel düşünme becerilerini artırdığını (%77,2)
6. Teknolojiyi kullanma becerilerini artırdığını (%87,4) belirtmişlerdir[32].

Chardaloupa ve Jõesalu (2016) "Web 2.0-Werkzeuge und Apps im regulären DaF-Unterricht eTwinning macht es möglich" isimli makalelerinde öğrencilerin ve öğretmenlerin bu tarz projelere katılımının; rutin okul hayatına çeşitlilik getirdiği, öğrenme atmosferini rahatlattığı (öğrencilerin özgüvenini arttırma gibi), daha katılımcı şekilde tartışmalar gerçekleştirildiği, ortak kararlar alındığı, daha konsantre ve hedef odaklı çalışmalar yapıldığı ve farklı bakış açılarının keşfedilmesine olanak sunulduğu için eTwinning projelerini olumlu olarak değerlendirmişlerdir.

[32]http://etwinning.meb.gov.tr/etwinningin-faydalari/# adresinden 17.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

Avcı (2021) “Çevrim İçi Bir Öğrenme Ortamı Olarak eTwinning Platformuna İlişkin Öğretmenlerin Görüş ve Değerlendirmeleri” isimli makalesinde bu platformun kullanıcısı durumundaki toplam 20 öğretmene yarı yapılandırılmış bir görüşme formu uygulamıştır. Bazı öğretmenler platform kullanımına yönelik zorluk yaşarken bazı öğretmenlerin de zorluk yaşamadıkları ortaya çıkmıştır. Platform mesleki gelişim açısından öğretmenler tarafından kullanışlı bulunmuştur. Diğer meslektaşları ile iş birliği yapabildiklerini bu sayede yeni yöntem-yaklaşımlar öğrenebildiklerini ayrıca farklı web 2.0 araçları ile tanışarak kendilerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir. eTwinning projelerinin daha çok yaygınlaştırılmasını ve bunun için hizmet içi eğitimler verilmesini, proje yazım süreci ve kalite etiketine başvuru süreci hakkında bilgilendirmelerin artmasının gerektiğini belirtmişlerdir. Platformda sürdürülen projelerin Millî Eğitim Bakanlığı Bilgi Sistemi’ne (MEBBİS) kaydedilmesini böylelikle gerek okul yönetimi gerekse velileri tarafından desteklenmek istediklerini ifade etmişlerdir.

eTwinning projeleri öğrencilerin hedeflenen kazanımlara ulaşmasında etkili bir platformdur. Yürütülen projelerle öğrenciler kalıcı bilgiyi elde etme sürecini bizzat deneyimlemektedirler. Aslında yaparak yaşayarak öğrenmeyi gerçekleştirmektedirler. Öğretmenler tamamen rehber pozisyondadır. Öğrencilerin ihtiyaç duydukları zamanda destek vermektedirler. Bu sebeple süreç içerisinde öğretmen-öğrenci etkileşimi söz konusudur. Proje adımlarını uygulamada öğrencilerin gerek kendi proje takımındaki akranları gerekse proje ortaklığındaki akranlarıyla birlikte çalışmalarına imkân veren, fikir alışverişine ihtiyaç duyabilecekleri ya da iş birliği kapsamında bir ürün ortaya çıkarmalarını gerektirebilecek çalışmalar söz konusu olmaktadır. Bu durumda da öğrencilerin proje çalışması esnasında birbirleriyle olan etkileşimi yani öğrenci-öğrenci etkileşimi mevcuttur. Öğrencilerin ürün niteliğinde ortaya koydukları ya da faydalandıkları materyaller düşünüldüğünde burada da öğrenci-materyal etkileşimi kendini göstermektedir. Hatta proje ortakları olarak ilk adımda projeyi planlayarak projenin uygulanmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirildiğinde öğretmen-öğretmen etkileşiminin varlığından da bahsedilebilmektedir. Aslında eTwinning projelerinde etkileşim kavramının mümkün olduğunca var olduğu ve vurgulandığı anlaşılmaktadır.

2.2. Türkiye’de Yabancı Dil Olarak Almanca Eğitimi

Bir önceki bölümde Türkiye’deki yabancı dil eğitimini etkileyen olaylardan bahsedilmiştir. Yabancı dil eğitimini gelişen teknolojiye paralel ilerletebilmek adına planlanan ve gerçekleştirilmeye çalışılan hedefler aktarılmıştır. MEB bünyesinde önemli bir konuma sahip olan EBA platformuna özellikle değinilmiştir. Son yıllarda birçok öğretmenin derslerinde aktif kullandığı eTwinning platformuna da detaylı olarak yer verilmiştir. Bu başlıkta ise yabancı dil eğitimi Almanca kapsamında ele alınacaktır. Eğitimin temel malzemesi sayılabilecek olan ders kitaplarından bahsedilecektir.

Ülkelerin içinde bulundukları koşullar ve birbirleriyle olan ilişkileri yabancı dil tercihlerinde aktif rol oynamaktadır. “Türk eğitim tarihinde yabancı dillerin öğrenilmesi bağlamında Fransızca, Osmanlı döneminde, kuruluşundan 1914 yılına kadar egemen olmuş, bunu ittihat Terakki döneminde Almanca izlemiş ve Cumhuriyet'in ilk yıllarından başlayarak özellikle 1950'li yıllardan sonra da İngilizce devam ettirmiştir” (Demirel 2003b: 240).

Günümüz koşullarına bakıldığında ise genel olarak okullarda birinci yabancı dil hala İngilizce’dir. Bunu zorunlu ikinci yabancı dil kapsamında Almanca ve Fransızca takip etmektedir. Genç (2003b: 194-195) yaptığı çalışmasında Almanca öğretiminin söz konusu ikinci yabancı dil olarak kabul göreceğini ifade etmiştir. Öngördüğü şekilde de Almanca zorunlu ikinci yabancı dil kapsamında en çok tercih edilen dil olmuştur. Akpınar Dellal ve Bora Günak (2009: 22) tercih edilen yabancı dillerle ilgili “Gelinen noktada bugün ilköğretim ikinci kademe ve liselerde Almanca ve Fransızca ikinci yabancı dil olarak yerini almıştır. İkinci yabancı dil uygulamasının özellikle liselerde yaygınlaşmasıyla ikinci yabancı dil olarak Almanca ve Fransızca müfredatları geliştirilmiştir” diyerek belirtmişlerdir. Almanca öğretimini belli bir plan içerisinde gerçekleştirebilmek için programlar geliştirilmiştir. Geliştirilen programlarda mevcut şartlar, yurt içindeki ve yurt dışındaki ilerleme ve gelişmelerden yararlanılmıştır.

1919 yılında yabancı dil öğretiminde dilbilgisi-çeviri yöntemi ile dolaysız yöntem harmanlanarak geliştirilen programlar baz alınmıştır. Bazı dönemlerde ise ders kitaplarının içerikleri doğrultusunda programlar hazırlanmış ve uygulanmıştır. 70'li yıllara gelindiğinde Avrupa Konseyi ile yapılan iş birliğinin etkileri ön plana çıkmıştır. Bu kapsamda 1973 yılında işitsel-dilsel yöntem doğrultusunda program geliştirilmiştir. Avrupa Konseyi'nin etkisiyle 1976 yılında uygulamaya konulan iletişimsel yöntem; 1977 yılında ülkemiz öğrencileri için uygun olmadığı sebebiyle kültürlerarası yaklaşım kapsamında geliştirilen lise kademesine yönelik Almanca öğretim programına geçiş yapılmıştır. 1997 yılında gerçekleştirilen Eğitim reformu sonucunda ise bu düşünce terkedilerek ilköğretim programlarında tekrar iletişimsel yöntem uygulamaya konulmuştur (Genç 2003b: 186-187). Ülkemizde Almanca eğitimine dair gelişmeleri Prof. Dr. Ayten Genç 'İlk- ve Ortaöğretim Okullarında Almanca Öğretim Programları' isimli çalışmasında detaylı olarak ele almıştır[33].

Günümüze gelindiğinde; 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılından itibaren MEB tarafından güncellenen Ortaöğretim Almanca Dersi Öğretim Programı tüm sınıf seviyelerinde (Hazırlık, 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) uygulanmaya başlanmıştır.

Güncellenen program öğrencilerin bilgiye erişmelerini, problem çözmelerini, eleştirel ve analitik düşünmelerini, akıl yürütmelerini ve karar vermelerini hedeflemektedir. Eğitimde yaşanan gelişmeler, öğretim yöntemlerindeki değişiklikler, en yeni teknik ve teknolojideki çeşitliliğin müfredata dahil edilmesi bir gereklilik

[33]"Günümüzde ülkemizin her geçen gün uluslararası düzeyde çeşitli alanlarda iş birliği arayışı, iletişim gereksinimi v.s. nedeniyle yabancı dilin önemi ve işlevi giderek artmaktadır. Yabancı dil öğretimi alanında çalışmalara ve uygulamalara yönelik tartışmalar da giderek artmaktadır ve sadece günümüzle sınırlı değildir; Cumhuriyet öncesine kadar uzanmaktadır. Geçmişten günümüze yapılan program çalışmaları incelendiğinde, bu alanda ulusal düzeyde kalınmadığı; uluslararası gelişmelerin takip edilerek uygulanmaya çalışıldığı görülmektedir. 70'li yıllar öncesinde dolaylı yöntemin ardından dolaysız yöntemin esas alındığı programlar, uzun bir süre uygulanmıştır. Avrupa Konseyi ile 70'li yıllarda başlayan iş birliği, işitsel-dilsel yöntem, iletişimsel, kültürlerarası yaklaşımlara dayanan programların yazılmasına ve uygulanmasına yol açmıştır. Okutulmaya başlatıldığı ilk günden bu yana yabancı dil öğretiminde verimliliğin tartışılması, bu konuda birçok sorunun olduğunu göstermektedir. Bu durum, ülke, öğrenci gereksinimlerine, koşullarına, öğrenme stratejilerine v.s. uygunluğun da değerlendirilerek ölçütler geliştirilmesinin ve öğretim programlarına yansıtılmasının gereğini ortaya koymaktadır" (Genç 2003b: 194).

olarak belirtilmiştir[34] (MEB Almanca Öğretim Programı 2018: 4). Yeni öğretim programı oluşturulurken Avrupa Ortak Başvuru Metni'nden yararlanılmıştır. Program kapsamında yazılan ders kitaplarında başvuru metninde belirtilen dil seviyeleri baz alınmıştır. Programın genel amaçlarından birisi "Teknoloji kullanımında aktif ve etkili olmak ve bilgi teknolojileri yardımıyla öğrenme biçimlerini geliştirmek[35]" (a.g.y. 6) olarak yer almaktadır. Ayrıca medya araç-gereçleri kapsamında şunlara yer verilmiştir;

"Basılı Medyalar: Kitaplar, Çalışma kağıtları, Gazeteler ve Dergiler, Öğretici metinler (Tarifler, Raporlar, Kullanımlık metinler, Mektuplar, Kanunlar), Ders kitapları…

İşitsel Medyalar: CD'ler, Radyo tiyatroları, Radyo yayınları, Ses kasetleri…

Görsel Medyalar: Fotoğraflar, İllüstrasyonlar, Slaytlar, Duvar resimleri, Posterler, Afişler, Tablolar, Haritalar…

İşitsel- Görsel Medyalar: Televizyon Materyalleri, Videolar, DVD'ler…

Yeni ve Etkileşimli Medyalar: Bilgisayarlar, Dizüstü Bilgisayarlar, Tablet Bilgisayarlar, Etkileşimli Akıllı Tahtalar[36]…" (a.g.y. 17).

Mevcut Almanca öğretim programı incelendiğinde program kapsamının güncel gelişmelerle paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Etkin konumda olan öğrenciden üretmesi, analiz etmesi, sorgulaması beklenmektedir. Derslerde kullanılması beklenen araç ve gereçlerin dijital çağa uygun olması ve birçok açıdan

[34]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali şu şekildedir; "In nationalen Bildungsräten und Lehrprogrammen wurde besprochen, dass der Lehrplan in so einer Weise überarbeitet werden müsse, dass die Lernenden den Zugang zu Informationen erlernen, sie auswerten, Probleme lösen, kritisch und analytisch Denken, argumentieren und Entscheidungen treffen können. Es besteht die Notwendigkeit, die Entwicklungen in den Bereichen Bildung und Erziehung, die Veränderungen der Lehrmethoden, die neuesten Techniken und Technologien mit Vielfalt in den Lehrplan zu integrieren". http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=333 adresinden 13.01.2023 tarihinde erişilmiştir.

[35]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali şu şekildedir; "mit der Technologie aktiv und effektiv umzugehen, die Lernfähigkeit mit Hilfe der Informationstechnologie zu entwickeln".

[36]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali şu şekildedir; "**Printmedien**: Bücher, Arbeitsblätter, Zeitungen und Zeitschriften, Lerntexte (Beschreibungen, Berichte, Sachtexte, Briefe, Gesetze, die Texte auf Arbeitsblättern), Schulbücher…,**auditive Medien:** CDs, Hörspiele, Radiosendungen, Tonbandkassetten…,**visuelle Medien**: Fotos, Illustrationen, Dias, Wandbilder, Poster, Plakate, Gemälde, Landkarten…,**audiovisuelle Medien**: Fernsehmaterialien, Videos, DVDs…, **Neue und interaktive Medien:** Computer, Notebook, Tablet-PC, interaktives Whiteboard…".

etkileşim imkânı sunması öğrencinin bilgiyi daha kalıcı hale getirmesini kolaylaştıracağı öngörülmektedir. Kullanılması önerilen medya araçları Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşimi bağlamında etkili kullanılabilirse anlamlı olacaktır. Bu çalışmanın çıkış noktası da budur. Bu durumu tespit edebilmek için de Alıştırmalar örneği incelenecektir. Alıştırmaları betimlemek için önce ders kitapları bir bağlam içinde değerlendirilecektir.

2.2.1. Almanca Eğitiminde Ders Kitapları

Ders kitapları öğretmenlerin ve öğrencilerin elinde bulunan en temel kaynaktır. Yurtseven Yılmaz ve Gülçiçek Esen (2016: 86) "Ders kitapları yabancı dil öğretiminin olmazsa olmazı değildir; sadece araçtır. Ancak bazı durumlarda hem öğretmenler hem de öğrenciler için kurtarıcı olarak görülebilmektedir" şeklinde düşünmektedirler. Tapan (1991: 79) ders kitapları ile ilgili "[…] Ders araç gerecinin/ders kitabının özel bir yeri vardır. Yabancı dil öğretiminde kuramsal temellerin, yöntemsel ilkelerin somutlaştığı alan ders kitabıdır. Başka bir deyişle, yöntemlerin uygulamaya yansıması ders kitapları ile somutlaşır. Dil derslerinde başarıya ulaşmada çağdaş yöntemlere uygun düzenlenmiş ders kitaplarının katkısı büyüktür. Zamanla değişen yöntemlere uyacak biçimde yenilenmeyen ders kitaplarıyla yapılan dersler beklenen ölçüde yararlı olmaz" şeklinde ifade etmiştir.

Kurt ve Demir (2019: 149) "Teknolojik gelişmeler doğrultusunda, bugün, birçok ülkenin öğretim programlarını revize ettikleri görülmektedir. Programların uygulanması ve yorumlanmasında geçmişten günümüze en önemli araç olan ders kitapları da revizelerden etkilenmiştir. Sınıf tabanlı öğrenme ortamında öğretmen, öğrenci ve içerik arasında etkileşimi sağlayan ders kitapları, ön ve arka kapakları arasında yazı ve resimlerden mütevellit sayfalardan ibaret olma özelliğini devam ettirmekle birlikte, harici görsel ve işitsel içeriklerle artık hacminin ötesinde uygulamalara imkân veren çoklu öğrenme aracı hâline gelmiştir" demişlerdir.

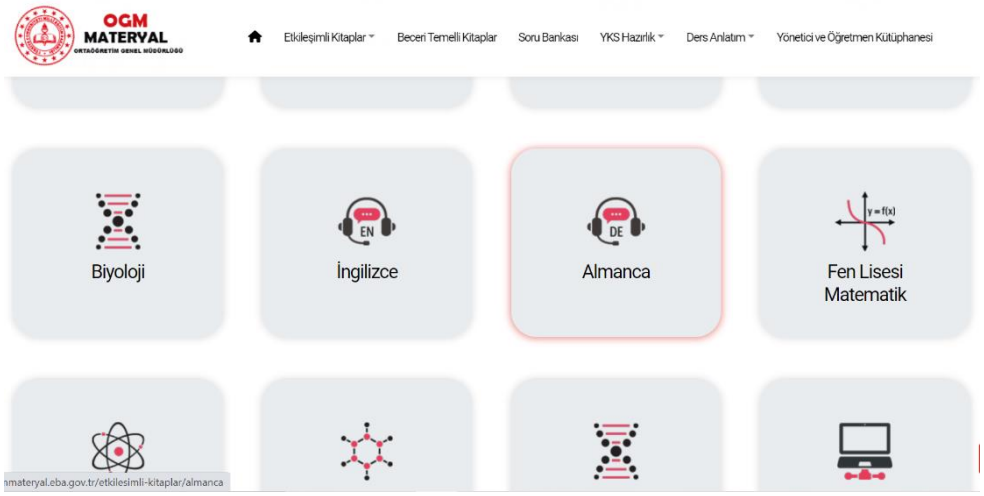
MEB'e bağlı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü (bundan sonra OGM) tarafından oluşturulan OGM Materyal platformunda birçok derse yönelik farklı kaynaklar yer almaktadır.

Görsel 10: OGM Materyal Ana Sayfası[37]

Sayfada yer alan başlıklar incelendiğinde etkileşimli ders kitapları bölümü dikkat çekmektedir.

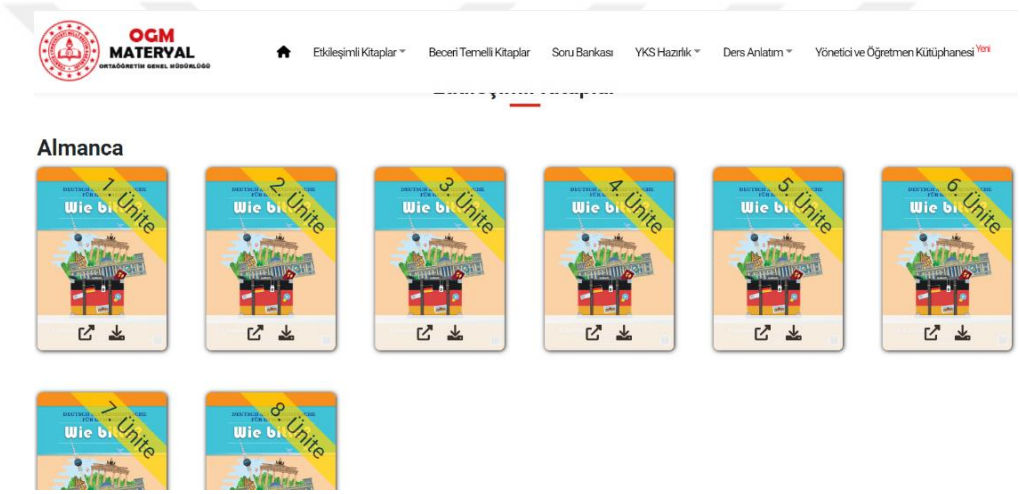
Görsel 11: Derslere Göre Etkileşimli Ders Kitapları[38]

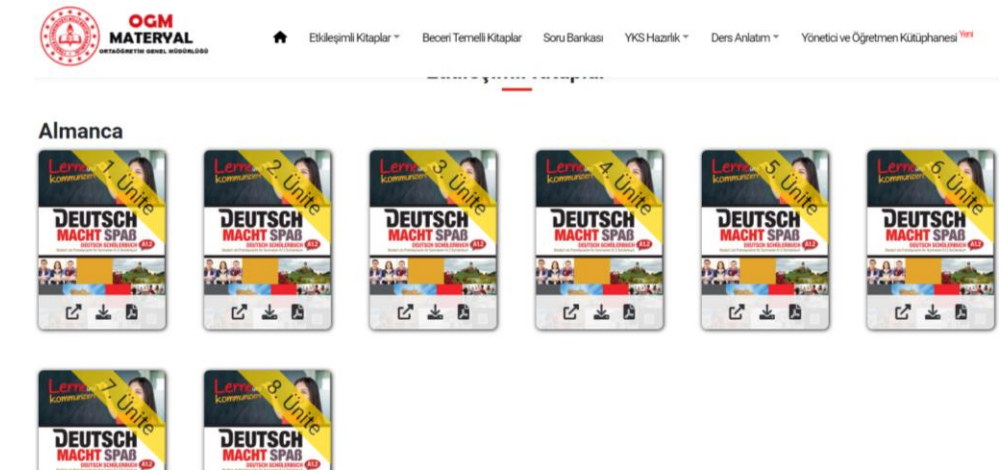
[37] https://ogmmateryal.eba.gov.tr/# adresinden 16.01.2023 tarihinde erişilmiştir.
[38] https://ogmmateryal.eba.gov.tr/etkilesimli-kitaplar adresinden 16.01.2023 tarihinde erişilmiştir.

Bu platformda derslere göre ayrılmış şekilde etkileşimli ders kitaplarına örnekler mevcuttur. Almanca dersine yönelik A1.1, A.1.2, A.2.1, A.2.2, B.1.1 seviyelerinde etkileşimli kitap örneklerinin olduğu görülmüştür. Sayfa incelendiğinde A1.1 seviyesine ait 8 üniteden oluşan 'Wie Bitte?', A1.2 seviyesine ait 8 üniteden oluşan 'Deutsch macht Spass', A.2.1 dil seviyesi için ise aynı kitabın 6 üniteden oluşan cildi, A.2.2 seviyesine ulaşıldığında da yine aynı kitabın 6 üniteden oluşan şekline ve son olarak B.1.1 seviyesinde 6 üniteden oluşan 'Mein Schlüssel zu Deutsch' isimli kitaba erişilmiştir.

Görsel 12: Wie Bitte? Etkileşimli Ders Kitabı (A.1.1)[39]

Görsel 13: Deutsch Macht Spass Etkileşimli Ders Kitabı (A.1.2)[40]

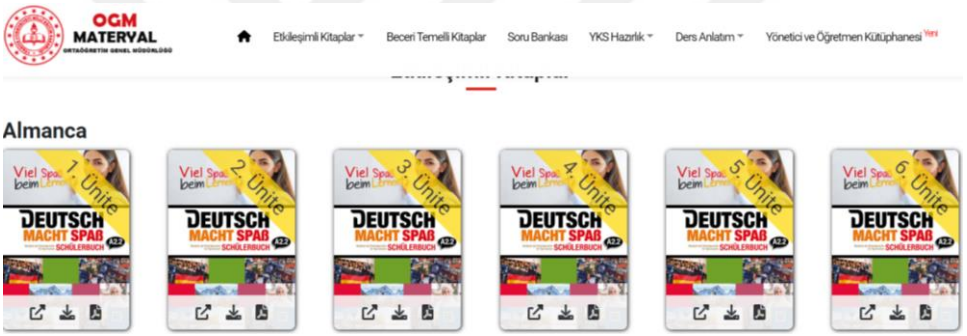
[39] https://ogmmateryal.eba.gov.tr/etkilesimli-kitap/almanca?s=1&d=1&u=0&k=0 adresinden 16.01.2023 tarihinde erişilmiştir.

[40] https://ogmmateryal.eba.gov.tr/etkilesimli-kitap/almanca?s=2&d=2&u=0&k=0 adresinden 16.01.2023 tarihinde erişilmiştir.

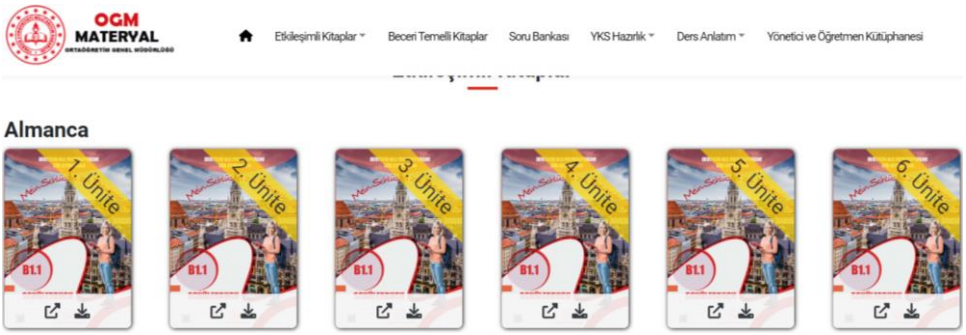
Görsel 14: Deutsch Macht Spass Etkileşimli Ders Kitabı (A.2.1)[41]

Görsel 15: Deutsch Macht Spass Etkileşimli Ders Kitabı (A.2.2)[42]

Görsel 16: Mein Schlüssel zu Deutsch Etkileşimli Ders Kitabı (B.1.1)[43]

[41] https://ogmmateryal.eba.gov.tr/etkilesimli-kitap/almanca?s=3&d=4&u=0&k=0 adresinden 16.01.2023 tarihinde erişilmiştir.
[42] https://ogmmateryal.eba.gov.tr/etkilesimli-kitap/almanca?s=11&d=77&u=0&k=0 adresinden 16.01.2023 tarihinde erişilmiştir.
[43] https://ogmmateryal.eba.gov.tr/etkilesimli-kitap/almanca?s=10&d=71&u=0&k=0 adresinden 16.01.2023 tarihinde erişilmiştir.

OGM Materyal sayfasında bulunan ve mevcut kitaplar içerisinde en üst dil seviyesine sahip olan ‘Mein Schlüssel zu Deutsch’ isimli etkileşimli ders kitabından örnek içerik paylaşılmıştır.

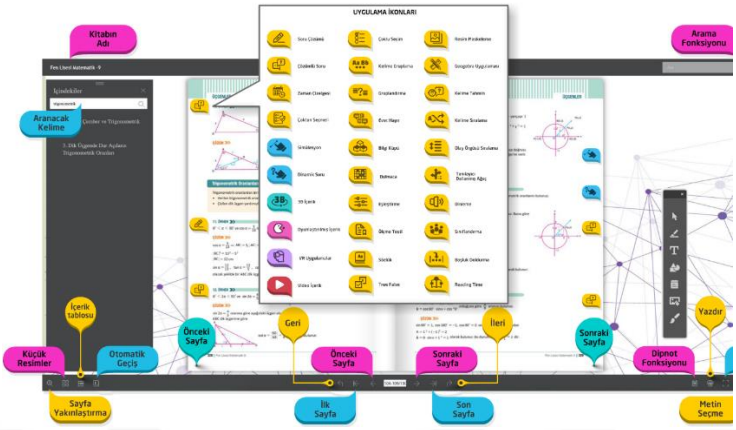
Görsel 17: Etkileşimli Ders Kitabı Örneği[44]

Bu görsel kitabın ilk ünitesine aittir. Kitaba ait tüm üniteler dijital platforma uygun hale getirilerek oldukça zenginleştirilmiştir. Öğrenci bu kitaba eriştiğinde öncelikle bu ünite tanıtım sayfası ile karşılaşmaktadır. Öğrencinin kitap üzerinde hareket etmesini sağlayacak işlevsel semboller yer almaktadır. İmleç ile sembol üzerine gelindiğinde Almanca karşılıkları ekranda belirmektedir. Kitap sayfası üzerinde bulunan soru işareti hareketli bir semboldür. Öğrenci buraya tıkladığında kitap üzerindeki sembollerin kullanım yönergesine ulaşmaktadır.

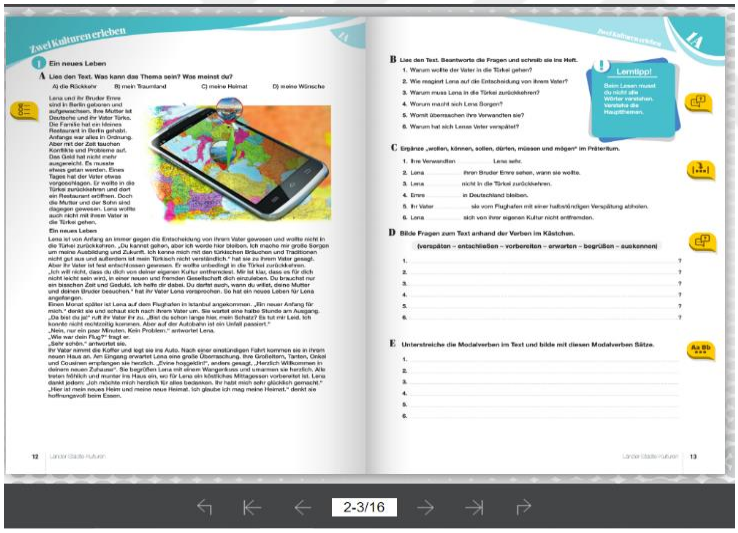
[44] https://ogmmateryal.eba.gov.tr/panel/upload/etkilesimli/kitap/almanca/b11/unite1/index.html adresinden 16.01.2023 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 18: Sembollerin Anlamları[45]

Görselde verildiği gibi tüm sembollerin açıklamaları ekrana gelmektedir.

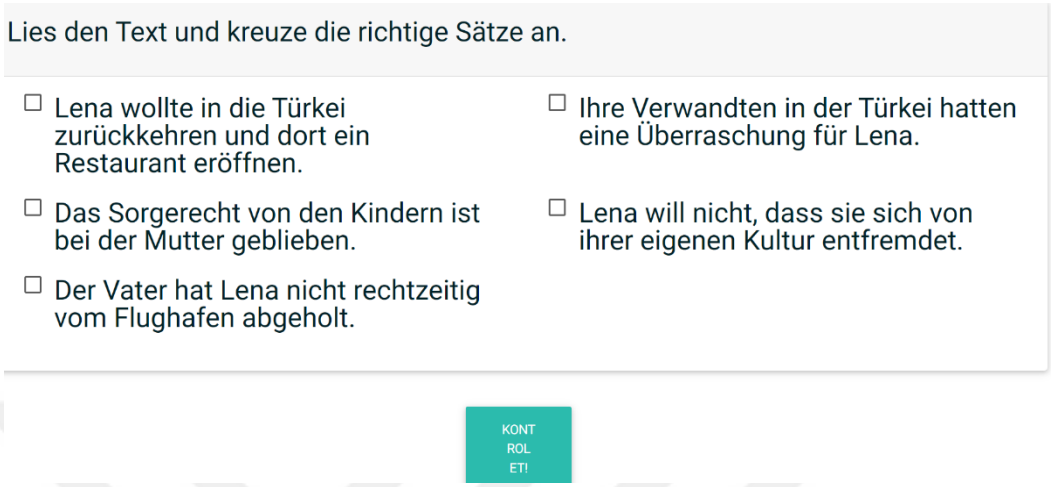
Görsel 19: Etkileşimli İçerik Örneği[46]

Kitabın ilk konusu 'Zwei Kulturen Erleben'dır. Verilen ilk çalışma okuma-anlama becerisine yöneliktir. Konuya bir metin ile başlanılmış ve okuma eyleminin ardından verilen bilgiler sayesinde temanın tahmin edilmesi istenmiştir. Metnin yanında yer alan sarı renkle belirgin hale getirilmiş sembol ise öğrencileri söz konusu metin ile ilgili bir alıştırmaya yönlendirmektedir.

[45] http://ogmmateryal.eba.gov.tr/panel/upload/etkilesimli/kitap/etkilesimli-kitap.png adresinden 16.01.2023 tarihinde erişilmiştir.
[46] https://ogmmateryal.eba.gov.tr/panel/upload/etkilesimli/kitap/almanca/b11/unite1/index.html adresinden 16.01.2023 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 20: Etkileşimli Alıştırma Örneği[47]

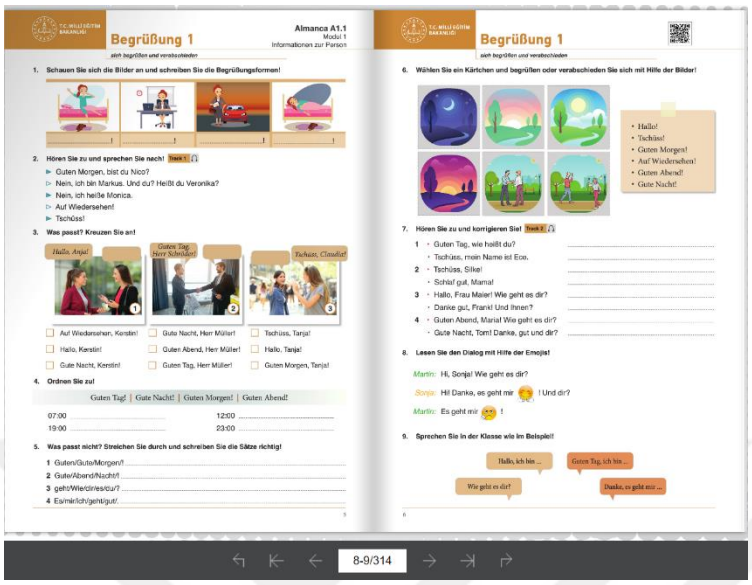

Açılan sayfada Doğru/Yanlış şeklinde verilen bir alıştırma örneği mevcuttur. Öğrenciler sembole tıkladıklarında yeni sekmede görselle verilen sayfa açılmaktadır. Öğrenciler gerekli işaretlemeleri yaptıktan sonra sayfanın en altında yer alan 'Kontrol Et' butonu ile kendilerine dönüt verebileceklerdir. Bu bağlamda bu alıştırma örneği için otonom öğrenmeye uygun olduğu, öğrencinin sadece ders materyali ile etkileşime girerek kendini test edebildiği ve dönütler alabildiği söylenebilir. Öğrenci-materyal etkileşiminin bu alıştırmada daha çok ön planda olduğu görülmektedir. Bu örnekle ders kitaplarının geldiği nokta kısaca betimlenmeye çalışılmıştır.

OGM Materyal sayfasındaki beceri temelli kitaplar bölümü de dikkat çekmektedir. Bu bölüm incelendiğinde Almanca dersine yönelik bir Alıştırma kitabının yer aldığı görülmüştür. Platformda yer alan bu etkileşimli kitap A.1.1, A.1.2 ve A.2.1 olmak üzere üç dil seviyesine yönelik hazırlanmıştır. İlgili seviye tıklandığında kitabın kendisine, ses dosyalarına ve kullanım kılavuzuna erişilebilmektedir. Kitap 8 modülden oluşmaktadır.

[47] https://ogmmateryal.eba.gov.tr/panel/upload/etkilesimli/kitap/almanca/b11/unite1/icerik/ALMB1.1S12/index.html adresinden 16.01.2023 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 21: Almanca Dersi Beceri Temelli Etkinlik Kitabından Örnek İçerik[48]

Günümüz ders kitapları gelişmelere paralel olarak yenilenmektedir. Geçmişe oranla sadece sayfalardan oluşan ders kitapları artık ekranlar üzerine taşınmıştır. Hatta öyle bir aşamaya gelinmiştir ki sayfalar ve ekran arasında akıllı telefon gibi teknolojik araçlar vasıtasıyla geçişler gerçekleşmektedir. Duran ve Ertuğrul (2012: 34) "[…] yakın gelecekte okuma materyallerinin çoğunluğunun dijital ortama taşınması ve elektronik kitapların sektöre hâkim olması kaçınılmazdır" diyerek bir öngörüde bulunmuşlardır.

Almanca eğitiminde kullanılan ders kitapları da dönemin özelliklerine göre değişiklikler yaşamıştır. Genç ve Ünver (2012: 71-72) bu durumu şu şekilde aktarmışlardır; "[…] 1976 yılında Lise 1. ve 2. sınıfları için Texte und Situationen I ve II adlı iletişimsel yaklaşım ağırlıklı ders kitapları basılmıştır. Söz konusu projenin Türkiye'de bir diğer yansıması, ortaokullar için geliştirilen iletişimsel yaklaşıma göre öğretim programları ve ders kitapları olmuştur. Orta 1., 2. ve 3. sınıf için bu programa göre yazılan ve 1990–1991 öğretim yılından itibaren okutulan Lern mit uns I, II, II kitapları içerik ve yapıda bir değişiklik yapılmadan, 1997–1998 eğitim reformu

[48] https://ogmmateryal.eba.gov.tr/panel/upload/etkilesimli/kitap/beceri_temelli/a11/almanca/index.html adresinden 16.06.2023 tarihinde erişilmiştir.

sonrasında da ilköğretim 6., 7. ve 8. sınıflarda kullanılmıştır". Ayrıca 1997-1998 yılında zorunlu birinci yabancı dil dersi ilköğretim 4. Sınıfta başlatılmıştır. 1998 yılında ise 4. ve 5. sınıf düzeyine uygun *Hallo, Kinder!* isimli ders kitabı Almanca Komisyonu tarafından yazılmıştır. Bu ders kitabı bu seviyede yazılan ilk yerel Almanca ders kitabı olması açısından da önemlidir (Genç 2010: 27; Genç ve Ünver 2012: 72). Günümüze bakıldığında *Wie Bitte?, Deutsch für Gymnasien, Plus Deutsch, Deutsch macht Spass, Kugel, Deutschkasten, Schritt für Schritt* gibi çeşitli ders kitapları liselerde kullanılmaktadır.

Ders kitapları hazırlanırken dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. Seyhan Yücel (2018: 104) çalışmasında "Bir yabancı dil o dilin kullanıldığı ülkede öğrenilmiyorsa şüphesiz yabancı dil öğretmenlerinin yaklaşım ve yönelimlerinin dışında kullanılan yabancı dil ders kitapları ve materyalleri merkezi role sahiptirler. Günümüz çağdaş yabancı dil öğretim kitapları birçok unsuru bir arada içermektedir. Bu içerikler arasında [ülke bilgisi], evrensel konu ve temalar, dil bilgisi, dil becerileri, metinler, alıştırmalar, kelime hazinesi, fonetik, multimedya destekleri, kendi kendine öğrenmeye yönelik aktivite ve projeler yer almaktadır […] " diyerek bir ders kitabında olması gereken temel başlıkları belirlemiştir.

Ayrıca okullarda okutulacak ders kitaplarının seçilmesi sürecinde de önemli hususlar vardır. Ördek ve Bolat (2018: 134) "Yabancı dil öğretimi farklı yaş grubundan öğrenenlerle, farklı amaçlarla, farklı öğrenme ortamlarında gerçekleştirilebilmektedir. Bu nedenle kullanılacak ders kitabının ve diğer materyallerin belirlenmesi aşamasında, öğrenen grubun özellikleri, öğrenme hedefleri, geliştirilecek bilgi ve beceriler, öğretim için ihtiyaç duyulan süre ve öğrenilecek konu içeriği göz önünde bulundurulmalıdır. Ders kitapları ve materyallerinin öğrenim hedeflerine ve öğrenen gruba uygunluğu, kitap ve materyallerin hazırlanmasında belirleyici rol oynayan etkenler, konuyla ilgili ölçütlerin belirlenmesi ve yukarıda anılan bütün süreçler ders kitabı incelemesi kapsamında ele alınır" demişlerdir. Eğer ders kitaplarına öğretmenlerin en çok başvurduğu materyal olarak bakarsak; ders kitaplarında yer alan konuların teknoloji uzantılı verilmesinin yanı sıra konuların sunuş şeklinin de hedef kitle tarafından dikkat çekici bulunması gerekmektedir.

Ülkemizde devlet okullarında çalışılan kitaplar sadece yerel odaklı değildir. İthal kitaplar da oldukça tercih edilmektedir. Bu kapsamda Ataş (2020) ithal ve yerel kitapların kullanımı ile ilgili bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmada yer alan öğretmenlerin çoğunluğu ithal ders kitaplarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bu duruma sebep olarak yerel kitapların tasarlanmasında geleneksel yöntemlerin kullanılması, hedef dile ait kültürel özelliklerin tam olarak aktarılamaması, sözlü iletişimi destekleyici etkinliklerin yeterli olmaması, yazım, dilbilgisi, içerik gibi alanlarda hatalar olması gösterilmiştir. Yerel ders kitabının tercih edilme nedeni ise Meb kararları olarak belirtilmiştir. İthal kitapların basım kalitesi, çekici ve güncelliği ayrıca teknolojik açıdan donanımlı olması tercih sebebi olarak gösterilmiştir. Özellikle de görev yapılan kurumun ithal kitap seçiminde bulunduğu vurgulanmıştır. Bunların dışında hedef dile ait kültürün aktarımı, kitapların tek dillilik üzerine kurgulanması, yazarların anadil kullanıcısı olması, aktivitelerin merak uyandırması, yazım, dilbilgisi gibi hataların olmaması bu kitapları daha güçlü kılmıştır. Ayrıca Türk öğretmenlerin dört temel dilsel beceri açısından zengin içerikli kitapları seçtikleri çalışma sonucunda öğrenilmiştir. Dilbilgisi odaklı ders kitaplarının işlevselliğini yitirdiği ve dil becerilerinin ön planda olduğu kitapların tercih edildiği anlaşılmıştır (Ataş 2020: 324). Ataş yaptığı çalışma ile bu durumun nedenlerini tespit etmiştir.

Ders kitapları temel eğitim aracı olduğu için gerek yurt içinde gerek yurt dışında ders kitaplarını merkeze alan birçok araştırma yapılmıştır. Ülkemizde yerel ders kitaplarını merkeze alan çalışmalardan örnekler sunulmuştur.

Polat (1991) Türkiye'nin Ders Kitapları- Ortaöğretim Ders Kitaplarına Eleştirel Bir Yaklaşım isimli kitapta "Liselerde Almanca Öğretimi ve Lise Ders Kitapları" isimli bölümünde liselerde kullanılan *Texte Situationen I, II, III* isimli ders kitaplarını yöntemsel bağlamda değerlendirmiştir. Bu ders kitabının güncel gelişmeler kapsamında düzenlenerek Almanca öğretiminde yer verilmesinin daha yerinde olacağı sonucunu elde etmiştir.

Genç (2004) “Geçmişten Günümüze Yerel Almanca Ders Kitaplarında Görsel Düzen” başlıklı makalesinde *Almanca Ders Kitabı, Wir lernen Deutsch, Texte und Situationen, Lern mit uns, Hallo, Kinder!* isimli kitapları görsellik açısından inceleyerek geçmişten günümüze kadar olan değişiklikleri saptamaya çalışmıştır. Araştırma sonucunda görselliğin ülkemizde yazılan Almanca ders kitaplarında günün koşullarına uygun kullanıldığını tespit etmiştir.

Maden, Kula ve Çalışkan (2017) “*Schritt für Schritt Deutsch* Ortaöğretim A1.1 Düzeyi Almanca Ders Kitabı’nın Kültür Bilgisi ve Kültürlerarasılık Bağlamında İncelenmesi ve Değerlendirilmesi” adlı çalışmalarında adı geçen ders kitabını kültürel öğeler bakımından incelemişlerdir. Çalışma sonucunda ülke bilgisi kapsamında bilgilerin var olduğunu fakat yeterli sayıda olmadığını ortaya koymuşlardır. Ayrıca hedef dilin kültürel değerlerinin kısıtlı olarak ele alındığını ve bu anlamda düzenleme yapılmasının dili öğrenenler için daha etkili olabileceğini belirtmişlerdir.

Maden, Maden ve Banaz (2018) “Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Dijital Okuryazarlık Bağlamında Değerlendirilmesi” adlı makalelerinde 5. sınıf Türkçe ders kitaplarını dijital okuryazarlık kapsamında ele almışlardır. Elde ettikleri sonuca göre ise bu kavram ders kitaplarında önemsenir şekildedir. Fakat metinleri ve etkinlikleri oluştururken teknoloji ve dijital okuryazarlık kavramlarının daha çok ön planda olması gerektiği de belirtilmiştir.

Ülkemizde hem yerel hem de ithal ders kitaplarının farklı açılardan karşılaştırıldığı çalışmalara örnekler verilmiştir.

Yılmaz (2006) “Zur Vermittlung der kommunikativen Kompetenz in den Lehrwerken Deutsch als Fremdsprache in der Türkei (Vergleich einiger Lehrwerke)” başlıklı Doktora çalışmasında *Lern mit uns 3* ve *Pingpong neu 2* ders kitaplarını iletişimsel yeti kapsamında analiz etmiştir. Ortaya çıkan sonuç ise *Pingpong neu 2* isimli kitabın iletişimsel yeti açısından genel olarak yeterli derecede olduğu fakat *Lern mit uns 3* isimli ders kitabının ise eksiklerinin fazla olduğu yönündedir.

Öner (2019) "*Wie bitte*? ve *Schritte International* Adlı Almanca Ders Kitaplarında Yazma Becerisine Yönelik Alıştırmaların Karşılaştırılmalı Şekilde İncelenmesi" isimli Yüksek Lisans tezinde bu ders kitaplarındaki alıştırmaları yazma becerisi kapsamında ele alarak Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi'ne uygun olup olmadığını araştırmıştır ve yazma becerisine yönelik çeşitli alıştırma türlerinin ders kitaplarında yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. İncelenen etkinliklerin birçoğunun diğer dilsel becerileri destekleyici nitelikte olduğu da saptanmıştır. Çoğu alıştırmanın yarı üretken (reproduktiv) şekilde hazırlandığı üretken (produktiv) alıştırmaların ise eksik kaldığını tespit etmiştir.

Uçar (2021) "*Deutsch macht Spaß* ve *Menschen* Kitaplarının Kelime Hazinesi Bakımından Karşılaştırılması" isimli Yüksek Lisans tezinde belirtilen kitapları kelime bilgisi açısından karşılaştırarak incelemiştir ve *DMS* isimli kitapta düzeltilmesi gereken daha fazla okuma metninin olduğunu ifade etmiştir. Kelime hazinesi olarak ise *Menschen* kitabının daha zengin olduğu ortaya çıkarılmıştır.

Bunların dışında ağırlıklı ithal kitapların incelendiği çalışmalar da görülmüştür ve örnekler paylaşılmıştır.

Demirel (2013) "Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Kapsamında Almanca *Delfin* Ders Kitabının İncelenmesi" adlı Yüksek Lisans tezinde *Delfin* isimli ders kitabının Avrupa Ortak Başvuru Metni kapsamında inceleyerek öğrenci için yeterli olup olmadığını ve kitabın ne tür etkinlikler içerdiğini araştırmıştır. Araştırma sonucunda ise kitabın metinle büyük oranda uyumlu olmadığı sonucunu elde etmiştir.

İncebel (2019) "Analyse und Bewertung der Videofilme im Daf-Lehrwerk Menschen A1" isimli Yüksek Lisans tezinde iki değerlendirme yöntemi kullanmıştır. İlk olarak videoların Almanca öğretimindeki kullanım durumunu daha sonra adı geçen kitaptaki videoları Constanze Kaiser'in değerlendirme ölçeğine göre ele almıştır. Elde edilen sonuç ise videoların genellikle yeteri kadar işlevsel kullanılmadığıdır.

Ünverdi (2019) "*Alter Ego* + A1 Fransızca Ders Kitabında Bulunan Multimedya Ögelerinin İncelenmesi" adlı Yüksek Lisans tezinde adı geçen ders kitabındaki teknolojik öğeleri incelemiştir ve öğretmenlerin farklı yöntemler kullanarak teknolojiden faydalandıklarını tespit etmiştir.

Yılmaz (2019) "Eine Lehrwerkanalyse im Hinblick auf die Fertigkeit Sprechen" adlı Yüksek Lisans tezinde *Aspekte neu B1 plus* ve *Aspekte neu B2* isimli ders kitaplarındaki konuşma etkinliklerini ele almıştır ve gerçek konuşma durumlarına uygun çok fazla alıştırma olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca her iki kitabında Avrupa Ortak Dil Başvuru Referans Metnine uygun olduğu sonucuna ulaşmıştır. Fakat adı geçen kitaplarda dilsel akıcılığa yönelik kısıtlı alıştırmanın mevcut olduğunu belirtmiştir.

Ders kitapları üzerine yurtdışında da yapılan araştırmalar mevcuttur. Bunlardan bazılarına değinilmiştir.

Stengrundet (2017) "Eine komparative Analyse von drei Lehrbüchern mit digitalen Ressourcen – Deutsch Niveau II" isimli Yüksek Lisans tezinde *Ankunft, Weiter geht's* ve *Weitblick* adlı üç ders kitabını ve bu kitapların dijital kaynaklarını dilbilgisi örneğinde inceleyerek dilbilgisinin nasıl ele alındığını ortaya çıkarmak istemiştir. Bu üç kitaba ait internet sitelerinin iyileştirilmesi gerektiği ve dilbilgisi alıştırmalarının daha iletişimsel şekilde olabileceği sonucuna varılmıştır.

Akhvlediani (2018) "Analyse und Beurteilung von Lehrwerken für Deutsch als Fremdsprache im Sprachenzentrum der staatlichen Schota Rustaveli Universität Batumi" başlıklı makalesinde Batum Üniversitesi Dil Merkezindeki *Begegnungen* ve *Menschen* isimli ders kitaplarını deneysel bir araştırma ile güçlü ve zayıf yönlerini ele almıştır. Çalışma sonucunda öğretmenler tarafından *Menschen* isimli ders kitabının tercih edildiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrencilere uygulanan bir test sonucunda *Menschen* kitabı ile eğitim alanların daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Her iki kitabın Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne uygun olmasına rağmen *Menschen* kitabının kursiyerler için daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Šijan Tomić (2018) “Lehrwerke für Deutsch und Englisch für junge Anfänger: Vergleichende Analyse von Texten” başlıklı bitirme tezinde gençler için Almanca ve İngilizce ders kitaplarının analizini gerçekleştirmiştir. Araştırmaya konu olan kitaplar *Applaus 1–3* ve *Building Blocks 1–3*’tür. Bu ders kitaplarındaki metinler tür ve içerik açısından incelenerek karşılaştırılmıştır. Çalışma sonucunda iki farklı dile ait bu iki ders kitabı arasında metin türleri ve metin içerikleri açısından anlamlı bir fark olmadığı yönünde tespit edilmiştir.

Kadijević (2020) “Antonymie in DaF-Lehrwerken” adlı bitirme tezinde *Studio 21* ve *Schritte International* isimli iki adet ders kitabı setini A1’den B1 seviyesine kadar olan gelişimi incelemek üzere ele almıştır. Hangi alıştırma-etkinliklerin ilgili dil seviyesi için tipik olduğunu ve nasıl formüle edildiklerini amaçlamıştır. B1 seviyesinde öğrencileri motive edebilecek ve onları konuşmaya teşvik edebilecek zıt anlamlı sözcüklerin yer aldığı yaratıcı alıştırmaların yer aldığını ayrıca A1 seviyesinde de çok fazla zıt anlamlı sıfat çiftinin bulunduğunu ifade etmiştir. Çalışmada incelenen tüm alıştırmaların ise sınıfta sorunsuz bir şekilde kullanılabileceğini tespit etmiştir.

Kiprop (2020) “Daf in Kenia: Eine kritische Untersuchung der Sprechübung und Aufgaben des Lehrwerks *Safari Deutsch*” isimli Yüksek Lisans çalışmasında *Safari Deutsch* ders kitabını eleştirel açıdan inceleyerek kitapta konuşma becerisine yönelik çok sayıda alıştırma olmasına rağmen öğrencilerin neden sınavlardan düşük not aldığını ortaya koymak istemiştir. Bu sebeple de konuşma becerilerini geliştiren alıştırmalar ve görevler ağırlık olarak bu çalışmada incelenmiştir. Çalışma sonucunda *Safari Deutsch* kitabına tüm becerilerin entegre edildiğini, diğer ders kitaplarında ise bir becerinin diğer becerileri inşa ettiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin kitaptaki konuşma alıştırmalarını yeterli bulmadıkları tespit edilmiştir. Kitabın sözlü becerileri geliştirmek için etkili olmadığı sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin de konuşma becerilerini öğretmek için *Safari Deutsch* kitabından memnun olmadıkları tespit edilmiştir.

Sunulan örnekler analiz edildiğinde çalışmaların odak noktasını ders kitaplarının oluşturduğu görülmektedir. Ders kitapları araştırmacının merak duyduğu

bağlam doğrultusunda ele alınmıştır. 1991 yılından günümüze değin inceleme kavramında değişiklik olduğu göze çarpmaktadır. Döneme özgü popüler olan kavram çalışmaların da inceleme aracı olmuştur. Örneğin 1991 yılında yöntem kavramı inceleme aracı iken günümüzde bu kavram teknoloji, teknolojik araçlar, teknolojik donanım, dijitalleşme gibi günümüz koşullarına uygun bir şekilde ele alınmıştır. Çalışmalara etkileşim açısından bakıldığında bu kavramın konu olduğu bir çalışmaya denk gelinmemiştir.

Yapılan son çalışmaların teknoloji odaklı olması yaşadığımız teknolojik çağın sonucudur. Gelişen teknoloji ile eğitim materyalleri de değişmiştir ve teknolojik açıdan daha donanımlı hale gelmektedirler. Bu sebeple günümüzde Almanca derslerinde kullanılan veya kullanılmaya başlanılan dijital eğitim materyallerine değinmek yerinde olacaktır.

2.3. Almanca Eğitim Materyallerinde Dijitalleşme

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre; "Her derece ve türdeki ders programları ve eğitim metotlarıyla ders araç ve gereçleri, bilimsel ve teknolojik esaslara ve yeniliklere, çevre ve ülke ihtiyaçlarına göre sürekli olarak geliştirilir. Eğitimde verimliliğin artırılması ve sürekli olarak gelişme ve yenileşmenin sağlanması bilimsel araştırma ve değerlendirmelere dayalı olarak yapılır. Bilgi ve teknoloji üretmek ve kültürümüzü geliştirmekle görevli eğitim kurumları gereğince donatılıp güçlendirilir; bu yöndeki çalışmalar maddi ve manevi bakımından teşvik edilir ve desteklenir[49]". Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirtildiği gibi bilimsel ve teknolojik gelişmelerin takip edilerek gerek eğitim yöntemlerinin gerek ders araç-gereçlerinin ve eğitim materyallerinin bu değişikliklere göre güncellenmesi gerekmektedir. Gelişmelerin takip edilmesi ve uygulanması eğitimin kalitesi, verimliliği açısından oldukça önemlidir.

Köksal, Demirbaş ve Alabayırlı'nın (2022: 60) yaptıkları çalışma sonucu da bu durumla örtüşmektedir. Gerçekleştirdikleri araştırmada teknolojiyle doğru orantılı olarak dil seviyelerinde de gelişme olduğunu, kara tahta başlangıç noktası iken günümüzde bunun yerine akıllı tahtaya ulaşıldığını, güncel araç-gereçlerin dil eğitimini olumlu olarak etkilediğini, Z kuşağı olarak adlandırılan günümüz hedef kitlesinin yoğun olarak internet aracını tercih ettiğini, kitapların yerini e-kitapların almaya başladığını ve bu yüzden teknolojinin doğru bir şekilde dil öğretimi içerisine yerleştirilmesinin önemli olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu sebeple teknolojiyi içerisinde bulunduran eğitim materyalleri daha çok ön plandadır ve hedef kitle tarafından cazip konumdadır.

Demirbaş (2020: 6) çalışmasında "Günümüzde "Z kuşağı" olarak adlandırılan ve teknolojinin içine doğmaları ile bilinen bir kitle vardır. Bu öğrencilere eski

[49] https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1739.pdf adresinden 08.09.2022 tarihinde erişilmiştir.

metotlarla ders anlatılmaya çalışılırsa, eski ders materyalleri sunulursa istenilen düzeyde bir başarı elde edilmeyebilir. Öğretmen olarak öğrencilerin motivasyon ve dikkatini çekmenin bir yolunu bulmak gerekmektedir. Bu durumda en çok yararlanılacak araç internet olacaktır. Öğrencilerin de yoğun şekilde kullandıkları internetten olumlu anlamda faydalanmalarının sağlanması çok yerinde olacaktır. Dersin içerisine yerleştirilen teknoloji öğrencinin ilk adımda dikkatini çekecektir" demiştir. Lundquist-Mog ve Widlok (2015: 110) "Küçük yaştaki öğrenciler bile dijital medyaya ilgi duyuyorlar. Cihazları kendileri kullanmak, film izlemek, internetten faydalanmak, dijital olarak fotoğraf çekmek ve e-posta ve ağlardaki fotoğrafları işlemek istiyorlar. Günümüzde birçok kurum bilgisayarlar ve akıllı tahtalar gibi teknik donanıma sahiptir. Pek çok çocuğun evinde de modern teknolojiye erişim imkânı bulunmaktadır. Bu nedenle öğrenme durumlarında bilinçli bir medya kullanımı olmalıdır[50]" diyerek durumu desteklemektedir. Günümüz hedef kitlesi teknolojik bir nesildir. Teknolojiye oldukça hakim olan bu kuşağın teknoloji desteksiz bir eğitim alması oldukça güçtür. Bu sebeple dikkatlerini etkili bir şekilde derse yönlendirebilmek, derste aktif olma durumlarını arttırabilmek, kalıcı öğrenmelerini destekleyebilmek için planlamalar gerçekleştirilmesi anlamlı olacaktır. Bu planlamalar dahilinde dersin içeriğinin teknolojik araçlar vasıtası ile zenginleştirilmesi, konuların daha zengin bir şekilde ve standart yöntemlerin dışında sunulması, internet gibi teknolojik bir araçtan mümkün olduğunca yararlanılması sayılabilir. Başal (2013: 76) çalışmasında "21. yüzyıl açısından, yabancı dil öğrenen öğrenciler teknoloji kullanımına son derece alışkın bireylerdir. Dolayısıyla, yabancı dil derslerinin sadece metin-tabanlı materyallere dayandırılması, dil öğrenimini onlar için oldukça zorlaştıracaktır. Yabancı dil öğretmenlerinin görevi öğrencilerinin alışkın olduğu multi-medya unsurları hazırlayacakları materyallere entegre etmektir" diyerek bu durumu desteklemiştir. Derste kullanılacak materyallerin mümkün olduğunca teknoloji ile birleştirilmesi önerilmektedir. Yine bu durumun önemine değinen Yalçın

[50]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali şu şekildedir; "Auch schon ganze junge Lernende interessieren sich sehr für dijitale Medien. Sie wollen Geräte selbst bedienen, Filme sehen, das Internet nutzen, digital fotografieren und mit den Fotos in E-mails und Netzwerken umgehen. Viele Einrichtungen sind heute schon technisch gut ausgestattet, mit Computern und Whiteboards zum Bespiel. Auch zu Hause haben viele Kinder Zugang zu moderner Technik, sodass Ihre Lernangebote einen bewussten Medieneinsatz mit berücksichtigen sollten".

(2020: 345) "[…] bireyler öğrenmeyi öğrenmek durumundadır ve bunun için kişinin okul dışında da uzaktan eğitim amaçlı çeşitli öğretici araçlardan doğru biçimde yararlanmayı bilmesi gerekir. Bu noktada tüm dünyayı saran ve hızla gelişen dijital teknolojilerin kullanımı ve önemi ortaya çıkmaktadır. Diğer pek çok alanda olduğu gibi yabancı dil öğreniminde de teknoloji kullanımının yaygınlık kazandığı görülmektedir" diyerek ifade etmiştir.

Çeşitli olanaklar sağlayan dijital teknolojiler her geçen gün daha çok gelişmektedir. Öğrencilerin zaman ve mekândan bağımsız olarak bilgiyi elde etmeleri bu olanaklardan birisidir. Ağca ve Bağcı (2013: 296) "Bireyin istediği yerde ve zamanda öğrenme sürecini başlatıp, istediği anda sürece müdahale edebilmesi önemli bir ayrıcalıktır. Yakın zamanlara kadar masaüstü bilgisayarlarla ve sabit telefon hatlarıyla sağlanan internet bağlantısı, yer ve zaman bağımsızlığı anlamında tam bir özgürlük sunamıyordu. Günümüzde bireyler mobil araçlarından GPRS/3G/4G teknolojileri sayesinde istedikleri yer ve zamanda internete girerek mobil öğrenmeden faydalanabilmektedirler" diyerek bu konuya dikkat çekmektedirler. Yine (a.g.y. 300) "Ders içi aktivitelerde kullanılan mobil araçların öğrenenlere sağladığı avantajlar taşınabilirlik, erişilebilirlik ve bağlanılabilirlik şeklinde sıralanmaktadır, özellikle mobil araçların taşınabilir olması, ders kitabıyla bütünleşik biçimde rahatlıkla kullanılabilmesinde öğrencilere önemli bir avantaj kazandırmıştır. Ayrıca mobil öğrenme materyalinin görüntülenmesinde, mobil araçların internete bağlanma ve çoklu ortam kaynaklarına erişim ve görüntüleme gibi özellikleri de sınıf içinde mobil öğrenmenin rahatlıkla gerçekleştirilebilmesine katkı sağlamıştır […]" demiştir.

Süreç içerisinde yaşanılan gelişmeler eğitim materyallerinde de kendini göstermektedir. Örneğin; Eğitim alanındaki ilk ders aracı sayılabilecek Kara Tahta-Tebeşir ikilisi gelişmelerin etkisiyle Akıllı Tahta-Tahta Kalemi ikilisine dönüşmüştür. Eğitim materyallerinde de söz konusu durum vardır. Ders kitapları giderek farklılaşmaktadır. İçerikleri teknoloji ile bütünleşmiş olarak sunulmaktadır. Not alma amacı ile kullanılan defterler bile değişim yaşamıştır. Sayfalarına kısa bilgiler yerleştirilmiş ve görsellerle donatılarak görsel içerikli bir hale getirilmiştir. Teknolojinin devam eden gelişimi eğitim materyallerine yansımış ve yansımaya

devam etmektedir. Konu ile ilgili hazırlanan slayt, çalışma kağıtları, görseller sınıfta bulunan akıllı tahta sayesinde öğrencilerle paylaşılabilmektedir. Eğer sınıfta internet donanımı mevcut ise çeşitli internet tabanlı materyallere ulaşılabilir. Öğrencilerin sahip olduğu tablet veya akıllı telefonlar da bu amaç için kullanılabilmektedir.

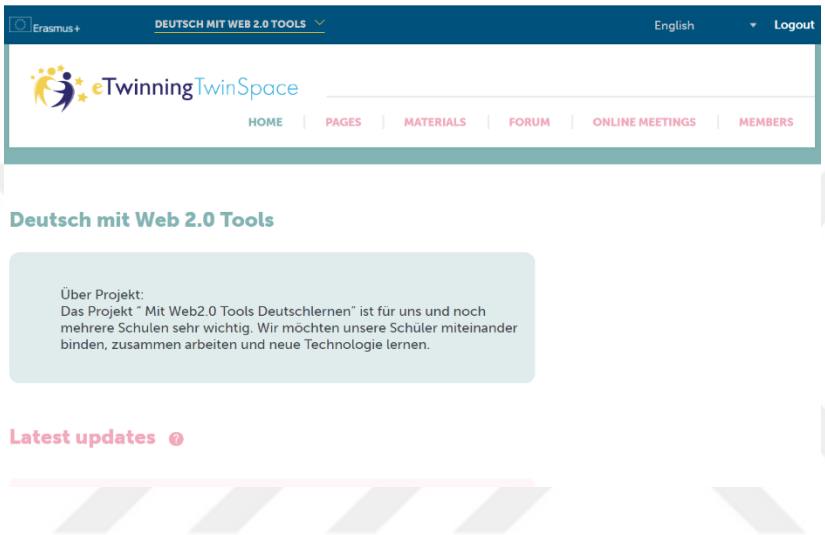
Ders materyallerinde kullanılan dijital bileşenler ile aslında hedef kitleye daha etkili bir şekilde ulaşılabilmektedir. Bu sayede eğitim daha etkileşimli hale getirilmektedir. Yaşlıca (2020: 53-54) çalışmasında "[…] öğretim materyalinin etkileşimli olması öğrencilerin başarılarına olumlu yönde etki etmektedir. Etkileşimli öğretim materyali kullanılarak öğrenci içerik etkileşimi sağladığından öğrencilerin başarıları arttığı söylenebilir. Etkileşim ile başarı arasında pozitif bir ilişkinin varlığından söz edilebilir. Bu sebeple etkili öğrenme için sanal sınıf ortamlarında etkileşimli öğretim materyalleri kullanılmasında yarar görülmektedir" şeklinde belirtmiştir. Gerek yüz yüze gerek uzaktan eğitim şeklinde verilen derslerde materyallerin kullanımı önemlidir ve özellikle interaktif materyaller süreci daha etkili yönetebilmek ve olumlu sonuçlar elde edebilmek adına daha çok ön planda yer almaya başlamıştır. Gelişen teknolojinin yansıması eğitim materyallerinde kendini göstermiştir. Bu durum her derste olduğu gibi Almanca dersinde de mevcuttur. Almanca eğitim materyalleri çeşitlenmekte ve derslerdeki kullanım durumu da günden güne artmaktadır. Dijital bir platformda sürdürülen eTwinning projeleri de bu kapsamda somut bir örnektir. Burada 'Deutsch mit Web 2.0 Tools' isimli eTwinning projesinden bahsetmek yerinde olacaktır.

2.3.1. 'Deutsch mit Web 2.0 Tools' eTwinning Projesi

Bu proje 2018-2019 eğitim-öğretim yılı içerisinde Türkiye, Slovakya ve Polonya ortaklığında gerçekleştirilmiştir. Projenin amacı öğrencilerin derste öğrendikleri bilgiyi teknolojiyi kullanarak daha kalıcı hale getirmelerini sağlamaktır. Bu sebeple proje teknoloji kullanımını ve yabancı dil (Almanca) öğretimini baz almıştır. Projeye Türkiye'den üç, Slovakya ve Polonya'dan ise birer okul katılmıştır. Projenin hedef yaş aralığı 16-19 aralığındadır. Proje 10. sınıf müfredatına paralel

olarak yazılmıştır. Proje kurucusu Türkiye'den iki okuldur. Diğer paydaşlar ortak üye olarak projeye katkı sağlamışlardır. Proje planı aylara göre oluşturulmuştur. Öğrenciler her ay seçilen konu kapsamında ve belirlenen web aracıyla internet tabanlı etkinlikler oluşturmuşlardır.

Görsel 22: Proje Ana Sayfası[51]

Proje eTwinning platformunun ara yüzü olan Twinspace'de yer almaktadır. Proje adımlarını içeren etkinlikler pages kısmında oluşturulan sayfalar da bulunmaktadır. Projenin hedeflediği kazanıma dair tüm yüklemeler proje ortakları tarafından ilgili sayfaya yapılmaktadır.

[51] https://twinspace.etwinning.net/68807/pages/page/447683 adresinden 22.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 23: Proje Planı[52]

MONATE	AKTİVİTAETEN	WEB 2.0 TOOLS
OKTOBER	1.Schüler vorstellung 2.Schule vorstellung 3.Unsere Stadt vorstellung 4.Wörterwolken über deutsche Wörter	Bitmoji,Avatar Kizoa Wordart,Tagul
NOVEMBER	1.Logo und Poster für unseres Projekt 2.Obst und Gemüse /Essen und Trinken 3.Rezept	Canva,postermywall Mindmeister,popplet videos
DEZEMBER	1. Quiz 2.Tägliches Leben	Quizizz.com Voki

Proje planındaki etkinlikler yukarıda verilen görselde de görüldüğü gibi çeşitli web 2.0 araçları ile paralel sürdürülmüştür. Teknoloji tabanlı yabancı dil öğretimini desteklemek projenin temel amaçlarından birisidir. Projeye kayıtlı öğrenciler plan dahilinde çalışmalar gerçekleştirmiş ve ilgili alanlarda bunları paylaşmışlardır. Öğrenciler proje adımlarına göre bireysel veya grupla çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. İhtiyaç duydukları zamanlarda da öğretmenlerinden gerekli desteği alabilmişlerdir. Öğrenciler kendi okullarındaki farklı şubelerden akranları ile proje vasıtasıyla çalışma imkânı bulmuşlardır. Hatta bu durum yurtdışı paydaşlarına kadar uzanmıştır. Öğrenciler açısından bakıldığında hem yurt içi hem yurt dışı öğrenci-öğrenci etkileşimi gerçekleşmiştir. Öğrenciler ihtiyaç duyduklarında materyal desteği almışlardır. Almanca dersine yönelik kendileri de somut örnekler oluşturmuşlardır. Öğretmenleri ile sürekli iletişim halinde olmak öğrencilerin etkileşim düzeyini arttırmıştır ve öğretmen-öğrenci etkileşimi desteklenmiştir. Projenin aşamaları ile ilgili fikir alışverişi yapmak, ara görüşmeler gerçekleştirerek durum tespiti yapmak öğretmen-öğretmen etkileşimine de olanak sağlamıştır. Böylelikle farklı bir etkileşim kanalı ortaya çıkmıştır.

[52] https://twinspace.etwinning.net/68807/pages/page/447683 adresinden 22.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

Öğrencilerin proje kapsamında çeşitli web 2.0 aracı ile hazırladığı ve gerçekleştirdikleri etkinliklerden örnekler paylaşılacaktır.

Görsel 24: Kartpostal Etkinliği[53]

Kartpostal etkinliğinde her bir öğrenci kendi metnini oluşturmuştur. Tüm kartlar eşleştirilen okula gönderilmiş ve karşı okuldan da cevap alınmıştır. Öğrenciler burada hem kendi aralarında iş birliği yapmış hem de karşı okul ile bir etkileşime girmiş ve dönüt almışlardır. Kart hazırlama aşamasında gerekli noktalarda öğretmenleri ile çalışmışlardır.

[53] https://twinspace.etwinning.net/files/collabspace/7/07/807/68807/images/bc1279da0.jpg adresinden 23.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

Görsel 25: Learningapps Uygulaması ile Hazırlanan Etkinlik[54]

Öğrenciler burada Learningapps uygulaması ile belirlenen tema (Feste und Feiertage) dahilinde bir oyun etkinliği hazırlamışlardır. Hazırlanan bu etkinlik derslerde öğrencilere sunulmuştur. Aslında öğrenciler derste öğrendikleri konuyu proje kapsamında tekrar ederek ortaya bir materyal çıkarmışlardır ve bu materyal yine derslerde farklı öğrencilere sunulmuştur.

Projenin içeriği ve sunulan örneklerden yola çıkarak eTwinning projelerine etkileşim açısından yaklaşıldığında; etkileşimin fazlasıyla karşılık bulduğu ve gerçekleştiği bir alan olduğu varsayılabilir.

2.3.2. Alıştırmalar ve Türleri

Her derste olduğu gibi yabancı dil dersinde de alıştırmalar önemlidir. Öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi sürecinde alıştırmalardan oldukça yararlanılmaktadır. Bu kapsamda öğrencilere sunulan çok fazla alıştırma çeşidi vardır. Tüm bu çeşitler alıştırma tipolojisi kapsamındadır. Funk vd. (2014: 30)'ne göre alıştırma tipolojisi şu başlıklardan oluşmaktadır.

"**Alımlayıcı alıştırmalar:** Bu alıştırmalar metinleri dinlemek veya bu metinleri okumaktan ibarettir. Her şey içeriğin tam olarak kavranılması temeline dayanmaktadır.

[54] https://learningapps.org/display?v=pgjojmy5t19&fbclid=IwAR3iYecE2W5UMSmHNwdSsfj-L21JcTwQEHOt_Q3_2rw9fZ0U3j-ScTY3Kos adresinden 23.05.2023 tarihinde erişilmiştir.

Öğrenen konumundaki kişilerin kişisel ifadelerini belirtmeleri gerekmez. Yapılar ile ilgili farkındalık yaratmak veya bunları analiz etmek söz konusu olduğunda; alıştırma sona erdiğinde yeni formlar tartışılır.

Yeniden üretmeye ve üretmeye dayalı alıştırmalar: Yeniden üretmeye dayalı alıştırmalarda öğrenciler verilen kesin net yönergelere göre cümleler veya metinler üretirler. Üretmeye dayalı alıştırmalarda ise bu durumun aksine öğrencilerden dili kendilerinin oluşturması istenir, bu sayede öğrenciden bildiği/öğrendiği her şeyi geri vermesi istenir. Üretme eyleminin olduğu alıştırmalar görevlere bir geçiş niteliğindedir. Bazen, örneğin bir metin şablonunun verildiği, daha sonra sözlü veya yazılı olarak bir metnin oluşturulmasına olanak sağlayan yeniden üretme- üretmeye dayalı alıştırmalar da vardır.

Açık ve kapalı uçlu alıştırmalar: Açık ve kapalı alıştırmalar arasında tabii ki bir fark vardır. Kapalı alıştırmalarda tek bir çözüm olasıdır. Yeniden üretmeye dayalı alıştırmalarda kural bu alıştırmaların kapalı olmasıdır. Yarı açık uçlu alıştırmalar ise belli bir oranda varyasyona ve seçeneğe olanak sunmaktadır, bu sebeple birden fazla doğru çözüm veya cevap mümkündür. Açık uçlu alıştırmalar öğrencilerin serbest çalışmasına izin verir. Bu alıştırmalarda birden fazla farklı çözüm vardır.

İçerik ve biçim tabanlı alıştırmalar: Öğrencilerin dikkatini sözlü veya yazılı bir metnin içeriğine yönlendiren içerik tabanlı alıştırmalar ile öğrencilerin dilsel araçlara odaklandıkları biçim odaklı alıştırmalar arasında da bir ayrım yapılır. Fakat bu durum içeriğin isteğe bağlı olduğu anlamında değildir. Bunun yerine, biçim odaklı alıştırmalarda bile anlamlı içeriğe sahip cümleler üretmekle ilgilidir. Bize göre, biçim odaklı alıştırmaların anlamlı sıralaması kişilerin merakı doğrultusunda oluşmaktadır. Hepimiz metinleri yeni dilsel biçimler geliştirmek için değil, içeriğini anlamak için okur veya dinleriz. Öğrenci için metin anlaşılır ise ve metinde ne geçtiğini biliyorsa, böylelikle yeni biçimlere odaklanabilirler[55]".

[55]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali şu şekildedir; "In rezeptiven Übungen geht es darum, Z.B. Texte zu hören oder lesen. Es geht zunächst nur um das Verstehen des Inhalts. Die Lernenden müssen keine eigenen Äußerungen produzieren. Auf neue Formen wird meistens erst später im Übungsverlauf eingegangen, etwa wenn es um ihre Analyse und Bewusstmachung von Strukturen geht. Re(produktive) Übungen: In reproduktiven Übungen produzieren die Lernenden Sätze oder Texte nach genauen Vorgaben. Im Gegensatz dazu die Lernenden in produktiven Übungen aufgefordert, selbst Sprache zu prozudieren, wobei sie auf alles zurückgreifen können, was sie schon mit der Sprache können. Produktive Übungen sind schon ein Übergang zu den Aufgaben. Dazwischen liegen die

Kitaplarda yer alan her alıştırma çeşidinin ait olduğu bir tipoloji vardır. Öğrenciler alıştırmaları çözerek hem öğrendikleri bilgileri pratik etmekte hem de bu alıştırma tipleri ile kavrama, analiz, sentez gibi öğrenme süreçlerini gerçekleştirmektedirler. Bu sayede kalıcı bilgi sağlanılmaya çalışılmaktadır.

Görsel 26: Alımlayıcı Alıştırmalara Örnek

(Akay Zabun, 2018: 18)

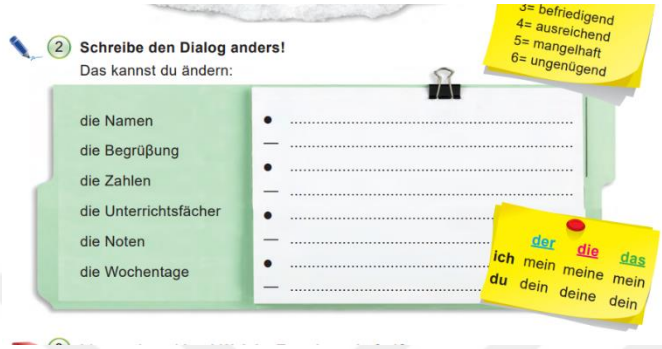
Bu alıştırmada öğrenci verilen metni okuyarak metne dair soruları cevaplamalıdır. Öğrencinin ilk adımda metnin içeriğini kavraması gerekmektedir.

---

reproduktiv-produktiven Übungen, in denen z.B. ein Textmuster vorgegeben wird, wonach ein eigener mündlicher oder schriftlicher Text entstehen soll. Offene und geschlossene Übungen: Es wird zudem zwischen offenen und geschlossenen Übungen unterscheiden. Ist nur eine Lösung möglich, ist die Übung geschlossen. Reproduktive Übungen sind in der Regel geschlossen. Halboffene Übungen bieten in einem gewissen Umfang Variations- und Auswahlmöglichkeiten, und damit ist mehr als eine richtige Lösung oder Antwort möglich. Offene Übungen ermöglichen den Lernenden eine freie Bearbeitung. Es gibt viele verschiedene Lösungsmöglichkeiten. Inhaltsbezogene und formfokussierte Übungen: Auβerdem wird unterschieden zwischen inhaltsbezogenen Übungen, die die Aufmerksamkeit der Lernenden auf den Inhalt eines mündlichen oder schriftlichen Textes lenken und formfokussierten Übungen, in denen sich die Lernenden auf sprachliche Mittel und Strukturen konzentrieren. Das heiβt aber nicht, dass der Inhalt beliebig ist. Es geht vielmehr darum, auch in formfokussierten Übungen Sätze mit bedeutungsvollen Inhalten zu formulieren. Eine sinnvolle Abfolge von inhaltsbezogenen zu formorientierten Übungen ist unserer Meinung nach schon allein durch die menschliche Neugier vorgegeben: Wir alle lesen oder hören Texte, um die Inhalte zu verstehen, nicht um neue sprachliche Formen zu erarbeiten. Erst wenn die Inhalte eines Textes den Lernenden klar sind und sie wissen, worum es im Text geht, können sie sich auf neue Formen konzentrieren".

Alımlayıcı alıştırmaların özelliklerinde belirtildiği gibi öğrencinin burada kişisel bir düşüncesini açıklamasına gerek yoktur.

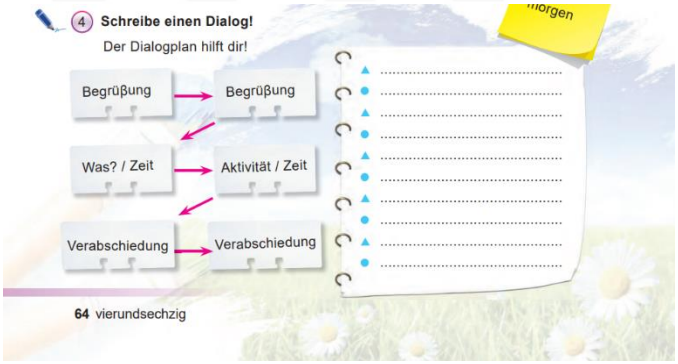
Görsel 27: Yeniden Üretmeye Dayalı Alıştırmalara Örnek

(Akay Zabun, 2018: 26)

Bu tarz alıştırmalarda öğrenciye sunulan bazı formlar ile öğrencinin bir içerik üretmesi istenir. Bu görselde verilen alıştırmada bu duruma bir örnektir.

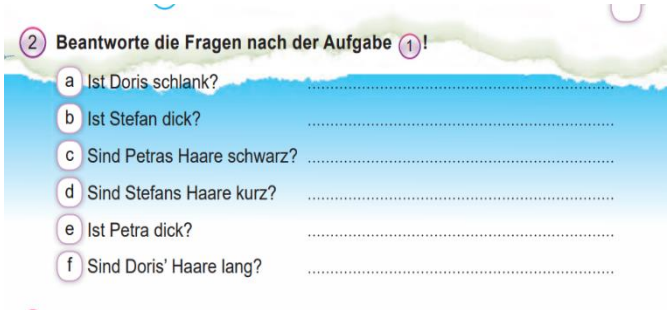
Görsel 28: Üretmeye Dayalı Alıştırmalara Örnek

(Akay Zabun, 2018: 64)

Üretmeye dayalı alıştırmalarda ise öğrenciden beklenen şey dili olabildiğince özgür ve etkin bir şekilde kullanmasıdır. Öğrenciden öğrendiği her şeyi bir anlamda karşı tarafa aktarması beklenir. Burada da öğrenciye yol göstermesi için sadece birkaç ipucu verilmiştir. Öğrenciden bir diyalog üretmesi beklenmektedir.

Görsel 29: Açık Uçlu Alıştırmalara Örnek

(Akay Zabun, 2018: 36)

Bu alıştırmaların temel özelliği tek bir cevap şeklinin olmamasıdır. Öğrenci burada verilen soruları tek bir şekilde cevaplamak zorunda değildir. Örneğin; a seçeneği için aşağıdaki cevapları vermesi mümkündür;

Soru: a) Ist Doris schlank?

Cevap: Ja, Doris ist schlank./ Ja, sie ist schlank./ Ja, Doris ist nicht dick. / Ja, Sie ist nicht dick.

Görüldüğü gibi birden fazla çözüm mevcuttur.

Görsel 30: Kapalı Uçlu Alıştırmalara Örnek

(Akay Zabun, 2018: 40)

Kapalı alıştırma biçimlerinde tek bir doğru cevap vardır. Görseldeki alıştırma örneğinde görüldüğü üzere öğrenciden boşlukları sadece bir doğru kelime ile doldurması beklenmektedir.

Görsel 31: İçerik ve Biçim Tabanlı Alıştırmalara Örnek

(Akay Zabun, 2018: 47)

Öğrencilere yeni dilsel yapılar verilmek istendiğinde direkt olarak öğrenciye sunulmaz. Bu yapılar öğrencilere belli bir içerikte sunulur. Öğrenciler öncelikle içeriğe odaklanır ki öğrenciden ilk adımda beklenen budur. Öğrenci verilen metni anlayabiliyor ise içerikte geçen yeni yapıları da keşfedebilecektir. İçerik ve biçim odaklı alıştırmaların sunuluşu bu şekildedir. Görselde verilen örnekte ise öğrenci öncelikle metni inceleyecektir. Metinde ne geçtiğini anladığında verilen 'jeden Tag, jede Woche ve jedes Wochenende' gibi yapıları keşfetmek isteyecektir ve bunlara yönelecektir.

Yabancı dil derslerinde; alıştırmalar ders kitapları içerisinde yer aldığı gibi buna ek olarak ayrı bir kitap halinde de basılmaktadır. Genç (2010: 10) de bu duruma "Genellikle ders kitabına paralel yapılandırılan alıştırma kitapları, sınıf içinde ya da evde çözülmek üzere geliştirilmiş çeşitli tipte alıştırma ve ödevlerden oluşur […]" diyerek değinmiştir. MEB tarafından liselere gönderilen Almanca kitapları bir set halindedir. Bu set Ders/Öğrenci Kitabı ve Alıştırma/Çalışma Kitabı'ndan oluşmaktadır. Eğer kitapların yazarları tarafından hazırlanmış ise bu sete Öğretmen El Kitabı diğer adı ile Öğretmen Kılavuz Kitabı da dahil edilmektedir. Genellikle okullara gönderilen çoğu kitabın Öğretmen Kılavuz Kitabı mevcuttur. Aynı zamanda EBA platformu üzerinde de kitap seti çoğunlukla yer almaktadır.

Derslerde genellikle alıştırmalar basamağına konu bitiminde geçilmektedir. Halbuki alıştırmalardan dersin her aşamasında yararlanılabilmektedir. Özbal ve Genç

(2019: 124) çalışmalarında bu durumu "Yabancı dil öğretiminde kullanılan hemen hemen her ders kitabında bilgi ve becerilerin kazandırılması ve öğretilenlerin-öğrenilenlerin başka bir bağlamda tekrar edilerek pekiştirilmesi amacıyla geliştirilen alıştırmalara yer verilir. Alıştırmalar, öğretim sürecinin her aşamasında kullanılır. Örneğin; dersin giriş bölümünde dikkat çekmek, ilgi uyandırmak, bir önceki konuyu tekrar etmek, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerini tespit etmek, ön koşul öğrenmelerini sağlamak; dersin geliştirme bölümde (bölümünde) öğrenme içeriğini aktarma, genişletme ve kavratma; dersin sonuç bölümünde ise öğrencilerin kazanımlara erişim düzeyini tespit etme, tekrar, pekiştirme, uygulama ve özetleme aracı olarak kullanılır" şeklinde açıklamışlardır. Özbal ve Genç'in de belirttiği gibi alıştırmaların dersin her aşamasında kullanımı uygundur. Hedeflenen kazanım doğrultusunda işlevsel olarak kullanılabilmektedirler.

Son dönemde alıştırmaların öğrenciye sunuluş şekli de değişmiştir. Kitaplardaki alıştırmaların kullanımı elbette devam etmektedir fakat gelişen teknoloji ile birçok materyalin dijital alana taşınması bu süreci farklılaştırmıştır ve ortaya dijital uygulamalarda sunulan alıştırmalar çıkmıştır.

2.3.3. Dijital Ortamda Yer Alan Alıştırmalar

"[…] Eğitim alanında kullanılan teknolojik araçlar gittikçe çeşitlenmektedir. Son yıllarda video projektörler, akıllı tahtalar, mobil araçlar, e-kitaplar, indirilebilir müzikler, kesintisiz ulaşılabilen ses ve görüntü ağları ve çevrimiçi sosyal ağlar gibi dijital içerikler çoğunluğun hayatına etki eden teknolojik gelişmelerdir. Değişen neslin öğretim ihtiyaçlarına cevap verebilmek ve onların öğretim ortamını iyileştirebilmek için teknolojinin öğretim amaçlı kullanılması kaçınılmaz hâle gelmiştir […]" (Kocaman Karoğlu, Bal Çetinkaya ve Çimşir 2020: 148). Kocaman Karoğlu vd.'nin de belirttiği gibi her alanda yaşanan teknolojik gelişmeler eğitim alanında da mevcuttur. Bu gelişmeler derslerde kullanılan araç ve gereçlerin de yenilenmesine neden olmuştur. Akıllı Tahta, Akıllı telefon, tablet gibi teknoloji uzantılı araç ve

gereçler daha çok ön plana çıkmıştır. Bunlara ek olarak internet odaklı içerikler de yoğun bir şekilde tercih edilmektedir.

Geçgel ve Peker (2020) "Multimedya Araçlarının Yabancı Dil Öğretimine Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşleri" isimli makalelerinde multimedya araçlarının ikinci bir dil öğretimindeki yerini araştırmıştır. Çıkan sonuca göre akıllı tahta, kitap, e-kitap, bilgisayar, tablet bilgisayar, projeksiyon, powerpoint slaytları, sunumları, dinleme metinleri, videolar ve kelime kartlarının yabancı dil öğretiminde öncelikli konumda olduğunu tespit etmiştir. Derslerde kullanılan teknolojik materyallerin motivasyon, kalıcı bilgi, dersleri monotonluktan kurtarma, kelime telaffuzlarını iyileştirici ve birden fazla duyuya ulaşma gibi alanlarda olumlu etkisinin olduğunu ve bu etkinin öğrencilerin dil gelişimlerine yansıdığını tespit etmiştir.

Dijital alanda yaşanan birçok değişiklikten birisi basılı materyallerin bir platform üzerinde sunulmasıdır. Kâğıda dayalı ders kitapları içerisine yerleştirilen dijital uygulamalar ya da dijital ortama taşınan kitaplar veya farklı ders materyalleri bunların somut örneğidir. Ders kitaplarının önemli bölümlerinden birisi olan alıştırmalar da bu kapsamdadır. Sınıfa getirilen kitaplar, çalışma kağıtları gibi ek yazılı materyaller günümüzde dijital ortama taşınmıştır. Sınıfta çevrimiçi olarak çözülen testler, quizler, bilgi yarışmaları, akıllı tahta üzerinde açılan etkileşimli çalışma kağıtları bu duruma birer örnektir. Öğrencinin verilen konuyu pekiştirmesi için farklı dijital ortamlardan farklı alıştırmalar sunulmaktadır. Bu bağlamda eğitim içeriklerini desteklemek ve zenginleştirmek için öğretmenlerin sıkça kullandığı çeşitli bloglar, sayfalar, web araçları ve uygulamalar vardır.

Çeşitli web araçları ve Apps'ler derslerin içeriğini zenginleştirmede oldukça tercih edilmektedir. Web araçları web 1.0, web 2.0, web 3.0, web 4.0 şeklinde gelişim sırasına göre ilerlemektedir. Son zamanlarda web 5.0 kavramından da bahsedilmektedir. Apps'ler ise uygulama adı verilen çeşitli yazılım programlarıdır. Bu iki teknolojik araçtan da derslerde faydalanılmaktadır. Web 1.0 ve web 2.0 araçları ile ilgili Alkayış (2021: 224-225) "İlk çağlarda (Eğitim 1.0) eğitim yaygın değildi ve o dönemin ayrıcalıklı kitlesine özgüydü. Ayrıca bu dönemdeki eğitim tarım toplumunun

ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleşmekteydi. Bilgi öğretmenden öğrenciye kavramlar aracılığıyla iletilirdi. Daha sonraki çağlarda (Eğitim 2.0) matbaanın hızla gelişmesi ve yavaş yavaş dünya üzerindeki üniversitelerin kurulmasıyla beraber Eğitim 2.0'ın süreci gelişti. Rönesans, Reform ve Endüstri Devrimi'yle eğitimin insan hayatındaki önem ve etkisi artmış. İnsanın bilgi ve becerisini geliştiren vazgeçilmez bir değer kazanmıştır. Karmaşıklaşan ve gelişen endüstri toplumunda, eğitim modellerinin içeriklerinde ciddi değişimler yaşanmıştır. Çoğunlukla endüstriyel kuruluşlarının ihtiyaçlarına cevap verebilecek bilimsel-teknolojik gelişmeler ön plana alınmıştır" diyerek süreci betimlemiştir. Çıldır ve Koçak (2022: 55) da "Kullanıcıların ihtiyaçlarına göre devamlı gelişen, değişen bilgiye ulaşım imkânı sunma ve kullanıcılar arası etkileşimi kolaylaştırma özelliğine sahip olan web 2.0 uygulamaları ücretsiz, kullanımı kolay ve çeşitlidir. Web 2.0 denilince ilk akla gelen örnekler arasında Facebook, Wikipedia, WhatsApp, Instagram ve Twitter yer almaktadır. Kullanıcılar bu platformlara internet bağlantısı olan kişisel bilgisayarlarından, akıllı telefonlarından veya tabletlerinden zaman ve mekândan bağımsız olarak erişebilir, ilgili platformlarda çeşitli dokümanlar, videolar ve resimler paylaşabilirler" diyerek web 2.0 aracına değinmişlerdir. Web 2.0 aracının daha etkileşimli olduğu verilen bilgilerden anlaşılmaktadır. Web 1.0 aracında sadece bilgi alma önemli iken web 2.0'da bilgiyi üretme durumu da söz konusu olmuştur. Web 3.0 aracında bilginin yapay zekâ tarafından yorumlanarak kullanıcıya sunulması söz konusudur. Web 4.0 ise yapay zekâ ve insan faktörünün birlikteliğinin yanı sıra arttırılmış gerçeklik kavramının dahil edilmesiyle ortaya çıkacak sonuçlardan bahsedilmektedir.

Derslerde Quiz, anket, kavram ve zihin haritası, sunum, kelime bulutu, çevrimiçi panolar, Flashcard, sanal sınıf, oyun, dijital hikâye/kitap, interaktif etkinlik, fotoğraf, resim, poster, afiş gibi amaca hizmet eden çeşitli web araçlarından faydalanılmaktadır. Birçok web 2.0 aracı ücretsiz olarak hizmet vermektedir. Bu özellik sayesinde öğretmenler tarafından daha çok tercih edilmektedirler.

Görsel 32: Classtools Web 2.0 Aracı ile Yapılmış Örnek[56]

Görsel 33: Wordart Web 2.0 Aracı ile Yapılmış Örnek

Yukarıda paylaşılan örnekler çeşitli web araçları tarafından dersin kazanımına uygun hazırlanan materyalleri oluşturmaktadır. Bu materyaller ikinci yabancı dil Almanca dersi 10.sınıf öğrencileri tarafından hazırlanmıştır. Öğrencilere sunulan ders kapsamında gerekli bilgiler verilmiştir. Öğrenciler daha sonra web sayfası veya uygulama üzerinden ders kazanımlarını materyalle birleştirmişlerdir. Öğrenciler ilk

[56]Görsel 28 ve 29'de kullanılan örnekler yazar tarafından yürütülmüş 'Deutsch mit Web 2.0 Tools' isimli uluslararası eTwinning projesinin çıktısıdır.

olarak öğretmenlerinin verdikleri yönerge doğrultusunda uygun olan Web 2.0 aracı ile bu somut çalışmaları ortaya koymuşlardır. Öğrenciler burada öncelikle öğretmenleri ile bir etkileşime girmişlerdir. Aynı zamanda bireysel olarak da çalışmışlardır ve burada öğrenci-materyal etkileşimi söz konusudur. Hazırlanan materyaller proje sayfasına ait dijital ortama yüklenerek öğrenci-öğrenci etkileşimine imkân vermiştir. Süreç sonunda Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşimi tam olarak gerçekleşmiştir. Uygulanan bu durum bu tezin de konusu olan etkileşim kavramına ait güncel ve yerinde bir uygulama örneği sunmaktadır.

Web araçlarının derslerde kullanımı ile ilgili olarak Maden Sakarya ve Demirbaş (2020) dünya çapında maruz kalınan Covid-19 isimli virüs sebebi ile eğitim-öğretime uzaktan devam edilmek durumunda kalındığını, çeşitli uygulama ve dijital materyallerin derslerde kullanılma durumunun zorunlu hale geldiğini, öğretmenlerin derslerinde kullanılmak üzere materyallerini uzaktan eğitimin gerçekleştiği alanlara uyarlamaları ve çeşitli web araçları ile içerik geliştirme durumlarının ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Ayrıca 2019-2020 yılını kapsayan eğitim-öğretim sürecinde 9. ve 10. sınıflarda kullanılan *"Plus Deutsch Deutsch als Fremdsprache für Gymnasien A1.1."* isimli ders kitabına yönelik dijital materyallerin üretiminin Almanca öğretmenlerinin kendilerine ait olduğunu ifade etmişlerdir. Bu çalışma da web tabanlı içeriklerin oluşturulması bağlamında bir örnek teşkil etmektedir.

2.3. Etkileşim

"Etkileşimin her bir şekli birlikte yaşamanın temelidir. Eğer bu durum insanlar arasında ve yabancı bir dilde olacaksa, dil içinde ve dil aracılığıyla etkileşimin mümkün olan en iyi şekilde gerçekleşmesini, sorunların anlaşılmasını veya ortak çözümünü sağlamak için neyin nasıl öğrenileceğine dair bir geri bildirim gerekmektedir[57]" (Barić, Kic-Drgas ve Serena 2019: 305). Yaşadığımız etki-tepki durumlarının hepsinde bir etkileşim mevcuttur.

[57]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali: "Interaktion in jeglicher Form ist die Grundlage des Zusammenlebens. Wenn sie unter Menschen und dazu noch in einer Fremdsprache geschehen soll, erfordert dies eine Reflexion darüber, was man wie lernen kann, um zu ermöglichen, dass die Interaktion

Etkileşim kavramı farklı alanlarda farklı durumlarda karşımıza çıkabilmektedir. Eğitim alanında en temel şekliyle etkileşim Öğretmen-Öğrenci-Materyal üçgeninde var olmaktadır. Funk vd. (2014: 49) "Etkileşim kavramı, sınıf içerisinde gerçekleşen tüm iletişim süreçlerini ifade eder. Sınıfta gerçekleşen grup çalışması gibi işbirlikçi formlar, öğrenenlerin aktif olarak katılımına yol açar. Aktif katılım, bilginin daha derin işlenmesine ve öğrenilenlerin kalıcı şekilde saklanmasını sağlar. Bunun dışında değişen sosyal formlar sadece öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda ders grubu içindeki sosyal temasları da teşvik eder, bu da ortak eylem üzerinde motive edici bir etkiye sahiptir ve dikkati derslere yönlendirir. Özet olarak; yabancı dil derslerindeki sosyal etkileşim, öğrenme motivasyonunu artırır ve öğrenilenlerin akılda tutulmasına yardımcı olur[58]" şeklinde sınıfta ve yabancı dil dersinde gerçekleşen etkileşim kavramı üzerinde durmuşlardır. Acar (2022: 43) "[…] Öğretmen ve öğrenciler arasındaki etkileşim, sınıftaki etkileşim sürecini karakterize eden en önemli faktörlerden biridir[59]" diyerek etkileşim kavramının sınıf içerisindeki önemini desteklemiştir. Öztürk (2000: 622) "[…] Öğretmen ve öğrenci iletişimdeki iki temel boyutu temsil etmektedirler. İletişimde öğretmen boyutunun ağırlıklı olarak yer alması, öğrenme durumunda olan öğrencilerin pasif bir dinleyici olmasına yol açar. Öğretmen merkezli bir yapıya sahip olan Türk Eğitim Sisteminde öğrencileri pasif dinleyici olmaktan kurtararak öğrenme sürecine etkin bir şekilde katılımının sağlanması gerekir" diyerek etkileşimin iki önemli unsuru olan öğretmen ve öğrenci noktasına dikkat çekmeye çalışmıştır.

---

in der Sprache und durch die Sprache auf die bestmögliche Weise stattfindet und zu einer Verständigung oder einer gemeinsamen Lösung von Problemen führt".

[58]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali; "Interaktion bezeichnet somit alle Kommunikationsprozesse im Unterricht. Dabei führen kooperative Sozialformen wie bespielsweise Gruppenarbeit im Unterricht zur aktiven Teilnahme der Lehnenden. Aktive Teilnahme führt wiederum zu einer tieferen Wissensverarbeitung und damit zum dauerhaften Speichern des Gelernten. Auβerdem werden durch abwelchselnde Sozialformen nicht nur die Kommunikationsfähigkeit der Lernenden gefördert, sondern auch soziale Kontakte innerhalb der Kursgruppe gestiftet, die sich motivierend auf gemeinsames Handeln auswirken und die Aufmerksamkeit auf das Unterrichsgeschehen lenken. Zusammengefasst heisst das: soziale Interaktion im Fremdsprachenunterricht fördert die Motivation zum Lernen und hilft das Gelernte besser zu behalten".

[59]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali; "[…] Das Wechselspiel zwischen Lehrperson und den Lernenden ist einer der wichtigsten Faktoren, die den Interaktionsverlauf im Unterrichtsgeschehen prägen".

Yine (a.g.y. 623-624) "Sınıf içi etkileşim öğretmenlerin kişisel niteliklerinden önemli derecede etkilenmektedir. Demokratik öğretmenler öğrenci iletişimine daha fazla önem vermekte ve öğrencilere daha yakın davranmaktadırlar. Buna karşılık otokratik öğretmenler, kendilerini sınıfın tek hakimi olarak görmekte ve öğrencinin temel görevinin öğretmen tarafından sunulan bilgilerin eksiksiz alınması ve sınıf kurallarına uyulması olarak görmektedirler" diyerek öğretmenlerin sınıf içerisindeki tutumlarına değinmiş ve bu tutumların sınıfta gerçekleşen veya gerçekleşecek olan etkileşimi etkilediğini ifade etmiştir. Acar (2022: 31-32) "Öğretmenlerin her öğrencinin değerli, benzersiz ve güçlü yanları olduğunu göz önünde bulundurarak olumlu bir öğrenme ortamı oluşturmalı, farklı öğrenme ihtiyaçları olan öğrencileri dikkate almalı, öğrencilerin analitik ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmalı, kendilerini tanımalı ve geliştirmelidir. Ayrıca, her öğretmen güçlü iletişim becerilerine, gerekli mesleki becerilere ve uzmanlık alanlarında sağlam entelektüel bilgilere ve ayrıca dersleri etkili bir şekilde planlama yeteneğine sahip olmalıdır. Bir öğretmenden beklenen bu nitelikler, öğretmenlik uygulamasında kilit rol oynar ve öğretmen yeterliklerinin temelini oluşturur[60]" şeklindeki ifadeleri de öğretmen rehberliğinde oluşacak etkileşim ortamından daha iyi verim alınabilecek davranışlara işaret etmektedir. Piefke (2017: 235) "[…] Okul etkileşiminde, yaşa özgü güçlü ve zayıf zihinsel yönler her zaman dikkate alınmalıdır. Bu durum öğrenci-öğrenci etkileşiminde çocuklar veya ergenler aynı yaşta olduğu için büyük ölçüde kendiliğinden gerçekleşirken, öğretmenlerin öğrencilerinin nöropsikolojik gelişim durumlarının farkında olmaları ve bunu açıkça dikkate almaları öğretmen-öğrenci etkileşimi için yararlıdır. Belirgin davranışları olan çocuklarda nöropsikolojik ayırıcı tanı hem öğretmen-öğrenci hem de öğrenci-öğrenci etkileşimini şekillendirmek için

[60]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali; "In Anbetracht der Tatsache, dass jeder Schüler wertvoll und einzigartig ist und seine Stärken hat, sollten Lehrer ein positives Lernklima schaffen, Schüler mit unterschiedlichen Lernbedürfnissen berücksichtigen, Schülern dabei helfen, ihre analytischen und kreativen Denkfähigkeiten zu entwickeln, sich selbst kennenzulernen und sich zu verbessern. Darüber hinaus sollte jeder Lehrer sowohl über ausgeprägte Kommunikationsfähigkeiten, die erforderlichen beruflichen Fähigkeiten und fundierte intellektuelle Kenntnisse in seinem Fachgebiet verfügen, als auch in der Lage sein, den Unterricht effektiv zu planen. Diese Qualifikationen, die von einer Lehrkraft erwartet werden, nehmen eine Schlüsselrolle bei der Ausübung der Lehrtätigkeit ein und bilden die Grundlage der Lehrerkompetenzen".

faydalı olabilir[61]" diyerek nöropsikolojik tanı ile öğrencilerin gelişim durumları hakkında bilgi edinilmesinin ortaya çıkacak etkileşimin olumlu seyretmesini destekleyebileceğini ifade etmiştir. Choudhury (2005: 79) çalışmasıyla "Etkileşimli bir dil sınıfı oluşturmanın en önemli anahtarlarından biri, öğretmen tarafından etkileşimin başlatılmasıdır. Öğretim stili yönlendirici olmasa da öğretmen sürekli etkileşim için uyaranları sağlamalıdır. Bu uyaranlar, bir sınıf dersinin ilk aşamasında olduğu kadar ders boyunca da önemlidir. Böyle bir rehberlik olmadan, sınıf etkileşimi gerçekten de iletişimsel olabilir, ancak öğrencilerin dikkati kolayca dağılabilir ve sınıf hedeflerinden uzaklaşabilir[62]" ifadeleriyle yine etkileşim bağlamında öğretmenin rolünü vurgulamıştır.

Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşim alanındaki her bir unsur kendi açısından önemlidir. Fakat öğretmen faktörü yol gösterici, destekleyici olması ve süreci başlatması sebebiyle daha çok ön planda görülmektedir.

2.3.1. Öğretmen-Öğrenci-Materyal Etkileşimi

"Günümüz dünyasında değişen eğitim ihtiyaçları, eğitim ve öğretimin yeni anlamı, öğrencilerin özel ihtiyaçları ve bireyin eğitimine yönelik yeni yaklaşımlar nedeniyle öğretmenler yeni mesleki sorumluluklar üstlenmiştir. Bu bağlamda öğretmenlik, bir yandan ileri beceriler gerektiren, diğer yandan insan yaşamının tüm sorumluluğunu taşıyan bir meslek olarak görülmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin sürekli gelişime açık olmaları önemlidir[63]" (Acar 2022: 31). Öğretmenler kendilerini

[61]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali; "[…] In der schulischen Interaktion sollten grundsätzlich die alterstypischen mentalen Stärken und Schwächen berücksichtigt werden. Während das in der Schüler-Schüler-Interaktion weitgehend automatisch durch die relative Gleichaltrigkeit der Kinder oder Jugendlichen passiert, ist es für die Lehrer-Schüler-Interaktion hilfreich, wenn Lehrer um den neuropsychologischen Entwicklungsstand ihrer Schüler wissen und ihn in ihrem Verhalten explizit berücksichtigen. Bei Kindern mit auffälligen Verhaltensweisen, kann eine neuropsychologische Differentialdiagnostik für die Gestaltung sowohl der Lehrer-Schülerals auch der Schüler-Schüler-Interaktion sinnvoll sein".

[62]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali; "One of the most important keys to create an interactive language classroom is the initiation of interaction by the teacher. However non-directive the teaching style is, the teacher should provide the stimuli for continued interaction. These stimuli are important in the initial stage of a classroom lesson as well as throughout the lesson. Without such guidance, classroom interaction may indeed be communicative, but students can easily get distracted and move away from the class objectives".

[63]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali; "In der heutigen Welt haben Lehrer aufgrund der sich ändernden Bildungsbedürfnisse, der neuen Bedeutung von Bildung und Unterricht, der

geliştirdikleri oranda karşılarında bulunan kitleye faydalı olabileceklerdir. Bu sebeple de güncel gelişmeleri takip ederek dersleriyle bütünleştirmeleri gerekmektedir.

Yılmaz ve Aktuğ (2011: 473) "Öğrenen-öğretici etkileşimi, birçok eğitimci tarafından önemli olarak görülen ve öğrenme ortamlarında arzulanan bir etkileşimdir. Bu etkileşim türü öğrenenin sadece içerikle olan etkileşimine oranla daha güçlüdür. Öğretici, öğrenenlerin içeriğe karşı etkileşimini sağlar, bununla beraber öğrenenlerin öğrenmeleri konusunda yardımcı ve destek olur" diyerek öğretmen ve öğrenci etkileşiminden bahsetmiştir. Köksal ve Akın (2021: 208) "Etkileşim, derste öğrencinin metinle uğraşması veya bir görevde yer alması olarak ifade edilebilir. Bu kapsamda öğretmenler görevleri ve çalışma şekillerini yönlendirir. Etkileşimin sağlanmasında öğretmenler yönergeleri araç olarak kullanır. Çünkü yönergeler, görevleri ve alıştırma türlerini işaret eder. Öğretmen ise farklı görevleri ve alıştırma türlerini uygulayarak etkileşimin gerçekleşmesine ve öğrencilere fırsat eşitliği sunulmasına katkı sağlamaktadır. Bu durumda öğretmen organizatör konumundadır. Örneğin; Almanca ders kitabındaki "Hayalindeki meslek nedir? Grup çalışması yaparak bir poster hazırlayın!" (Was ist dein Traumberuf? Arbeitet in Gruppen und macht ein Poster!) (bkz. Yılmaz Yiğit 2019) şeklindeki bir yönerge öğrencileri grup çalışmasına ve bir ürün ortaya koymaya yönlendirmektedir. Ancak bu görevleri gerçekleştirmek için öğrencilere ne kadar süre verileceğini, grubun kaç kişiden oluşacağını, görev dağılımının ne şekilde yapılacağı, etkileşiminin biçimini öğretmen belirler. Bu yönergelerin verilmesinde sosyal formlar önemli bir rol oynamaktadır" şeklindeki cümleleriyle etkileşim kavramına, öğretmenin rolüne ve sosyal formlara değinmişlerdir. Köksal ve Akın (a.g.e. 209) ayrıca "Sosyal formlar, yabancı dil öğrenme sürecinde öğrencilerin hem bilgileri zihninde yapılandırmasına ve anlamlandırmasına hem de etkileşim içinde öğrenmesine olanak sağlayan etkinlikleri kapsamaktadır. Bu bağlamda sosyal formlar yapılandırmacı yaklaşım ile paralellik

---

spezifischen Bedürfnisse der Schüler und der neuen Herangehensweisen an die Bildung des Einzelnen neue berufliche Aufgaben übernommen. In diesem Zusammenhang wird das Unterrichten als ein Beruf angesehen, der einerseits fortgeschrittene Kompetenzen erfordert und andererseits die Verantwortung des menschlichen Lebens vollständig trägt. Daher ist es von Relevanz, dass Lehrer für eine kontinuierliche Entwicklung offen sind".

göstermektedir" diyerek etkileşim sürecinde yer alan sosyal formların önemini vurgulamışlardır.

Bahsedilen bilgilerden de yola çıkarak öğretmen-öğrenci etkileşimi birinci basamakta yer almaktadır. Bu kavramlar eğitimin en önemli iki yapısını oluşturduğu için birbirleriyle etkileşim oranları daha fazladır. Günümüz eğitim anlayışına göre her ne kadar öğretmen rehber konumda bulunarak arka planda kalsa da öğrencinin öğretmene yönelik bir bağlılığı söz konusudur ve bu bağlılık da aralarındaki etkileşimi güçlü kılmaktadır.

Görsel 34: Öğretmen-Öğrenci-Materyal Etkileşim Alanları

(Wright 2005: 17, akt. Schart ve Legutke 2012: 65)

Schart ve Legutke (a.g.e. 65) Görseldeki etkileşim sürecini; "A İlişkisi: Sınıfta öğretmenler ve öğrenciler arasında etkileşim olması öğretimin temel bir özelliğidir. Ancak okun iki yönüne hangi somut faaliyetler uyuyor? B İlişkisi: Bir görev belirleyen, bir metin seçen veya medya kullanımını koordine eden genellikle öğretmendir. Ancak bu öğrenme fırsatları öğretmenleri nasıl etkiler? C İlişkisi: Öğrenenlerin, örneğin bir metni okumak veya bir görev üzerinde çalışmak gibi öğrenme fırsatlarıyla uğraşması, kesinlikle ders için kurucu bir ilişkidir. Bunun ötesinde, öğrenciler ve öğrenme fırsatları arasındaki ilişkiyi şekillendirmenin başka yollarını görüyor musunuz? D İlişkisi: Bu ilişki, ders sırasında öğrenenler arasında bir

alışveriş olduğunu gösterir. O nasıl karakterize edilebilir[64]?" dört temel ilişki üzerinden sorular sorularak öğretmen eğitiminde betimlemeye çalışmışlardır.

Verilen görselde de görüldüğü üzere sınıf içerisinde gerçekleşen etkileşim kesinlikle tek yönlü değildir. Üçgenin tepe noktasında yer alan öğretmen etkileşimin başlangıcını sembolize etmektedir. Akabinde öğretmenin öğrenci ile karşılıklı etkileşimi göze çarpmaktadır. Aynı zamanda aynı seviyede bulunan öğretim materyalleri de eşdeğer bir duruma sahiptir. Ders materyalleri ve öğretmen arasında var olan etkileşim ders materyalleri ve öğrenci arasındaki etkileşime geçmektedir. Son olarak da öğrencilerin kendi aralarında yaşadıkları etkileşim bu sürecin tamamlanmasına neden olmaktadır. Birbirlerini neredeyse zincirleme etkileyen bu etkileşim süreci sınıf içerisinde kendiliğinden gerçekleşmek durumundadır.

Gelişen teknolojik koşullara bağlı olarak derslerde kullanılmaya başlanılan dijital araçlar da etkileşim sürecini etkilemektedir. Dringó-Horváth (2015: 29) "Sınıfta yeni medyanın kullanımı etkili, yenilikçi etkileşim ve işbirliğine başarılı bir şekilde katkıda bulunabilir: ortak bilgi inşası veya iletişimsel-işbirlikli öğrenme süreçleri için dijital araçlar bu alanda yeni olasılıkları ortaya çıkarır ve işbirlikçi eylem öğretmek için yeni yollar ortaya çıkar. İster harmanlanmış öğrenme süreçlerindeki daha küçük çevrimiçi aşamalarla ilgili isterse tamamen çevrimiçi yürütülen bir kursla ilgili olsun, kolay ulaşılabilen dijital etkileşim ve işbirliği için çok çeşitli araçlara sahibiz, bunlar zamandan ve mekandan bağımsız olabilir, eşzamanlı (gerçek) olabilir – (sohbet veya video konferans vb. yoluyla zamanlı iletişim) veya zaman kaydırmalı ortak öğrenme

[64]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali; "Beziehung A: Dass es im Unterricht Interaktion zwischen Lehrenden und Lernenden gibt, ist ein grundlegendes Merkmal von Unterricht. Aber welche konkreten Tätigkeiten passen zu den beiden Richtungen des Pfeils?
Beziehung B: Es ist normalerweise die Lehrperson, die eine Aufgabe stellt, einen Text auswählt oder den Medieneinsatz koordiniert. Aber wie wirken diese Lernmöglichkeiten auf die Lehrenden zurück?
Beziehung C: Dass sich die Lernenden mit den Lernmöglichkeiten auseinandersetzen, also zum Beispiel einen Text lesen oder eine Aufgabe bearbeiten, ist sicher eine für den Unterricht konstitutive Beziehung. Sehen Sie darüber hinaus noch andere Möglichkeiten, die Beziehung zwischen den Lernenden und den Lernmöglichkeiten zu gestalten?
Beziehung D: Diese Beziehung verweist darauf, dass während des Unterrichts unter den Lernenden ein Austausch stattfi ndet. Wie lässt er sich charakterisieren?".

(forumlar, bloglar, wikiler vb. iletişim araçları aracılığıyla) ile desteklenebilir[65]" şeklinde ifade etmiştir. Özkul ve Girginer (2001: 109-110) "Asenkron (eş zamanlı olmayan) teknolojiler, öğrencilere daha esnek erişimi sağlamaktadır. Bu teknolojiler arasında bilgisayar konferansı, WWW ve CD-ROM sayılabilir. Daha eski teknolojiler olan basılı materyal, ses ve görüntü kasetleri de asenkron (eş zamanlı olmayan) teknolojiler arasında sayılmaktadır. Eski ve yeni asenkron teknolojiler arasındaki fark, daha yeni olan teknolojilerin öğrenci açısından daha yüksek etkileşim kalitesine sahip olmasıdır. Öğrenciler basılı materyal, ses ve görüntü kasetleri ile de kuşkusuz etkileşim sağlayabilmektedirler, ancak yeni teknolojiler uzaktaki öğrenciyle kurulan etkileşimde daha iyi kalitede geribildirim de sağlayabilmektedir. Bu nedenle hedef kitleye yöneltilecek içeriğin öğrenenlere iletilmesinde hangi teknolojilerin kullanılacağı, ayrıntılı analizi gerektiren yönetsel bir süreç içermektedir" diyerek eş zamanlı olmayan uygulamaların öğrencilere daha esnek bir etkileşim imkânı sunduğunu ve karşımızdaki hedef kitleye uygun teknoloji kullanımına dikkat edilmesi gerektiğini açıklamıştır. Kanburoğlu ve Aycan (2016: 215) çalışmasında "Etkin bir yabancı dil eğitimi için uygun ders materyallerinin seçimi ve hazırlanması öğrenim boyutuna önemli katkılar sağlamaktadır. Temel dil becerilerinin gelişiminde görsel, işitsel ve [çoklu ortam] materyallerinin kullanımı, dijital yazılım ve dokümanların seçimi, klasik öğrenme yöntemlerine oranla daha etkili sonuçlar sağladığı yapılan pek çok bilimsel çalışma ile doğrulanmaktadır" şeklinde yine dersin çeşitli teknolojik materyallerle zenginleştirilmesini önermektedir.

Etkileşim süreci Öğretmen-Öğrenci-Materyal düzlemine yerleştirilmiş bir süreci kapsamaktadır. Etkileşim okul bünyesinde her alanda zaten mevcuttur. Sınıf içerisinde gerçekleşen boyutu etkileşimi sadece daha özele indirmektedir ve bilgi aktarımı özellikle burada gerçekleştiği için bu süreçten daha anlamlı verim alınmak

[65]Çeviri yazar tarafından yapılmıştır. Orijinal hali; "Der Einsatz neuer Medien kann erfolgreich zur effektiven, neuartigen Interaktion und Kooperation im Unterricht beitragen: durch digitale Tools für gemeinsame Wissenskonstruktion bzw. für kommunikativ-kooperative Lernprozesse entfalten sich neue Möglichkeiten in diesem Bereich und entstehen neue Wege des unterrichtlichen kooperativen, kollaborativen Handelns. Egal, ob es um kleinere Online-Phasen in BlendedLearning-Prozessen oder um einen völlig online durchgeführten Kurs geht, es stehen uns die unterschiedlichsten Mittel zur digitalen Interaktion und Kooperation zur Verfügung, sie können zeit- und ortsunabhängiges, zeitgleiches (Echtzeit-Kommunikation via Chat oder Videokonferenz etc.) oder zeitversetztes gemeinsames Lernen (via Kommunikationstools wie Forum, Blog, Wiki etc.) unterstützen".

istenmektedir. Lider konumdaki öğretmenin gerek öğrenci gerek ders materyalleri ile gerçekleştirdiği etkileşim ilk aşamada yer almaktadır. Öğretmenin ders başlangıcında kullandığı sözlü ifadelerin yanı sıra fiziksel görüntüsü, jest ve mimikleri, öğrencilere yaklaşımı, ders materyallerine olan hakimliği ve etkili kullanımı, kullandığı ilgi çekici yöntem-metot-teknikleri, araç ve gereçlerin günümüz teknolojisine uygunluğu, bunların kullanımında öğretmenin donanımlı olması ve bunu sergilemesi sınıf içerisinde gerçekleşecek etkileşimin zeminini oluşturan önemli unsurlardır.

Öğrencinin motivasyonu, ilgisi, öğretmenden ve dersten beklentisi, sınıf içindeki oturma şekli, akranları ile sahip olduğu iletişim düzeyi, ders için sahip olduğu materyaller öğrencinin etkileşim içerisinde bulunarak hedeflenen kazanımlara ulaşmasını sağlayacaktır. Maruz kaldığımız teknolojik gelişmelerden olumlu anlamda faydalanmaya çalışmak ise kaliteli ve verimli gerçekleştirilecek etkileşime destek olmaktadır. İyi bir yönlendirilme ile ortaya güzel sonuçlar çıkabilecektir. Bu doğrultuda da süreç Öğretmen-Öğrenci-Materyal açısından başarılı tamamlanabilecektir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Tezin bu aşamasında araştırma sorusu, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin analiz edilmesi şeklindeki bölümler ele alınmıştır.

3.1. Araştırma Sorusu

Çalışmanın temellendiği araştırma sorusu "Yabancı dil olarak Almanca eğitiminde MEB tarafından desteklenen dijital platformlarda sunulan alıştırmaların etkileşim alanlarının Öğretmen-Öğrenci-Materyal açısından durumu nedir?" şeklindedir.

3.1.1. Araştırmanın Alt Soruları

- Öğretmen-Materyal etkileşim durumu nedir?
- Öğretmen-Öğrenci etkileşim durumu nedir?
- Öğrenci-Öğrenci etkileşim durumu nedir?
- Öğrenci-Materyal etkileşim durumu nedir?
- Alıştırmaların ait olduğu beceri alanları nelerdir?
- Alıştırmalar hangi alıştırma türünü hedeflemektedir?
- Alıştırmalar hangi sosyal formlara yöneliktir?

3.2. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak şekillenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2018: 73) nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması için "[…] Durum çalışmaları nicel veya nitel yaklaşımla yapılabilir. Her iki yaklaşımda da amaç belirli bir duruma ilişkin sonuçlar ortaya koymaktır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etmenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir

yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır. Ayrıca bir durumda meydana gelen değişimleri ve süreçleri anlamak önemli ise bu durumların uzun dönemli çalışılması söz konusu olabilir" şeklinde betimlemişlerdir. Yıldırım ve Şimşek (a.g.e. 292) durum çalışmasını gerçekleştirirken takip edilebilecek bazı aşamaları sekiz başlık altında toplamışlardır. Bu başlıklar tablo halinde çalışmaya uyarlanmış şekli ile aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: Yıldırım ve Şimşek'e (2018) Göre Durum Çalışması Aşamaları

8 Adım	**Tezde Ele Alınan Adımlar**
1. Araştırma sorularının geliştirilmesi	Araştırmada 'ne?' sorusuna cevap aranmaktadır. Etkileşim kavramına odaklanılarak Öğretmen-Öğrenci-Materyal arasındaki ilişki betimlenilmeye çalışılmıştır. Bkz. Araştırma sorusu için s. 4, 79.
2. Araştırmanın alt problemlerinin geliştirilmesi	Araştırmaya yönelik 7 adet alt soru geliştirilmiştir. Bkz. Araştırma alt soruları için s. 4, 79.
3. Analiz biriminin saptanması	Araştırmanın analiz birimi MEB tarafından desteklenen dijital ortamlarda yer alan alıştırmalardır.
4. Çalışılacak durumun belirlenmesi	Çalışılan durum dijital alanda yer alan alıştırmalar örneğinde Öğretmen-Öğrenci-Materyal arasındaki etkileşim kavramını betimlemektir.
5. Araştırmaya katılacak bireylerin seçimi	Araştırmaya konu olan üç adet veri kaynağı mevcuttur. Birey seçilmemiştir.
6. Verinin toplanması ve toplanan verinin alt problemlerle ilişkilendirilmesi	Veriler üç kaynak üzerinden toplanarak belirlenen araştırma sorusu dahilinde ele alınmıştır. Veri Kaynağı 1: Wie Bitte? ders ve çalışma kitabı Veri Kaynağı 2: Wie Bitte? ders kitabının dijital hali Veri Kaynağı 3: 'Deutsch mit Web 2.0 Tools' isimli eTwinning Projesi

7. Verinin analiz edilmesi ve yorumlaması	Veriler analiz edilirken betimsel analiz yöntemi tercih edilmiştir.
8. Durum çalışmasının raporlaştırılması	Araştırmanın sonuç kısmı rapor niteliğindedir.

Bu tabloda da açıklandığı gibi; yapılan çalışmanın bir durum çalışması araştırma desenine uygun olduğu görülmektedir. Bir başka durum çalışması adımları ise Creswell'e aittir. Creswell (2018: 104-106) beş nitel yaklaşımı ele aldığı çalışmasında bir tablo oluşturarak bu yaklaşımların özelliklerini betimlemiştir. Durum çalışmasına ait özellikler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2: Creswell'e (2018) Göre Durum Çalışması Özellikleri

Özellikler	**Durum Çalışması**
1. Odak	Bir durum ya da çoklu durumlara dair derinlemesine bir betimleme ve analiz geliştirme
2. Desen İçin En Uygun Olan Problem Türü	Bir durum ya da durumlara yönelik derinlemesine bir anlayış sağlama
3. Disiplin Arka Planı	Psikoloji, hukuk, siyaset bilimi ve tıptan yararlanma
4. Analiz Birimi	Bir olayı, programı, faaliyeti ya da birden fazla bireyi araştırma
5. Veri Toplama Şekilleri	Öncelikli olarak mülakatlar, gözlemler, dokümanlar ve insan ürünü eserler gibi birden çok kaynağı kullanma
6. Veri Analizi Stratejileri	Durumun betimlenmesi, durum temaları ve çapraz-durum temaları üzerinden veri analizi
7. Yazılı Rapor	Bir ya da birden çok durumun detaylı bir analizini gerçekleştirme

8. Çalışmanın Genel Yapısı	• Giriş hikayesi • Giriş (problem, sorular, Durum çalışması, veri toplama, analiz, sonuçlar) • Durum/durumlar ve bunun/bunların bağlamının betimlenmesi • Konuların gelişimi • Seçilen konulara dair ayrıntılar • Çıkarımlar • Kapanış hikayesi

Görüldüğü üzere; Creswell'in (2018) durum çalışması modelinde veri toplama ve analiz süreçleri Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre farklılık göstermektedir. Bu açıdan bu araştırmada Yıldırım ve Şimşek tarafından oluşturulan durum çalışması aşamaları araştırmaya daha çok uygun olması sebebiyle tercih edilmiştir.

Araştırmada durum çalışması deseninin alt modeli olan bütüncül çoklu durum deseni kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2018: 301) "Çoklu durum desenleri bütüncül olarak da gerçekleştirilebilir. Bu desende, birden fazla kendi başına bütüncül olarak algılanabilecek durum söz konusudur. Her bir durum kendi içinde bütüncül olarak ele alınır ve daha sonra birbirleriyle karşılaştırılır […]" şeklinde açıklamışlardır. Araştırmada; dijital ortam alıştırmalarının Öğrenci-Öğretmen-Materyal arasındaki etkileşim durumunu betimlemek için üç veri şeklinde ilerleyen bir inceleme alanı tercih edilmiştir. Bu kapsamda MEB tarafından Almanca dersinin ikinci yabancı dil olarak okutulduğu liselere gönderilen Wie Bitte? isimli ders ve çalışma kitabı, OGM Materyal tarafından aynı kitabın etkileşimli hale getirilmiş versiyonu ve yine MEB tarafından desteklenen bir eTwinning projesi bünyesinde gerçekleştirilen etkinlikler etkileşim kavramı bağlamında ele alınmıştır. Yani bir durum üç veri kaynağında bütüncül olarak incelenmiş ve tüm veriler değerlendirilmiştir.

3.3. Evren ve Örneklem

Çalışmanın örneklemini Wie Bitte? isimli Almanca ders ve çalışma kitabı ile aynı kitabın etkileşimli formatıyla beraber 'Deutsch mit Web 2.0 Tools' isimli eTwinning projesi kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler oluşturmaktadır. Çalışma amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklemesidir. Yıldırım ve Şimşek (2018: 122) "Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır […]" şeklinde açıklamışlardır. Başkale (2016: 26) "[…] Amaçlı örneklemlerde araştırmacılar katılımcıları çalışma için en uygun özelliklerine göre belirler. Örneğin, katılımcılar çalışılan konu ile ilgili önceki deneyimleri ya da bu konu hakkındaki bilgileri nedeniyle seçilebilir […]" demiştir. Araştırmada tercih edilen veriler dijital ortamda yer alması sebebiyle araştırma kapsamında değerlendirilmiştir. Bu kısıtlı örneklem ile tüm evrene yönelik bir değerlendirmede bulunmak yerine; örneklemin günün koşullarında bir temsil yeterliliğinin olduğu varsayılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada üç kaynaktan veri toplanmıştır. Öncelikle A.1.1 dil seviyesinde yazılan ve liselerde okutulmak üzere MEB tarafından okullara gönderilen Wie Bitte? isimli Almanca ders ve çalışma kitabı setidir. Diğer veri kaynağı yine bu kitabın OGM Materyal tarafından geliştirilerek daha interaktif hale getirilmiş etkileşimli şeklidir. Bu platformda çalışma kitabı yer almadığı için araştırmaya sadece ders kitabı dahil edilmiştir. Son veri kaynağı ise eTwinning platformu üzerinde gerçekleştirilen 'Deutsch mit Web 2.0 Tools' isimli projedir. Her bir veri kaynağı;

Veri Kaynağı 1: Wie Bitte? ders ve çalışma kitabı

Veri Kaynağı 2: Wie Bitte? ders kitabının dijital hali

Veri Kaynağı 3: Deutsch mit Web 2.0 Tools eTwinning projesi şeklinde isimlendirilmektedir.

Yönergelerin ‘ve’ bağlacı ile bağlanarak ikinci bir eylemi ifade etmesi etkileşim alanını tanımlamada karışıklığa neden olabileceği için tüm yönergeler bir yönerge olacak şekilde tek tek ele alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

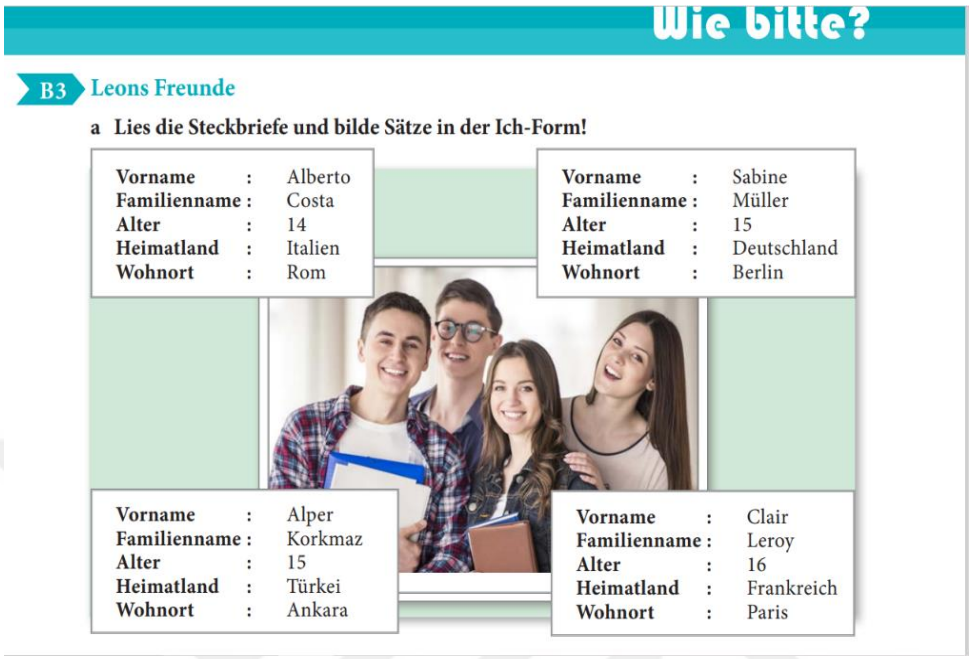
Veriler ayrı ayrı sistematik bir şekilde betimlenmiştir. Bu işlem gerçekleştirilirken etkileşim kavramının etkilediği Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşim alanının oluşturduğu bu üçgen odak nokta olmuştur. Bu üçgenden yola çıkarak;

1. Öğretmen-Materyal
2. Öğretmen-Öğrenci
3. Öğrenci-Öğrenci
4. Öğrenci-Materyal

arasındaki temel ilişkiler etkileşim kapsamında ele alınmıştır. Her bir etkileşim alanı sayılarla sembolize edimiştir. Veri kaynaklarında yer alan alıştırma yönergeleri yukarıda ifade edilen kavramlar açısından incelenmiştir ve ait olduğu etkileşim alanı yukarı belirtilen 1/ 2/ 3/ 4 şeklindeki numaralar ile ifade edilmiştir.

Verilerin analizi gerçekleştirilirken Görsel 35’teki örnek gibi bir yol izlenmiştir.

Görsel 35: Örnek Veri Analizi

(Balkan, Canoğlu, İncebel, Öztürk ve Yıldırım 2017a: 15)

Tablo 3: Örnek Veri Analizi Tablosu

Özgün Yönerge	**Özgün Yönerge Çevirisi**	**Beceri Alanı**	**Alıştırma Türü**	**Sosyal Formlar**	**Etkileşim Alanı**
Lies die Steckbriefe! s. 15	Kişi tanıtım kartlarını oku!	Okuma	Alımlayıcı Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4

Örnekte de görüldüğü gibi öncelikle mevcut yönerge sayfa numarası da belirtilerek tabloda verilmiştir. Yönergenin hedeflediği beceri alanı saptanmıştır ve ait olduğu alıştırma türü belirlenmiştir. Alıştırmanın hangi sosyal forma hitap ettiği yazılmıştır. Son olarak ise alıştırmanın hangi etkileşim düzeyini kapsadığı betimlenmiştir. Ardından numaralandırılarak tabloya dahil edilmiştir. 4 ile sembolize edilen etkileşim alanı yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda öğrenci-materyal

alanına karşılık gelmektedir. Tablo alanyazındaki bilgiler doğrultusunda öznel olarak değerlendirilmiştir.

BÖLÜM IV

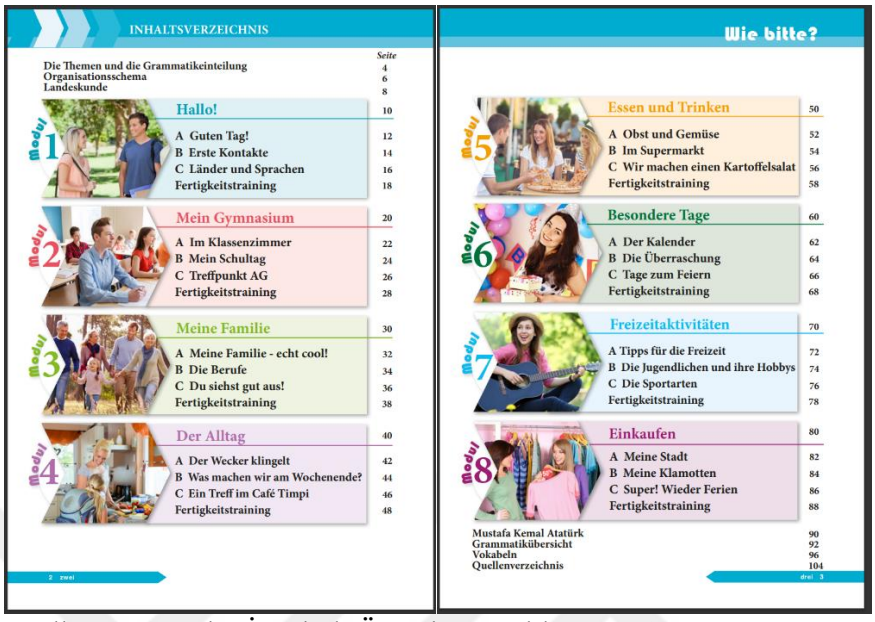
4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın inceleme alanını oluşturan üç veri kaynağından elde edilen bulgular yer almaktadır. Öncelikle bu veri alanını oluşturan Wie Bitte? kitap setine ve dijital haline ardından Deutsch mit Web 2.0 Tools isimli eTwinning projesine yönelik genel bilgiler verilmiştir. Tespit edilen bulgular devamında paylaşılmıştır.

4.1. Wie Bitte? Ders ve Alıştırma Kitabı Setine Ait Genel Bilgiler

Wie Bitte? Almanca ders kitabı seti öğrenci, çalışma ve öğretmen kılavuz kitabı olmak üzere üç parçadan oluşmaktadır. Kitap A1.1. seviyesindedir. Yani zorunlu ikinci yabancı dil Almanca dersi kapsamında liselerin 9. ve 10. sınıfları hedeflenmiştir. Bu kitap seti Fatma Balkan, Yasemin Canoğlu, Fadime İncebel, Döndü Öztürk ve Tülay Yıldırım tarafından ortak yazılmıştır. Bu setin Pdf formatına Eba platformu üzerinden erişilebilmektedir. Ders kitabı toplamda 110 sayfadan oluşmaktadır. Kitap içerisinde 8 modül ve her modüle ait 3 tema yer almaktadır. İnceleme alanını olarak kitabın başı ya da sonu yerine orta bölümde yer alan 5. Modül tercih edilmiştir. Modül başlığı ise Essen und Trinken'dır. Bu modüle ait yer alan temalar "Obst und Gemüse", "Im Supermarkt", "Wir machen einen Kartoffelsalat" ve ünite sonunda yer alan "Fertigkeitstraining" bölümleridir.

Görsel 36: Wie Bitte? Ders Kitabı İçindekiler Sayfası

(Balkan, Canoğlu, İncebel, Öztürk ve Yıldırım 2017a: 2-3)

Wie Bitte? alıştırma kitabı toplamda 74 sayfadan oluşmaktadır. Ders kitabına paralel olarak hazırlanmıştır. Ders kitabında yer alan konuların daha çok pekiştirilmesi amacı ile içerisinde çeşitli alıştırmalar yer almaktadır. Ders kitabında yer alan temalar aynı doğrultuda bu kitapta da vardır.

Öğretmen el kitabı ise toplam 174 sayfadan ibarettir. Konuların öğrencilere hangi adımlarla verilebileceğini gösterir şekilde hazırlanmıştır.

4.2. Wie Bitte? Ders Kitabının Dijital Haline Ait Genel Bilgiler

Aynı kitabın OGM Materyal tarafından etkileşimli olarak isimlendirilmiş şeklidir. Kitap OGM Materyal sayfasında[66] etkileşimli kitaplar başlığı altında Almanca seçeneğinde A1.1. dil seviyesi alanında yer almaktadır. Kitap bu sitede Eba platformunda yer aldığı gibi bir set şeklinde değildir. Set içerisinden sadece ders kitabı tercih edilerek her bir ünitesi modüller şeklinde etkileşimli olarak hazırlanmıştır ve bu

[66]Kitaba bu linkten https://ogmmateryal.eba.gov.tr/etkilesimli-kitaplar/almanca ulaşılabilmektedir. Erişim Tarihi: 20.02.2023.

şekliyle kullanıma açılmıştır. Kitap içerisindeki modüller ve temalar pdf şeklinde erişebildiğimiz Wie Bitte? ders kitabı ile aynıdır. Sadece yönergeler seçildiğinde yeni bir sekmede alıştırmalar görüntülenebilmektedir. Ayrıca öğrenci alıştırmayı tamamladığında dönüt alabilmektedir.

4.3. Deutsch mit Web 2.0 Tools eTwinning Projesine Ait Genel Bilgiler

MEB tarafından desteklenen eTwinning platformu teknoloji entegrasyonunun sağlandığı Avrupa çapında projeler üretilen ve uygulanan bir alandır. Bu araştırmada değerlendirmeye alınacak proje de 10. sınıf Almanca dersi müfredat programına uygun olarak hazırlanmış ve ders içerisine yerleştirilmeye çalışılmıştır. Proje uluslararası boyuttadır. Proje Türkiye, Polonya ve Slovakya ortaklığında 2018-2019 eğitim-öğretim yılında gerçekleştirilmiş ve hem Ulusal hem Avrupa Kalite Etiketi ile ödüllendirilmiştir.

4.4. Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde üç veri kaynağı;

1. Veri Kaynağı: Öğretmen-Materyal 1/ Öğretmen-Öğrenci 2/ Öğrenci-Öğrenci 3/ Öğrenci-Materyal 4
2. Veri Kaynağı: Öğretmen-Materyal 1/ Öğretmen-Öğrenci 2/ Öğrenci-Öğrenci 3/ Öğrenci-Materyal 4
3. Veri Kaynağı: Öğretmen-Materyal 1/ Öğretmen-Öğrenci 2/ Öğrenci-Öğrenci 3/ Öğrenci-Materyal 4

kapsamında değerlendirilerek elde edilen bulgular tablolar halinde dökümlenmiştir.

4.4.1. Veri Kaynağı 1.1: Wie Bitte? Ders Kitabından Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde Wie Bitte? ders kitabındaki yönergeler etkileşim alanlarına göre betimlenerek elde edilen bulgular tablo şeklinde sunulmuştur.

Tablo 4: Wie Bitte? Ders Kitabındaki Yönergelerin Ait Olduğu Etkileşim Alanları

Özgün Yönerge	Özgün Yönerge Çevirisi	Beceri Alanı	Alıştırma Türü	Sosyal Formlar	Etkileşim Alanı
1. Lies die Obst-und Gemüse-namen! s. 52	1. Meyve ve sebze isimlerini oku! s. 52	Okuma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
2. Ordne sie in die Spalten! s. 52	2. Bunları sütunlarda düzenle! s. 52	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
3. Schreib die Pluralformen der Obst- und Gemüse-namen ins Heft! s. 52	3. Meyve ve sebzelerin çoğul hallerini defterine yaz! s. 52	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
4. Hör zu! s. 52	4. Dinle! s. 52	Dinleme	Alımlayıcı Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
5. und ergänze! s. 52	5. ve tamamla! s. 52	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
6. Fragt euch gegenseitig! s. 52	6. Birbiri-nize karşılıklı soru sorun!	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması	3/4

	s. 52		Yarı-Yapılandırılmış		
7. Schaut euch das Foto an! s. 53	7. Resme bakın! s. 53	Okuma	Alımlayıcı	Akran Çalışması	3/4
8. Lest! s. 53	8. Oku-yun! s.53	Okuma	Alımlayıcı	Akran Çalışması	3/4
9. und spielt den Dialog vor! s. 53	9. ve diyaloğu canlandı-rın! s. 53	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması	3/4
10. Schreib mit Hilfe der Tabelle einen Dialog! s. 53	10. Tablo-dan faydala-narak bir diyalog yazın! s. 53	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Bireysel Çalışma	4
11. Hör zu! s. 53	11. Dinle! s. 53	Dinleme	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
12. und ergänze die Preise und die Mengenanga-ben im Text! s. 53	12. ve metindeki fiyatları ve miktarları tamamla! s. 53	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
13. Lies den Dialog! s. 54	13. Diya-loğu oku! s. 54	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
14. und ergänze die Einkaufsliste! s. 54	14. ve alışveriş listesini tamamla! s. 54	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
15. Spielt den Dialog in der Klasse vor! s. 54	15. Diya-loğu sınıfta canlandı-rın! s. 54	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması	3/4

16. Schreib richtig/falsch ! (R/F) s. 54	16. Doğru /Yanlış Yaz! s. 54	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
17. Lies den Text! s. 54	17. Metni oku! s. 54	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
18. und unterstreiche die trennbaren Verben! s. 54	18. ve ayrılabilen fiillerin altını çiz! s. 54	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
19. Ergänze die trennbaren Verben! s. 54	19. Ayrılabilen fiillerle tamamla! s. 54	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
20. Schreib mit den trennbaren Verben Sätze ins Heft! s. 54	20. Defterine ayrılabilen fiillerle ilgili cümle yaz! s. 54	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Bireysel Çalışma	4
21. Lies die Texte! s. 55	21. Metinleri oku! s. 55	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
22. und ergänze die Verben ‘essen/ Trinken’! s. 55	22. ve ‘Yemek/ İçmek’ fiili ile tamamla!	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
23. Beantworte die Fragen! s. 55	23. Soruları yanıtla! s. 55	Yazma	Yarı-yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
24. Was isst du morgens, mittags und abends? Schreib ins Heft! s. 55	24. Sabahları, öğleleri ve akşamları ne yersin? Defterine Yaz!	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Bireysel Çalışma	4

	s. 55				
25. Ordne die Wörter den Bildern zu! s. 55	25. Kelimeleri resimlerle eşleştir! s. 55	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
26. Hör zu! s. 55	26. Dinle! s. 55	Dinleme	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
27. und ergänze die Artikel! s. 55	27. ve tanımlıklarla tamamla! s. 55	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
28. Welche Gerichte magst du/magst du nicht? Fragt euch gegenseitig in der Klasse! s. 55	28. Hangi yemekleri seversin/ sevmezsin? Sınıfta birbirinize sorun! s. 55	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması	3/4
29. Lies den Dialog! s. 56	29. Diyaloğu oku! s. 56	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
30. und ergänze die Lücken! s. 56	30. ve boşlukları tamamla! s. 56	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
31. Lies den Dialog! s. 56	31. Diyaloğu oku! s. 56	Okuma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
32. und streiche die falschen Informationen durch! s. 56	32. ve yanlış bilgilerin üzerini çiz! s. 56	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
33. Hör zu! s. 56	33. Dinle! s. 56	Dinleme	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
34. und kreuze an! s. 56	34. ve işaretle! s. 56	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
35. Hör noch einmal! s. 56	35. Tekrar dinle! s. 56	Dinleme	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4

36. und schreib richtig/falsch ? (R/F) s. 56	36. ve Doğru/ Yanlış Yaz! s. 56	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
37. Hör zu! s. 57	37. Dinle! s. 57	Dinleme	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
38. und ergänze die Zutaten im Rezept! s. 57	38. ve tarifteki malzeme-leri tamamla! s. 57	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
39. Ordne die Wörter im Rezept den Fotos zu! s. 57	39. Tarif-teki kelimeleri fotoğraf-larla eşleştir! s. 57	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
40. Ergänze den Text mit den passenden Verben! s. 57	40. Metni uygun fiillerle tamamla! s. 57	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
41. Was kauft Familie Klein ein? Hör den Dialog! s. 58	41. Klein ailesi ne alıyor? Diyaloğu dinle! s. 58	Dinleme	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
42. und kreuze an, was die Familienmitg lieder kaufen! s. 58	42. ve aile üyelerinin ne satın aldıklarını işaretle! s. 58	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
43. Du bist im Obst- und Gemüse-laden. Du sollst Tomaten, Äpfel und Kartoffeln	43. Ma-navdasın. Domates, elma ve patates alman gerekiyor. Akranınla	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması	3/4

kaufen. Spiel mit deinem Partner einen Einkaufs-dialog! s. 58	bir alışveriş diyaloğu canlandır! s. 58				
44. Was essen die Russen, die Franzosen und die Japaner gern? Recherchiere im Internet! s. 58	44. Ruslar, Fransızlar ve Japonlar ne yemeyi severler? İnternette araştır! s. 58	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
45. und erzähle in der Klasse! s. 58	45. ve sınıfta anlat! s. 58	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Sunum	4
46. Lies die Texte! s. 59	46. Metin-leri oku! s. 59	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
47. Wer isst was? Lies! s. 59	47. Kim ne yiyor? Oku! s. 59	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
48. und schreib die Namen der Nahrungs-mittel in die Tabelle! s. 59	48. ve tablodaki yiyecek-lerin isimlerini yaz! s. 59	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
49. Schreib mit den angegebenen Anhaltspunkten einen Einkaufsdialog! s. 59	49. Veri-len ipuçlarını kullanarak bir alışveriş diyaloğu yaz! s. 59	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Bireysel Çalışma	4

Elde edilen toplam değerler sayısallaştırılarak tablo halinde aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 5: Wie Bitte? Ders Kitabından Elde Edilen Toplam Sayısal Değerler

Yönerge	Beceri Alanı	Alıştırma Türü	Sosyal Formlar	Etkileşim Alanı
49	Yazma: 25	Yapılandırılmış: 24	Bireysel Çalışma: 41	Öğrenci-Materyal: 49
	Okuma: 11	Alımlayıcı: 15	Akran Çalışması: 7	Öğrenci-Öğrenci: 7
	Dinleme: 7	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı: 11	Sunum: 1	
	Konuşma: 6	Yarı-Yapılandırılmış: 2		

Tablodan elde edilen verilere göre Wie Bitte? ders kitabının 5. ünitesinde 49 adet yönerge yer almaktadır. Bu yönergeler beceri alanlarına göre yazma 25, okuma 11, dinleme 7 ve konuşma 6'dır. Alıştırma türlerine göre yapılandırılmış 24, alımlayıcı 15, üretmeye ve yeniden üretmeye dayalı 11 ve yarı-yapılandırılmış 2'dir. Sosyal formlar açısından bakıldığında bireysel çalışma 41, akran çalışması 7, sunum 1'dir. Etkileşim alanları ise öğrenci-materyal 49, öğrenci-öğrenci 7 olarak ortaya çıkmıştır.

4.4.2. Veri Kaynağı 1.2: Wie Bitte? Çalışma Kitabından Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde Wie Bitte? çalışma kitabındaki yönergeler etkileşim alanlarına göre betimlenerek elde edilen bulgular tablo şeklinde sunulmuştur.

Tablo 6: Wie Bitte? Çalışma Kitabındaki Yönergelerin Ait Olduğu Etkileşim Alanları

Özgün Yönerge	Özgün Yönerge Çevirisi	Beceri Alanı	Alıştırma Türü	Sosyal Formlar	Etkileşim Alanı
1. Schreib die Obst- und Gemüsenamen	1. Meyve ve sebze isimle-rini tekil	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4

im Singular und im Plural! s. 38	ve çoğul olarak yaz! s. 38				
2. Ergänze mit „ein, eine, keine"! s. 38	2. 'ein, eine, keine' ile tamamla! s. 38	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
3. Was isst/trinkst du gern/nicht gern? Kreuze an! s. 38	3. Ne yemeyi /içmeyi seversin/ sevmez-sin? İşaretle! s. 38	Okuma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
4. Welches Wort passt nicht? Streiche das Falsche durch! s. 38	4. Hangi kelime uymu-yor? Yanlış olanın üzerini çiz! s. 38	Okuma	Alımlayıcı Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
5. Bring den Dialog in die richtige Reihenfolge! s. 39	5. Diya-loğu doğru sıraya koy! s. 39	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
6. Ordne zu! s. 39	6. Eş-leştir! s. 39	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
7. Ergänze den Dialog! s. 39	7. Diya-loğu tamamla! s. 39	Okuma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
8. Schau dir die Fotos an! s. 39	8. Re-simlere bak! s. 39	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
9. und beantworte die Fragen! s. 39	9. ve soruları cevapla! s. 39	Yazma	Yarı-Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4

10. Es gibt im Rätsel 15 Getränke- und Lebensmittel-namen. Finde! s. 40	10. Bul-macada 15 tane içecek ve yiyecek ismi var. Bul! s. 40	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
11. und markiere sie! s. 40	11. ve bunları işaretle! s. 40	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
12. Bilde Sätze! s. 40	12. Cüm-leler oluştur! s. 40	Yazma	Yarı-Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
13. und achte auf die Verbkonjuga-tion! s. 40	13. ve fiil çekimine dikkat et! s. 40	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
14. Ergänze die Sätze mit den trennbaren Verben! s. 40	14. Cüm-leleri ayrılabi-len fiillerle tamamla! s. 40	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
15. Lies den Text! S.41	15. Met-ni oku! s. 41	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
16. und beantworte die Fragen! s. 41	16. ve soruları cevapla! s. 41	Yazma	Yarı-Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
17. Du bist Ezgi. Was möchtest du essen? Ergänze die SMS! s. 41	17. Sen Ezgi'sin. Ne yemek istersin? SMS'i tamamla! s. 41	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Bireysel Çalışma	4
18. Beantworte die Fragen! s. 41	18. Soru-ları yanıtla! s. 41	Yazma	Yarı-Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4

19. Was passt zusammen? Ordne zu! s. 41	19. Hangileri birbirine uyuyor? Eşleştir! s. 41	Okuma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
20. Was brauchst du für den Kartoffelsalat? s. 42	20. Patates salatası için neye ihtiyacın var? s. 42	Yazma	Yarı-Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
21. Schreib die Namen der internationalen Gerichte auf! s. 42	21. Uluslararası yemeklerin isimlerini yaz! s. 42	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
22. Schreib die Namen der Länder zu den Gerichten! s. 42	22. Yemeklere ülkelerin isimlerini yaz! s. 42	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
23. Ergänze die fehlenden Verben im Text! s. 42	23. Metindeki eksik fiilleri tamamla! s. 42	Yazma	Yapılandırılmamış	Bireysel Çalışma	4
24. Lies die Rezepte! s. 43	24. Tarifleri oku! s. 43	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
25. Ordne sie den Fotos zu! s. 43	25. Bunları resimlerle eşleştir! s. 43	Okuma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
26. Schau dir die Fotos an! s. 43	26. Resimlere bak! s. 43	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4

27. und ordne zu! s. 43	27. ve eşleştir! s. 43	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
28. Sieh dir die Tabelle an! s. 43	28. Tab-loya bak! s. 43	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
29. Konjugiere die Verben! s. 43	29. Fiil-leri çekimle! s. 43	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
30. Ergänze die obigen Verben im Text! s. 43	30. Yu-karıdaki fiillerle metni tamamla! s. 43	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4

Elde edilen toplam değerler sayısallaştırılarak tablo halinde aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 7: Wie Bitte? Çalışma Kitabından Elde Edilen Toplam Sayısal Değerler

Yönerge	**Beceri Alanı**	**Alıştırma Türü**	**Sosyal Formlar**	**Etkileşim Alanı**
30	Yazma: 17	Yapılandırılmış: 15	Bireysel Çalışma: 30	Öğrenci-Materyal: 30
	Okuma: 13	Alımlayıcı: 9		
		Yarı-Yapılandırılmış: 5		
		Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı: 1		
		Yapılandırılmamış: 1		

Tablodan elde edilen verilere göre Wie Bitte? çalışma kitabının 5. ünitesinde 30 adet yönerge yer almaktadır. Bu yönergeler beceri alanlarına göre yazma 17, okuma 13 olarak ayrılmıştır. Alıştırma türlerine göre yapılandırılmış 15, alımlayıcı 9, yarı-yapılandırılmış 5, üretmeye ve yeniden üretmeye dayalı 1 ve yapılandırılmamış 1'dir. Sosyal formlar açısından bakıldığında yönergelerin tümü bireysel çalışma 30 alanına yöneliktir. Etkileşim alanları ise sadece öğrenci-materyal 30 olarak betimlenmiştir.

4.4.3. Veri Kaynağı 1'e Yönelik Ara Değerlendirme

Wie Bitte? ders ve çalışma kitabının okutulduğu liselerde her öğrenci bu kitap setine sahiptir. Yani bu kitap seti devlet tarafından sağlanmaktadır ve öğrenci ücret ödememektedir. Dolayısıyla her bir öğrenci ders materyali olarak bu seti kullanmaktadır. Araştırmada kitap seti ders ve çalışma kitabı olarak ayrı ayrı incelenmiştir.

Bulgular doğrultusunda ders kitabının dört beceri alanına hitap ettiği görülmektedir. Kitap, alıştırma türleri ve sosyal formlar bakımından da çeşitlilik göstermektedir. Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşim düzeyi açısından ders kitabındaki yönergeler iki seçenekte karşımıza çıkmaktadır. Çalışma kitabından elde edilen bulgulara göre burada yer alan yönergelerin iki beceri alanıyla sınırlı kaldığı tespit edilmiştir. Alıştırma türlerine göre ise yönergelerin çeşitlilik gösterdiği anlaşılmaktadır. Sosyal formlar açısından kitabın tek seçeneğe sahip olduğu görülmüştür. Bu durum etkileşim düzeyi açısından da aynı sonuca sahiptir.

Buradan hareketle ders ve çalışma kitabı arasında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Ders kitabı dört beceri alanına hitap ederken çalışma kitabı yazma ve okuma beceri alanı ile sınırlı kalmıştır. Alıştırma türleri kapsamında aralarında anlamlı bir farklılık yoktur. Sadece ders kitabında yarı-yapılandırılmış ile karşılaşılmıştır. Çalışma kitabında yapılandırılmamış alıştırma türü ortaya çıkmıştır. Ders kitabı sosyal formlar bakımından çeşitlilik gösterirken çalışma kitabı sadece bireysel çalışma sosyal formuna yer vermiştir. Etkileşim düzeyleri olarak ders kitabı öğrenci-materyal ve öğrenci-öğrenci etkileşim alanına yöneliktir. Çalışma kitabında ise etkileşim alanı sadece öğrenci-materyal olarak tek seçenektir.

4.4.4. Veri Kaynağı 2: Wie Bitte? Dijital Ders Kitabından Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde Wie Bitte? dijital ders kitabındaki yönergeler etkileşim alanlarına göre betimlenerek elde edilen bulgular tablo şeklinde sunulmuştur.

Tablo 8: Wie Bitte? Dijital Ders Kitabındaki Yönergelerin Ait Olduğu Etkileşim Alanları

Özgün Yönerge	Özgün Yönerge Türkçesi	Beceri Alanı	Alıştırma Türü	Sosyal Formlar	Etkileşim Alanı
1. Lies die Obst-und Gemüse-namen! s. 52	1. Meyve ve sebze isimle-rini oku! s. 52	Okuma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
2. Ordne sie in die Spalten! s. 52	2. Bun-ları sütunlar-da düzenle! s. 52	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
3. Schreib die Pluralformen der Obst- und Gemüsename n ins Heft! s. 52	3. Meyve ve sebzele-rin çoğul hallerini defterine yaz! s. 52	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
4. Hör zu! s. 52	4. Dinle! s. 52	Dinleme	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
5. und ergänze! s. 52	5. ve tamamla! s. 52	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
6. Fragt euch gegenseitig! s. 52	6. Bir-birinize karşılıklı	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması	3/4

	soru sorun! s. 52		Yarı-Yapılandırılmış		
7. Schaut euch das Foto an! s. 53	7. Resme bakın! s. 53	Okuma	Alımlayıcı	Akran Çalışması	3/4
8. Lest! s. 53	8. Oku-yun! s. 53	Okuma	Alımlayıcı	Akran Çalışması	3/4
9. und spielt den Dialog vor! s. 53	9. ve diyaloğu canlan-dırın! s. 53	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması	3/4
10. Schreibt mit Hilfe der Tabelle einen Dialog! s. 53	10. Tab-lodan faydala-narak bir diyalog yazın! s. 53	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması	3/4
11. und spielt ihn vor! s. 53	11. ve diyaloğu canlan-dırın! s. 53	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması	3/4
12. Hör zu! s. 53	12. Din-le! s. 53	Dinleme	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
13. und ergänze die Preise und die Mengenanga ben im Text! s. 53	13. ve metin-deki fiyatları ve miktarla-rı tamamla! s. 53	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
14. Lies den Dialog! s. 54	14. Diya-loğu oku! s. 54	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
15. und ergänze die Einkaufsliste!	15. ve alışveriş	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4

s. 54	listesini tamamla! s. 54				
16. Spielt den Dialog in der Klasse vor! s. 54	16. Diyaloğu sınıfta canlandırın! s. 54	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması	3/4
17. Schreib richtig/falsch ? (R/F) s. 54	17. Doğru/Yanlış Yaz! s. 54	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
18. Lies den Text! s. 54	18. Metni oku! s. 54	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
19. und unterstreiche die trennbaren Verben! s. 54	19. ve ayrılabilen fiillerin altını çiz! s. 54	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
20. Ergänze die trennbaren Verben! s. 54	20. Ayrılabilen fiillerle tamamla! s. 54	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
21. Schreib mit den trennbaren Verben Sätze ins Heft! S.54	21. Defterine ayrılabilen fiillerle ilgili cümle yaz! s. 54	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Bireysel Çalışma	4
22. Lies die Texte! s. 55	22. Metinleri oku! s. 55	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
23. und ergänze die Verben ‘essen/ trinken’! s. 55	23. ve ‘Yemek /İçmek’ fiili ile tamamla! s. 55	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4

24. Beantworte die Fragen! s. 55	24. Soruları yanıtla! s. 55	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
25. Was isst und trinkst du morgens, mittags und abends? Schreib ins Heft! s. 55	25. Sabahları, öğleleri ve akşamları ne yersin/ içersin? Defterine Yaz! s. 55	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Bireysel Çalışma	4
26. Ordne die Wörter den Bildern zu! s. 55	26. Kelimeleri resimlerle eşleştir! s. 55	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
27. Hör zu! s. 55	27. Dinle! s. 55	Dinleme	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
28. und ergänze die Artikel! s. 55	28. ve tanımlıklarla tamamla! s. 55	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
29. Welche Gerichte magst du/magst du nicht? Fragt euch gegenseitig in der Klasse! s. 55	29. Hangi yemekleri seversin/ sevmezsin? Sınıfta birbirinize sorun! s. 55	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması	3/4
30. Lies den Dialog! s. 56	30. Diyaloğu oku! s. 56	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
31. und ergänze die Lücken!	31. ve boşlukla-	Yazma	Kapalı	Bireysel Çalışma	4

s. 56	rı tamamla! s. 56				
32. Lies den Dialog! s. 56	32. Diyaloğu oku! s. 56	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
33. und streiche die falschen Informationen durch! s. 56	33. ve yanlış bilgilerin üzerini çiz! s. 56	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
34. Hör zu! s. 56	34. Dinle! s. 56	Dinleme	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
35. und kreuze an! s. 56	35. ve işaretle! s. 56	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
36. Hör noch einmal! s. 56	36. Tekrar dinle! s. 56	Dinleme	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
37. und schreib richtig/falsch ? (R/F) s. 56	37. ve Doğru/ Yanlış Yaz! s. 56	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
38. Hör zu! s. 57	38. Dinle! s. 57	Dinleme	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
39. und ergänze die Zutaten im Rezept! s. 57	39. ve tarifteki malzemeleri tamamla! s. 57	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
40. Ordne die Zutaten vom Rezept den Fotos zu! s. 57	40. Tarifteki malzemeleri fotoğraflarla eşleştir! s. 57	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
41. Ergänze den Text mit den	41. Metni uygun	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4

passenden Verben! s. 57	fiillerle tamamla! s. 57				
42. Was kauft Familie Klein ein? Hör den Dialog! s. 58	42. Klein ailesi ne alıyor? Diyaloğu dinle! s. 58	Dinleme	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
43. und kreuze an, was die Familienmitglieder kaufen! s. 58	43. ve aile üyelerinin ne satın aldıklarını işaretle! s. 58	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
44. Du bist im Obst- und Gemüseladen. Du sollst Tomaten, Äpfel und Kartoffeln kaufen. Spiel mit deinem Partner einen Einkaufsdialog! s. 58	44. Manavdasın. Domates, elma ve patates alman gerekiyor. Akranınla bir alışveriş diyaloğu canlandır! s. 58	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması	3/4
45. Was essen die Russen, die Franzosen und die Japaner gern? Recherchiere im Internet! s. 58	45. Ruslar, Fransızlar ve Japonlar ne yemeyi severler? İnternette araştır! s. 58	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
46. und erzähle in der Klasse!	46. ve sınıfta anlat!	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden	Sunum	4

s. 58	s. 58		Üretmeye Dayalı		
47. Lies die Texte! s. 59	47. Metinleri oku! s. 59	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
48. Wer isst was? Lies! s. 59	48. Kim ne yiyor? Oku! s. 59	Okuma	Alımlayıcı	Bireysel Çalışma	4
49. und schreib die Namen der Nahrungsmittel in die Tabelle! s. 59	49. ve tablodaki yiyeceklerin isimlerini yaz! s. 59	Yazma	Yapılandırılmış	Bireysel Çalışma	4
50. Schreib mit den angegebenen Anhaltspunkten einen Einkaufsdialog! s. 59	50. Verilen ipuçlarını kullanarak bir alışveriş diyaloğu yaz! s. 59	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Bireysel Çalışma	4

Elde edilen toplam değerler sayısallaştırılarak tablo halinde aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 9: Wie Bitte? Dijital Ders Kitabından Elde Edilen Toplam Sayısal Değerler

Yönerge	**Beceri Alanı**	**Alıştırma Türü**	**Sosyal Formlar**	**Etkileşim Alanları**
50	Yazma: 25	Yapılandırılmış: 22	Bireysel Çalışma: 40	Öğrenci-Materyal: 50
	Okuma: 11	Alımlayıcı: 16	Akran Çalışması: 9	Öğrenci-Öğrenci: 9
	Konuşma: 7	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı: 12	Sunum: 1	

	Dinleme: 7	Yarı-Yapılandırılmış: 1		

Tablodan elde edilen verilere göre Wie Bitte? dijital ders kitabının 5. ünitesinde 50 adet yönerge yer almaktadır. Bu yönergeler beceri alanlarına göre yazma 25, okuma 11, konuşma 7 ve dinleme 7 olarak ayrılmıştır. Alıştırma türlerine göre yapılandırılmış 22, alımlayıcı 16, üretmeye ve yeniden üretmeye dayalı 12 ve yarı-yapılandırılmış 1'dir. Sosyal formlar açısından bakıldığında yönergelerin tümü bireysel çalışma 40, akran çalışması 9 ve sunum 1'dir. Etkileşim alanları olarak öğrenci-materyal 50 ve öğrenci-öğrenci 9 olarak betimlenmiştir.

4.4.5. Veri Kaynağı 2'ye Yönelik Ara Değerlendirme

Öncelikle Wie Bitte? ders kitabının dijital haline çalışma kitabı dahil edilmemiştir. Sadece ders kitabı ele alınarak modüller şeklinde etkileşimli olarak tasarlanmıştır ve paylaşıma açılmıştır. Kitabın basılı ve dijital halinde yönergeler kapsamında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılıklar tablo ile aşağıda verilmiştir.

Tablo 10: Wie Bitte? Ders ve Dijital Ders Kitabındaki Farklı Yönergeler

Wie Bitte? Ders Kitabı	**Wie Bitte? Dijital Ders Kitabı**
Schreib mit Hilfe der Tabelle einen Dialog! s. 53	Schreibt mit Hilfe der Tabelle einen Dialog und spielt ihn vor! s. 53
Was isst du morgens, mittags und abends? Schreib ins Heft! s. 55	Was isst und trinkst du morgens, mittags und abends? Schreib ins Heft! s. 55
Ordne die Wörter im Rezept den Fotos zu! s. 57	Ordne die Zutaten vom Rezept den Fotos zu! s. 57

Basılı ders kitabı ve kitabın dijital formunda farklı olan 3 adet yönerge göze çarpmıştır ve betimleme bu doğrultuda gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen bulgular kapsamında dijital ders kitabının dört beceri alanına hitap ettiği tespit edilmiştir. Alıştırma türleri açısından kitap çeşitlilik göstermektedir. Aynı durum sosyal formlar bakımından da benzerdir. Etkileşim düzeyi olarak ise iki seçenek ortaya çıkmıştır. Veri seti 1 ile karşılaştırıldığında ise farklı olan noktalar göze çarpmıştır. Basılı ders kitabında 49 adet yönerge var iken dijital versiyonda 50 adet yönerge olduğu saptanmıştır. Her iki kitapta da okuma, yazma ve dinleme becerisi eşit sayıda iken dijital versiyonda konuşma becerisi bir sayı fazla toplam 7 olarak hesaplanmıştır. Alıştırma türleri çeşitlilik olarak aynı fakat sayı bakımından farklılık göstermektedir. Sosyal formlarda da benzer durum söz konusudur. Her iki kitap türünde bireysel çalışma, akran çalışması ve sunum mevcuttur. Etkileşim düzeyi de öğrenci-materyal ve öğrenci-öğrenci alanlarında yoğunlaşmıştır.

4.4.6. Veri Kaynağı 3: Deutsch mit Web 2.0 Tools eTwinning Projesinden Elde Edilen Bulgular

Bu bölümde Deutsch mit Web 2.0 Tools eTwinning projesindeki yönergeler etkileşim alanlarına göre betimlenerek elde edilen bulgular tablo şeklinde sunulmuştur.

Tablo 11: Deutsch mit Web 2.0 Tools eTwinning Projesindeki Yönergelerin Ait Olduğu Etkileşim Alanları

Özgün Yönerge	Özgün Yönerge Çevirisi	Beceri Alanı	Alıştırma Türü	Sosyal Formlar	Etkileşim Alanı
1. Stellen Sie sich mit dem Web Tool Avatar oder Bitmoji vor.	1. Avatar ve Bitmoji web aracı ile kendinizi tanıtınız.	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Bireysel Çalışma	1/2/4
2. Stellen Sie mit Ihrem Partner oder in einer Gruppenarbeit	2. Akra-nınızla veya grup çalışması	Yazma Konuşma	Üretmeye ve Yeniden	Akran Çalışması	1/2/3/4

Ihre Schule mit dem Web Tool Kizoa vor.	yaparak Kizoa web aracı ile okulunuzu tanıtınız.		Üretmeye Dayalı	Grup Çalışması	
3. Stellen Sie mit Ihrem Partner oder in einer Gruppenarbeit Ihre Stadt mit dem Web Tool Kizoa vor.	3. Akra-nınızla veya grup çalışması yaparak Kizoa web aracı ile şehrinizi tanıtınız.	Yazma Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması Grup Çalışması	1/2/3/4
4. Erstellen Sie mit Ihrem Partner oder in einer Gruppenarbeit Wortwolke über Deutsche Wörter mit dem Web Tool Wordart oder Tagul. Sie können auch Einzelarbeit machen.	4. Akra-nınızla veya grup çalışması yaparak Wordart veya Tagul web aracı ile Almanca kelimeler kullanarak kelime bulutu oluştu-runuz. Bireysel çalışma da yapabilirsi niz.	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması Grup Çalışması Bireysel Çalışma	1/2/3/4
5. Erstellen Sie mit Ihrem Partner oder in einer Gruppenarbeit ein Logo und ein Poster für unseres Projekt mit dem Web Tool Canva oder Postermywall. Sie können auch Einzelarbeit machen.	5. Akra-nınızla veya grup çalışması yaparak Canva veya Postermy-wall web aracı ile projemiz için logo ve poster tasarlayı-	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması Grup Çalışması Bireysel Çalışma	1/2/3/4

	nız. Bireysel çalışma da yapabilir-siniz.				
6. Erstellen Sie mit Ihrem Partner oder in einer Gruppenarbeit eine Mindmap über Obst und Gemüse oder Essen und Trinken mit dem Web Tool Mindmeister oder Popplet. Sie können auch Einzelarbeit machen.	6. Akra-nınızla veya grup çalışması yaparak Meyve/ Sebze veya Yiyecek/ İçecek ile ilgili Mind-meister veya Popplet web aracı ile bir zihin haritası oluştu-runuz. Bireysel çalışma da yapabilir-siniz.	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması Grup Çalışması Bireysel Çalışma	1/2/3/4
7. Machen Sie ein Rezeptvideo.	7. Tarif videosu hazırlayınız.	Konuşma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Bireysel Çalışma	1/2/4
8. Beschreiben Sie Ihren Tagesablauf mit dem Web Tool Voki.	8. Voki web aracı ile günlük rutinlerinizi anlatınız.	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Bireysel Çalışma	1/2/4
9. Bereiten Sie mit Ihrem Partner oder in einer Gruppenarbeit mit einem dieser Web Tools (Canva, Publisher, Picallycalender, Scoompa, Lonapix,	9. Akra-nınızla veya grup çalışması yaparak festivaller ile ilgili Canva, Publisher, Pically-	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması Grup Çalışması Bireysel Çalışma	1/2/3/4

Learningapps) eine Arbeit über Festivals vor. Sie können auch Einzelarbeit machen.	calender, Scoompa, Lonapix, Learning-apps web araçlarında n birisi ile bir çalışma hazırlayı-nız. Bireysel çalışma da yapabilir-siniz.				
10. Bereiten Sie mit Ihrem Partner oder in einer Gruppenarbeit ein Spiel oder ein Quiz zum Thema Freizeitaktivitäten mit dem Web Tool Learningapps oder Quizizz vor.	10. Akra-nınızla veya grup çalışması yaparak boş zaman aktiviteleri ile ilgili Learning-apps veya Quizizz web aracıyla bir oyun veya quiz hazırlayı-nız.	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması Grup Çalışması	1/2/3/4
11. Machen Sie mit Ihrem Partner oder in einer Gruppenarbeit mit dem Web Tool Classtool eine Nachricht über die Jahreszeiten und Kleidung. Sie können auch Einzelarbeit machen.	11. Akra-nınızla veya grup çalışması yaparak mevsimler ve kıyafetler ile ilgili Classtool web aracı ile bir haber hazırlayı-nız. Bireysel	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması Grup Çalışması Bireysel Çalışma	1/2/3/4

	çalışma da yapabilir-siniz.				
12. Erstellen Sie mit Ihrem Partner oder in einer Gruppenarbeit einen Cartoon zum Thema Familie und Berufe mit dem Web Tool Comic oder Kapwing. Sie können auch Einzelarbeit machen.	12. Akra-nınızla veya grup çalışması yaparak aile ve meslekler konusu ile ilgili Comic veya Kapwing web aracı ile bir karikatür oluştu-runuz. Bireysel çalışma da yapabilir-siniz.	Yazma	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı	Akran Çalışması Grup Çalışması Bireysel Çalışma	1/2/3/4

Elde edilen toplam değerler sayısallaştırılarak tablo halinde aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo 12: Deutsch mit Web 2.0 Tools eTwinning Projesinden Elde Edilen Toplam Sayısal Değerler

Yönerge	**Beceri Alanı**	**Alıştırma Türü**	**Sosyal Formlar**	**Etkileşim Alanları**
12	Yazma: 11	Üretmeye ve Yeniden Üretmeye Dayalı: 12	Bireysel Çalışma: 9	Öğretmen-Materyal: 12
	Konuşma: 3		Akran Çalışması: 9	Öğretmen-Öğrenci: 12
			Grup Çalışması: 9	Öğrenci-Materyal: 12
				Öğrenci-Öğrenci: 9

Tablodan elde edilen verilere göre projeye ait 12 adet yönerge vardır. Yönergelerin hedeflediği beceri alanı yazma 11, konuşma 3 şeklindedir. Alıştırma türlerinden sadece üretmeye ve yeniden üretmeye dayalı için 12 adet yönerge tespit edilmiştir. Sosyal formlar açısından bakıldığında bireysel çalışma, akran ve grup çalışması 9 olarak eşit sayıda tespit edilmiştir. Etkileşim alanları olarak ise öğretmen-materyal 12, öğretmen-öğrenci 12, öğrenci-materyal 12 ve öğrenci-öğrenci 9 olarak ortaya çıkmıştır.

4.4.7. Veri Kaynağı 3'e Yönelik Ara Değerlendirme

Projeye ait iş takvimi eTwinning platformunun arayüzü olan Twinspace sayfasında; projenin kurucu üyesi olan öğretmenler tarafından öğrencilerle ve diğer proje üyeleriyle paylaşılmıştır. Öğrenci kendisine verilen özel kullanıcı adı ve şifre ile sisteme giriş yaparak twinspace alanını inceleyebilmektedir. Proje planında aylara göre belirlenen tema ve bu temada kullanılacak web aracı belirtilmiştir. Gerçekleşecek her proje adımı öncesi öğrencilere sözlü olarak yapılacak etkinlikler hakkında bilgi verilmiştir. Öğrenciler projeye yönelik gerek bireysel gerek akranlarıyla çalışarak veya grup çalışması yaparak ürettikleri materyalleri proje sayfasına yüklemişlerdir. Projeye dair süreç bu şekilde ilerlemiştir.

Elde edilen bulgulara göre projede yer alan yönergelerin iki beceri alanında yoğunlaştığı görülmektedir. Alıştırma türleri kapsamında tek bir seçenek sürece hakim olmuştur. Sosyal formlar alanında ise çeşitlilik ortaya çıkmıştır. Etkileşim düzeyleri açısından mevcut dört başlığa yönelik yönerge tespit edilmiştir.

Veri seti 1 kapsamında değerlendirildiğinde; set içerisinde yer alan ders kitabında dört beceriye, çalışma kitabı ekinde sadece yazma ve okuma beceri alanlarına, veri seti 2 de ise tüm becerileri alanlarına yönelik yönergeler söz konusuydu. Projedeki yönergelerin ise yazma ve konuşma beceri alanlarına yönelik olduğu görülmüştür. Alıştırma türleri kapsamında diğer veri setlerinde çeşitlilik söz

konusu iken proje bünyesinde üretmeye ve yeniden üretmeye dayalı türe rastlanmıştır. Sosyal beceriler açısından karşılaştırıldığında bütün veri setlerinde çeşitlilik mevcuttur. Etkileşim düzeyleri açısından Veri seti 1 ve Veri seti 2 sınırlı kalırken; uygulanan projede öğretmen-materyal, öğretmen-öğrenci, öğrenci-materyal ve öğrenci-öğrenci etkileşim alanlarının tamamına rastlanmıştır. Proje adımlarına yönelik planlama öğretmen tarafından yapılmaktadır. Yani tüm yönergeler öğretmen tarafından oluşturulmaktadır. Öğretmen süreci kendisi yürütmekte ve kontrol etmektedir. Buradan hareketle de öğretmen-materyal etkileşimi var olmaktadır. Öğretmen yönergeleri öğrencilere direkt olarak kendisi vermektedir. Yönergeye dair tüm açıklamalar öğretmen tarafından öğrencilere bizzat yapılmaktadır. Süreç içerisinde de öğretmen öğrenciye her ihtiyaç duyduğunda yardımcı olmaktadır. Burada ise öğretmen-öğrenci etkileşimi söz konusu olmaktadır. Öğrenciler akranlarıyla ya da grup çalışması yapabilmektedirler. Bu durumda haliyle öğrenci-öğrenci etkileşimi gerçekleşmektedir. Öğrenciler istedikleri durumlarda bireysel çalışarak da ürün oluşturabilmektedirler. Öğrenciler projenin her adımında ortaya bir ürün çıkarmaktadırlar. Yani materyali kendileri oluşturmaktadırlar. Böylelikle öğrenci-materyal etkileşimi de projede var olmaktadır.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Dijital platformlarda sunulan alıştırmaların Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşim alanları açısından durumunu betimleyen bu çalışmada, tespit edilen sonuçlar bu bölümde değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda yorumlar yapılarak önerilere yer verilmiştir.

Veri kaynakları beceri alanı, alıştırma türü, sosyal formlar ve etkileşim alanları olmak üzere dört başlıkta betimlenmiştir.

Veri kaynağı 1 Wie Bitte? ders ve çalışma kitabı şeklinde ele alınarak incelenmiştir. Ders kitabında yer alan 49 adet yönerge yazma, okuma, dinleme ve konuşma beceri alanlarına hitap etmektedir. Kitabın tespit edilen 25 adet yönerge ile en çok yazma becerisine odaklandığı görülmektedir. En az ise 6 yönerge ile konuşma beceri alanıdır. Kitapta yapılandırılmış, alımlayıcı, üretmeye ve yeniden üretmeye dayalı, yarı-yapılandırılmış alıştırma türlerine rastlanmıştır. 24 yönerge ile en çok yapılandırılmış alıştırma türüne yer verilmiştir. En az ise 2 sayısı ile yarı-yapılandırılmış alıştırma türü olmuştur. Sosyal formlar açısından bireysel çalışma, akran çalışması ve sunum olmak üzere üç form betimlenmiştir. Betimlenen 41 yönergenin bireysel çalışma sosyal formuna yönelik olduğu tespit edilmiştir. Etkileşim alanları olarak ise öğrenci-materyal ve öğrenci-öğrenci sonucu ortaya çıkmıştır.

Kitapta yer alan alıştırmaların dört temel dilsel beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Yani ders kitabının dört temel dilsel beceriyi kapsayıcı olması kitabın tercih edilebilirliğini arttırıcı bir özelliktir. Fakat elde edilen sonuçlara bakıldığında beceri alanları arasında dengeli bir dağılım olmadığı görülmektedir. Yukarıda bahsedildiği gibi yazma becerisi 25 iken konuşma becerisi 6 adet yönerge ile sınırlı kalmıştır. Hedef kitlenin yazma becerisini geliştirici alıştırmalara ihtiyaç duyduğu kadar konuşma ve dinleme gibi diğer beceri alanlarını desteklemeye de ihtiyacı vardır. Kitapta tüm alıştırma türlerine dair yönergeler olduğu görülmüştür. Bu durumda

öğrenciler farklı alıştırma türleri ile karşılaşarak kendilerini daha fazla geliştirme imkânı bulabileceklerdir. Fakat alıştırma türlerine ait sayısal denge bütünlük içerisinde değildir. Eşit bir dağılımın olmadığı anlaşılmıştır. Sosyal formlar açısından çeşitlilik söz konusudur fakat 41 yönergenin bireysel çalışma formuna yönelik olması çeşitlilik durumunu tekdüzeye indirmektedir. Öğrenci kitapta akran çalışması ve sunum formuyla karşılaşabilmektedir fakat yeterli seviyede bu formlarla çalışamamaktadır. Örneğin sunum sosyal formu sadece 1 yönergede mevcuttur ve yeterli olmadığı sonucu ortadadır. Betimlenen yönergelere göre etkileşim düzeyi iki seçenek ile sabitlenmiştir. 49 yönergenin öğrenci-materyal etkileşim alanını kapsaması; öğrencinin en çok bu alanda etkileşime girdiği sonucunu yansıtmaktadır. Öğrencinin öğretmeni ve öğretmeninde materyalle etkileşime girme durumu elde edilen sonuca göre mümkün görünmemektedir. Öğrencinin bir akranı ile etkileşimi sınırlı alıştırmada gerçekleşebilmektedir. Etkileşimin tüm düzeylerde olması ise istendik bir durumdur. Öğrencinin sadece ders kitabı ile etkileşimde olması tek yönlü bir etkileşimin olduğunun kanıtıdır. Buradan hareketle; ders kitabına yönelik şu önerilerde bulunulabilir,

- ✓ Ders kitabının beceri alanlarına yönelik eşit sayıda alıştırmaya sahip olması gerekmektedir. Çünkü her bir beceri alanı kendi içerisinde bir öneme sahiptir.
- ✓ Alıştırma türleri kapsamında çeşitlilik olmasına rağmen türlere göre sayının daha çok artması öğrencinin kendini pekiştirmesine de daha çok olanak sağlayacaktır. Yani alıştırma türlerine yönelik dengeli bir dağılım olması önerilmektedir.
- ✓ Ders kitabının etkileşimin tüm alanlarda gerçekleşmesini destekleyici alıştırmalara sahip olması gerekmektedir. Bu sebeple tüm etkileşim alanlarına yönelik alıştırma geliştirilmesi tercih edilmektedir.

Veri kaynağı 1'in devamı olan çalışma kitabında; yer alan 30 adet yönergenin okuma ve yazma beceri alanıyla sınır kaldığı görülmektedir. yapılandırılmış, alımlayıcı, yarı-yapılandırılmış, üretmeye ve yeniden üretmeye dayalı, yapılandırılmamış olmak üzere çeşitli alıştırma türlerinin kitapta var olduğu tespit

edilmiştir. Alıştırma türlerinden 15 adet yönerge ile en çok yapılandırılmış, en az ise 1 adet yönerge ile üretmeye ve yeniden üretmeye dayalı ve yine 1 yönerge ile yapılandırılmamış tür betimlenmiştir. Çalışma kitabında sosyal formlardan sadece bireysel çalışma'ya rastlanmıştır ve aynı sonuç etkileşim alanında karşımıza çıkmaktadır. Etkileşim alanı sadece öğrenci-materyal olarak ortaya çıkmıştır.

Çalışma kitabının 17 yönerge ile yazma ve 13 yönerge ile okuma beceri alanına yönelik olması diğer beceri alanlarına yönelik öğrencinin pratik yapamama durumunu ortaya çıkarmaktadır. Halbuki istendik olan bir kitabın dört temel beceri alanını kapsamasıdır. Öğrencinin tüm beceri alanlarında bütüncül olarak ilerleyebilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda çalışma kitabının bu açıdan yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır. Öğrencinin özellikle öğrendiklerine vurgu yapmasını amaçlayan çalışma kitabının dört beceri anlamında daha donanımlı olması gerekmektedir. Alıştırma türleri bakımından çeşitliliğe sahip olduğu tespit edilmiştir. Sadece türler arasında sayı bakımından dengeli bir dağılım yoktur. Sosyal formlar kapsamında kitabın tek bir forma yönelik olması kitabın durağan bir ilerleme sürecine sahip olmasına neden olmaktadır. Öğrencilerin kitaptaki alıştırmaları gerçekleştirirken sadece bireysel olarak çalışmaları sınıf içerisinde bir monotonluğa da sebebiyet verebilmektedir. Halbuki derse canlılık getiren sınıf atmosferinin kalıcı öğrenmeyi ne kadar olumlu desteklediği bilimsel araştırmalar vasıtasıyla bilinmektedir. Etkileşim alanının da sadece öğrenci-materyal olması öğrenciye başka bir alternatif vermemesi durumu diğer alanlarla sağlanacak etkileşimi ortadan kaldırmıştır. Öğrencinin sadece ders materyali ile meşgul olması yine tek yönlü bir etkileşimin gerçekleşmesi demektir. Bu durumun öğrenme sürecini de olumsuz etkileyebileceği öngörülmektedir. Buradan hareketle; çalışma kitabına yönelik şu önerilerde bulunulabilir,

- ✓ Çalışma kitabının öncelikle dört temel dil becerisi alanlarına hitap etmesi gerekmektedir. Ayrıca her bir beceri alanına yönelik eşit sayıda alıştırma geliştirilmelidir.

- ✓ Var olan çeşitli alıştırma türlerinin sayı bakımından bir dengede olması önerilmektedir.
- ✓ Kitabın tüm sosyal formları temel alması gerekmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin tüm formlara yönelik eşit sayıda alıştırma imkanları olmalıdır.
- ✓ Etkileşim alanlarına dikkat edilmelidir. Kitapta tüm etkileşim alanlarına yönelik alıştırmalar yer almalıdır.

Veri Kaynağı 2 de yani Wie Bitte? ders kitabının dijital formunda 50 adet yönerge olduğu tespit edilmiştir. Dijital kitapta dört beceri alanına yönelik alıştırmalar olduğu sonucu ile karşılaşılmıştır. 25 adet yönerge ile yazma becerisinin en çok, 7 yönerge ile dinleme ve konuşma becerisinin ise en az olduğu sonucu elde edilmiştir. Kitapta yapılandırılmış, alımlayıcı, üretmeye ve yeniden üretmeye dayalı, yarı-yapılandırılmış alıştırma türleri tespit edilmiştir. 22 yönerge ile en çok yapılandırılmış, 1 yönerge ile de en az yarı-yapılandırılmış türe rastlanmıştır. Sosyal formlar açısından çeşitlilik olduğu göze çarpmıştır. En çok 40 yönerge ile bireysel çalışma sosyal formu ile karşılaşılmıştır. Etkileşim alanları olarak ise öğrenci-materyal ve öğrenci-öğrenci sonucu ortaya çıkmıştır.

Dijital kitapta yer alan alıştırmaların dört beceri alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. 25 adet yönerge ile en çok yazma ve 7 adet yönerge ile en az dinleme ve konuşma becerilerine denk gelinmiş olması; toplam yönerge sayısına bakıldığında beceriler arasında eşit bir dağılım olmadığı sonucunu işaret etmektedir. Kitapta tüm alıştırma türlerine rastlanmıştır fakat dengeli bir dağılım söz konusu değildir. Sosyal formlarda ise çeşitlilik olduğu saptanmıştır. 40 yönerge ile en çok bireysel çalışma formu ile karşılaşılması çeşitlilik durumunu olumsuz etkileyebilmektedir. Kitap barındırdığı etkileşim alanları olarak iki seçenekle sınırlı kalmıştır. öğrenci-materyal ve öğrenci-öğrenci etkileşim alanları var olan iki alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iki etkileşim alanı arasında da eşit bir yönerge dağılımı söz konusu değildir. 50 Yönerge öğrenci-materyal, 9 yönerge ise öğrenci-öğrenci etkileşim alanına yöneliktir. Diğer iki alana dair hiçbir bulguya rastlanamamıştır.

Wie Bitte? ders ve dijital ders kitabı arasında elde edilen bulgulara bakıldığında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Her iki kitabın dört beceri alanına hitap ettiği, en çok yazma becerisine hedeflendiği sonucu ile karşılaşılmıştır. Ders kitabında en az beceri konuşma iken kitabın dijital formunda hem konuşma hem dinleme karşımıza çıkmaktadır. Alıştırma türlerinde de benzer sonuçlara sahiptirler. Yapılandırılmış alıştırma türü en çok, yarı-yapılandırılmış ise en az şeklindedir. Sosyal formlar olarak ise her iki kitapta da bireysel çalışma ön plandadır. Benzer sonuç etkileşim alanları için de geçerlidir. Öğretmen-materyal en çok, öğrenci-öğrenci en az alıştırma yönergesine sahiptir. Buradan yola çıkarak; bir ders kitabının somut veya dijital forma sahip olmasının etkileşim alanları üzerinde ciddi bir değişikliğe sebep olmadığı sonucuna varılabilmektedir. Bu noktada 'Etkileşim' kavramından tam olarak ne anlaşılması gerektiği üzerinde durulması gerekmektedir. Dijital ders kitabının OGM Materyal sayfasında etkileşimli olarak adlandırılması kitabın gerçekten etkileşim alanlarına yönelik olduğu sonucunu sağladığını söyleyebilir miyiz? Ortaya çıkan bulgulara göre bu durumun tartışılması gerekmektedir. Etkileşimin temel uzantılarından olan etki-tepki durumunun her iki kitap türünde de sınırlı olması bu durumu açıklar niteliktedir. Buradan hareketle; dijital ders kitabına yönelik şu önerilerde bulunulabilir;

- ✓ Dijital kitapta yer alan beceri alanlarına uygun sayıda alıştırma geliştirilmesi gerekmektedir.
- ✓ Mevcut alıştırma türlerine yönelik sayı da genişletilmeli ve birbirine oranları benzer olmalıdır.
- ✓ Sosyal formlardaki çeşitlilik arttırılmalıdır.
- ✓ Etkileşim alanlarına yönelik uygun alıştırmalar tasarlanmalıdır ve tüm etkileşim alanlarını kapsamalıdır.

Araştırmanın son ve 3. veri kaynağı olan Deutsch mit Web 2.0 Tools eTwinning projesinde; 12 adet yönergenin Yazma ve Konuşma becerilerine odaklandığı tespit edilmiştir. Projede en çok yazma beceri alanı kendini göstermiştir. Alıştırma türü sonucu üretmeye ve yeniden üretmeye dayalı olarak karşımıza

çıkmaktadır. Yönergelerin tamamı bu türe özgü olarak betimlenmiştir. Sosyal formlar açısından çeşitlilik söz konusudur. Bireysel çalışma, akran çalışması ve grup çalışması sosyal formlarına ait aynı yönerge sayısı elde edilmiştir. Etkileşim alanları kapsamında ise dikkate değer bir sonuç ortaya çıkmıştır. Projede tüm etkileşim alanlarına rastlanmıştır.

Projenin sadece iki dilsel alana yönelik değil tüm alanları kapsayıcı nitelikte olması gerekmektedir. Projede var olan yönergelere göre ortaya çıkan sonuç bu şekilde olsa da projenin gizil öğrenme alanında aslında öğrenci, tüm dilsel beceri alanını tecrübe etmiştir. Her ne kadar yönerge yazma veya konuşma ile sınırlı gözükse de öğrenci aslında proje adımlarını gerçekleştirirken iş-süreç takvimini veya proje kapsamındaki gerek etkinlikler olsun gerek ortaya koyduğu somut ürünler olsun bu materyalleri okumuş, katıldığı çevrimiçi görüşmelerde söz alarak konuşma ve dinleme faaliyetinde bulunmuştur. Bu anlamda ortaya çıkan sonuç açısından projeyi dört temel dilsel alan kapsamında daha belirgin olarak çerçevelemek gerekmektedir. Alıştırma türünün tek başlıkta sabitlenmesi, öğrencilerin farklı alıştırma türlerini tecrübe etmeleri açısından uygun değildir. Öğrencileri farklı türlere yönelik alıştırmalarla karşılaştırmak dersi zenginleştirmek açısından da gereken bir durumdur. Sosyal formlar kapsamında öğrenci farklı alanlarda çalışabilmektedir. Dersin içerisine yerleştirilen bir projede öğrencinin tüm formlara yönelik çalışması gerekmektedir. Bulgulara göre bu projede bu durum başarılı olarak sağlanmıştır denilebilmektedir.
Diğer veri kaynaklarına kıyasla tüm etkileşim alanlarına proje sürecinde rastlanılması etkileşimin ve hatta öğrenmenin de çift yönlü olması anlamına gelmektedir. Buradan hareketle; Almanca eğitiminde uygulanan eTwinning projesine yönelik şu önerilerde bulunulabilir;

- ✓ Projede net olarak dilsel beceri alanları tanımlanmalı ve her alana uygun alıştırma oluşturulmalıdır.
- ✓ Çeşitli alıştırma türlerine yer verilmelidir.

Araştırmanın cevap aradığı temel soru “Yabancı dil olarak Almanca eğitiminde MEB tarafından desteklenen dijital platformlarda sunulan alıştırmaların etkileşim

alanlarının Öğretmen-Öğrenci-Materyal açısından durumu nedir?" şeklindedir. Değerlendirilen üç veri kaynağı sonucunda bu soruya; "Almanca eğitiminde MEB tarafından desteklenen dijital platformlarda sunulan alıştırmaların Öğretmen-Öğrenci-Materyal açısından etkileşim alanlarının en çok eTwinning projesi destekli derslerde mevcut olduğu yönündedir" cevabı verilebilmektedir. Veri seti 1 ve 2'nin yönergelerinin Öğretmen-Öğrenci-Materyal etkileşim alanları açısından etkin olduğu ancak veri seti 3'ün bu açıdan daha yoğun olduğu sonucu ortaya çıkarılmıştır.

Wie Bitte? isimli ders materyali ders ve çalışma kitabı şeklinde incelendiği için iki ayrı sonuç söz konusudur. Wie Bitte? ders kitabının öğrenci-materyal etkileşim alanına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Öğrenci-öğrenci etkileşim alanı da mevcuttur fakat yeterli olmadığı görülmüştür. Öğrenci-öğrenci ve öğretmen-materyal etkileşim alanıyla ise hiç karşılaşılmamıştır. Çalışma kitabında ise etkileşim alanı öğrenci-materyal ile tek seçenek olarak ortaya çıkmıştır. diğer etkileşim alanlarına rastlanmamıştır. Wie Bitte? dijital ders kitabından elde edilen sonuç basılı ders kitabı ile benzerdir. Dijital kitapta da odak etkileşim alanı öğrenci-materyal olmuştur. Öğrenci-öğrenci etkileşim düzeyi mevcuttur fakat sınırlıdır. Diğer alanlar ise yer almamıştır. Deutsch mit Web 2.0 Tools eTwinning projesinden elde edilen sonuç etkileşim alanları açısından tüm çeşitliliği barındırması yönündedir. Tüm etkileşim alanlarına projede rastlanmıştır. Yönergelerin tamamında öğretmen-materyal, öğretmen-öğrenci, öğrenci-materyal etkileşim alanı mevcuttur. Öğrenci-öğrenci etkileşim alanı sadece 9 yönergede mevcuttur. Buradan hareketle dört etkileşim alanına dair ortaya çıkan sayısal değerlerin benzer olduğu ifade edilebilmektedir. Sonuç olarak tüm etkileşim alanları projede yer almıştır. Öğretmenin projeyi üretmesi, ihtiyaç duyulduğunda var olması, gerekli tüm düzenlemeleri yapması, projenin bizzat başında bulunması öğretmen-materyal etkileşimi olarak nitelendirilebilmektedir. Öğrencilere özellikle web araçlarını tanıma konusunda öğretmenleri yardımcı olmuştur. Öğretmen-öğrenci etkileşimi bu anlamda hep var olmuştur. Buradan hareketle öğrenci-öğrenci ve öğrenci-materyal etkileşimi de kendisini var etmiştir. Projenin gizil bir etkileşim alanı proje süresince gözlemlenmiştir. Projeye dahil olan diğer öğretmen paydaşlarla iletişim halinde olunması, birlikte gerçekleştirilen çevrimiçi toplantılarda yer alınması, karşılıklı etkileşimin sürekli sağlanması ve aktif

hareket edilmesi aslında öğretmen-öğretmen etkileşim alanı olarak yeni bir etkileşim alanına işaret edebilmektedir.

Proje olanağının olmadığı bir derste yani basılı bir ders kitabıyla sürdürülen bir Almanca dersinde sınıf içerisinde geleneksel yöntemin hakim olduğu düşünülmekte ve durağan bir sınıf atmosferi olabileceği öngörülmektedir. Ders akışı gerçekleştirilirken öğrenciler kitap odaklı ilerleyebilmektedirler. Özellikle dersi destekleyici alternatif yöntem-metotlar ders öğretmeni tarafından tercih edilmiyorsa bu durum daha olasıdır. Öğrenciler öğretmen tarafından verilen bilgileri kitap üzerinde not alabilirler. Kitabı bu anlamda da kullanabilirler. Yani öğrenciler geleneksel yöntemle devam edebilirler. Kitap-Kalem ikilisi tercih etmek zorunda kaldıkları ders araç-gereçleri olabilir.

MEB tarafından ders materyalleri öğrencilere ücretsiz dağıtılmaktadır ve her öğrencinin ilgili derse yönelik ders-çalışma kitap seti mevcuttur. Öğrenciler kitaba erişim anlamında sıkıntı yaşamamaktadırlar. Fakat kitabın dijital hali için öğrencilerin belirli bir donanıma sahip olması gerekir. Kullanım şekli kitaplara farklı nitelik getirmiştir. Basılı olan kitap somut olarak taşınabilir, üzerinde işaretleme yapılabilir şekildedir. Fakat dijital kitaba ulaşabilmek için öncelikle internet erişimine ihtiyaç vardır. Sınıflarda Fatih projesi kapsamında akıllı tahta varsa ve internet erişimi de mümkünse ders öğretmeni öğrencilerin tamamının tek bir ekrandan kitaba ulaşmasını sağlayabilir. Aynı zamanda kitapta yer alan etkinlikler açısından her öğrencinin kitaba bireysel ulaşması daha avantajlı sonuçlara neden olacaktır. Bunun için de öğrencilerin tablet ya da akıllı telefon gibi teknolojik cihazlara ihtiyaçları vardır. Bu durum kısmen sağlansa da sınıfın tamamı için koşullar zorlayıcı olabilmektedir. Aynı teknik donanım projeyi sürdürmek için de geçerlidir. Derse yerleştirilen projelerde ortaya ürün çıkarmak için öğrencinin sahip olması gereken teknolojik koşulların iyileştirilmiş olması gerekmektedir. Çevrimiçi sürdürülen proje kesinlikle iyi bir hızda internet erişimine ve bu erişime imkân sağlayacak masaüstü bilgisayar gibi cihazlara muhtaçtır. Öğrenciler imkanları dahilinde okul dışında da projeye katkı sağlayacak çalışmalar yapabilirler fakat bunun için de şartlarının iyi olması gerekmektedir. Örneğin yurtta barınan ve internet erişiminin olmadığı bir binada öğrencinin kendine

ait tablet-telefonu ve internet desteği kendisine yardımcı olabilecektir. Bu da öğrencinin içinde bulunduğu kişisel teknik donanım ile ilgilidir. Değinilen teknolojik donanım var ise öğrenci ders akışını bunlarla devam ettirecektir. Not alma ihtiyacını da fotoğraflama ya da dijital kitap üzerinde bulunan not alma-yazı yazma panosu veya simgelerini kullanarak gerçekleştirebilecektir. Tüm bu sebeplerden dolayı öğrencilerin teknolojik açıdan şartları iyi olan okullarda çağa uygun ders yöntemine uyum sağlayabilecekleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenin rolü durumdan duruma değişmektedir. Ders kitabına bağlı kalıyorsa sadece bu kaynağı derste kullanacaktır. Çağdaş yöntemleri araştırarak dersi zenginleştirmeyi hedefliyorsa ders içeriğini sunuş şekli değişerek öğrencilere paylaşım yapacaktır. Derse getirilen slaytlar, çalışma kağıtları, web siteleri üzerinde gerçekleştirilen Almanca tabanlı alıştırmalar birer seçenektir. Basılı kitaba ulaşmak elbette daha kolay olabilecektir yine de bu tarz dijital ortamdaki etkinliklere yönelmek öğretmenin çağdaş yöntemlere eğilimi olduğu ve hatta kendini geliştirerek içinde bulunduğumuz dijital çağa uyum sağlamaya çalıştığının kanıtıdır. eTwinning projeleri de bu anlamda en iyi örnektir. Ders içerisine yerleştirilen projeler yaparak yaşayarak öğrenmenin gerçekleşmesine imkân sağlayarak belirlenen ders kazanımlarına ulaşmayı sağlamaktadırlar. Bu tarz çalışmalar öğretmen ve öğrencinin ders içerisindeki konumunu da değiştirmektedir. Gerçekleştirilen bu çalışma ile de bu durum kanıtlanmıştır. Buradan hareketle; şu önerilerde bulunulabilir,

- ✓ Öncelikle etkileşim alanlarına daha çok dikkat ve önem verilmelidir.
- ✓ Alıştırmalar bünyesinde tüm etkileşim alanlarını destekleyici daha çok yönerge oluşturulmalıdır. Yani çoklu etkileşim alanlarına yönelik alıştırmalar yer almalıdır.
- ✓ Beceri alanları bütüncül olarak ele alınmalı ve eşit sayıda alıştırma barındırmalıdır.
- ✓ Dersler alıştırma türleri açısından zenginleştirilmeli ve yeterli sayıda türle karşılaşılmalıdır.
- ✓ Sosyal formların derse getirdiği hareket, motivasyon ve öğrenmedeki kalıcılık gibi etkilerinden dolayı sosyal formlara özellikle değinilmelidir.

- ✓ Farklı sosyal formlara yer verilmeli ve sayı bakımından benzerlik sağlanmalıdır.
- ✓ Sosyal formlar net olarak ifade edilmelidir. Örneğin: “Ergänze die Wörter” şeklindeki bir yönerge yanına (Bireysel Çalışma) gibi bir yönlendirme eklenebilmelidir.
- ✓ Öğretmen-Öğretmen etkileşim boyutu da ele alınmalıdır.
- ✓ Akran eğitimi de vurgulanması gereken bir noktadır. Çünkü akranlar arasındaki iletişim ve etkileşim olması gereken bir durumdur.

KAYNAKÇA

Acar, Y. (2022). *Eine Studie zur Förderung der Interaktionskompetenz von angehenden DaF-Lehrkräften*, Hacettepe Üniversitesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ağca, R. K. ve Bağcı, H. (2013). Eğitimde Mobil Araçların Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, *2*(4), 295-302.

Akay Zabun, O. (2018). *Deutsch für Gymnasien Schülerbuch A.1.1.*Ankara: Ata Yayıncılık.

Akhvlediani, N. (2018). Analyse und Beurteilung von Lehrwerken für Deutsch als Fremdsprache im Sprachenzentrum der Staatlichen Schota Rustaveli Universität Batumi. *Journal of Foreign Languages, Cultures and Civilizations, 6*(1), 25-32.

Akıllılar, T. (2013). İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Öğreniminde Üstbilişsel Farkındalık. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (Özel Sayı), 282-291.

Akpınar Dellal, N. ve Bora Günak, D. (2009). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Öğrenen Öğrencilerin Öğrenme Motivasyonları. *Dil Dergisi*, (143), 20-41.

Alkayış, A. (2021). Eğitim Felsefesi Perspektifinden Dijitalleşme ve Eğitim 4.0. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 221-238.

Ataş, D. (2020). Yabancı Dil Öğretiminde İthal ve Yerel Ders Kitaplarının Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (44), 309-328.

Avcı, F. (2021). Çevrim İçi Bir Öğrenme Ortamı Olarak eTwinning Platformuna İlişkin Öğretmenlerin Görüş ve Değerlendirmeleri. *Cumhuriyet International Journal of Education, 10*(1), 1-22.

Balkan, F., Canoğlu, Y., İncebel, F., Öztürk, D. ve Yıldırım, T. (2017a). *Wie Bitte? Lehrbuch A.1.1*. Ankara: Özgün Matbaacılık.

Balkan, F., Canoğlu, Y., İncebel, F., Öztürk, D. ve Yıldırım, T. (2017b). *Wie Bitte? Arbeitsbuch A.1.1*. Ankara: Özgün Matbaacılık.

Balkan, F., Canoğlu, Y., İncebel, F., Öztürk, D. ve Yıldırım, T. (2017c). *Wie Bitte? Lehrerhandbuch A.1.1*. Ankara: Özgün Matbaacılık.

Barić, K., Kic-Drgas, J. ve Serena, S. (2019). Interaktion im studienbegleitenden Fremdsprachenunterricht zur Entwicklung von sprachlicher Handlungskompetenz im Studium, im Beruf und im Alltag. *Germanica Wratislaviensia,* (144), 293-307.

Başal, A. (2013). E-Öğrenme'de Yabancı Dil Dersine Yönelik İçerik Geliştirme ve Yazarlık Araçları, içinde: Yüzer, T.V., Telli Yamamoto, G. ve Demiray U. (Ed.). *Türkiye'de E-Öğrenme: Gelişmeler ve Uygulamalar IV,* (ss. 67-78), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Başkale, H. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi, 9*(1), 23-28.

Bayrak, A. (2013). Almanca Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Yabancı Dil Eğitiminde Bilgisayar ve İnternetin Kullanımına İlişkin Görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International, 3*(1), 22-34.

Chardaloupa, J. ve Jõesalu, A. (2016). Web 2.0-Werkzeuge und Apps im regulären DaF-Unterricht eTwinning macht es möglich. *Medienimpulse, 54*(3),1-17.

Choudhury, S. (2005). Interaction in Second Language Classrooms. *Brac University Journal II*(1), 77-82.

Creswell, J. W. (2018). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşıma Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. Siyasal kitabevi.

Çıldır, M. ve Koçak, M. (2022). Web 2.0 Araçlarının İkinci Yabancı Dil Almanca Dersinde Kullanılmasına Yönelik Öğrenci Görüşleri. *Alman Dili ve Kültürü Araştırmaları Dergisi, 4*(7), 52-88.

Demirbaş, D. (2020). Almanca Öğretiminde Kahoot Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi, içinde: Asutay H. (Ed.). *Dil Öğretiminde Yeni Teknik ve Yöntemler,* (ss. 5-25). Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınevi.

Demircan, Ö. (1988). *Dünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil: Arapça, Farsça, Fransızca, İngilizce, Almanca, Latince, İtalyanca Dillerinin Öğretimi ve Türkçe'nin Bu Diller Karşısındaki Durumu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Demirel, M. B. (2013). *Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni Kapsamında Almanca Delfin Ders Kitabının İncelenmesi*, Gazi Üniversitesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demirel, Ö. (2003a). *Yabancı Dil Öğretimi: Dil Pasaportu, Dil Dosyası, Dil Biyografisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Demirel, Ö. (2003b). Avrupa Birliği ile Bütünleşme Bağlamında Türkiye'de Yabancı Dil Öğretimi, içinde: Yediyıldız B. (Ed.). *Dil, Kültür ve Çağdaşlaşma*, (ss. 239-249). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.

Dringó-Horváth, I. (2015). Interaktion und Kooperation Digital: DaF-Lehrwerke und Ihre Digitalen Ergänzungsmaterialien, içinde: Feld-Knapp, I., Heltai, J., Kertes P., Palotás B. ve Reder A. (Eds.). *Interaktionen Festschrift für Katalin Boócz-Barna*, (ss. 27-41). Budapest:

Duran, E. ve Ertuğrul, B. (2012). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Elektronik Ders Kitaplarına Yönelik Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, *10*(2), 347-365.

Funk, H., Kuhn, C., Skiba, D., Spaniel-Weise, D. ve Wicke, R. E. (2014). *Deutsch Lehren Lernen. Teil:4 Aufgaben, Übungen, Interaktion*. München: Goethe Institut/Klett-Langenscheidt.

Geçgel, H. ve Peker, B. (2020). Multimedya Araçlarının Yabancı Dil Öğretimine Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (20), 12-22.

Genç, A. (1999) : *Wörterbuch Pädagogik - Eğitim Sözlüğü*. Ankara: Hacettepe Taş.

Genç, A. (2003a). *Türkiye'de Geçmişten Günümüze Almanca Öğretimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Genç, A. (2003b). İlk ve Ortaöğretim Okullarında Almanca Öğretim Programları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (24), 186-195.

Genç, A. (2004). Geçmişten Günümüze Yerel Almanca Ders Kitaplarında Görsel Düzen. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (27), 106-115.

Genç, A. (2010). *Geçmişten Günümüze Yerel Almanca Ders Kitabı İncelemesi.* Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

Genç, A. ve Ünver, Ş. (2012). Türkiye'de Geçmişten Günümüze Almanca Öğretimi için Yazılan Ders Kitaplarındaki Metinlerin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, *37*(163),67-80.

Gkamarazi, M. (2002). Sunuş; Pädagogische Interaktion und interkulturelles Lernen im Deutschunterricht, içinde: Nakagawa, S., Slivensky, S., ve Sugitani, M. (Eds.). *Deutsch als Fremdsprache in Japan Forschungsbeiträge 1*, (ss. 328-329), Studienverlag: Innsbruck.

Haznedar, B. (2004). Türkiye'de Yabancı Dil Öğretimi: İlköğretim Yabancı Dil Programı. *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi, 21*(2), 15-29.

İncebel, F. (2019). *Analyse und Bewertung der Videofilme im DaF-Lehrwerk Menschen A1,* Hacettepe Üniversitesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kadijević, N. (2020). *Antonymie in DaF-Lehrwerken,* University of Zagreb. Unveröffentlichte Master's Thesis/Diplomski Rad, Faculty of Humanities and Social Sciences, Zagreb.

Kanburoğlu, V. ve Aycan, A. (2016). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Eğitiminde Dijital Ölçme ve Değerlendirme. Okur, A., İnce, B. ve Güleç, İ. (Ed.), *Uluslararası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Kongresi/International Congress of Teaching Turkish as a Foreign Language (ICOTFL) Bildiriler* Kitabı içinde: (ss. 215-219). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Tömer.

Kiprop, D. J. (2020). *DaF in Kenia: Eine kritische Untersuchung der Sprechübung und Aufgaben des Lehrwerks Safari Deutsch*, University of Nairobi. Unveröffentlichte Masterarbeit, Faculty of Arts Department of Linguistics and Languages, Kenia.

Kocaman Karoğlu, A., Bal Çetinkaya K. ve Çimşir, E. (2020). Toplum 5.0 Sürecinde Türkiye'de Eğitimde Dijital Dönüşüm. *Üniversite Araştırmaları Dergisi, 3*(3), 147-158.

Köksal, H. ve Akın, E. B. (2021). İletişimsel Edinç ve Alıştırma Türleri: Almanca Dersine Yönelik Bir Durum Çalışması. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift für Germanistik*, (1), 204-229.

Köksal, H., Demirbaş, D. ve Alabayırlı, Ü. İ. (2022). Yabancı Dil Eğitiminde Teknolojik Araçların Kuşaklara göre Değerlendirilmesi, içinde: Seyhan-Yücel, M., Köksal, H., Öncü, M. T., Çoşan, L. ve Asutay, H. (Ed.). *Germanistik im Digitalen Wandel*, (ss. 62-82), Edirne: Trakya Üniversitesi Yayınları.

Kurt, B. ve Demir, N. (2019). Türkiye, Avusturya ve Macaristan'daki Ana Dili Ders Kitaplarında Teknoloji Kullanımı Üzerine Bir Değerlendirme. Memiş, M. Ü. ve Öz, S. (Ed.), *International European Conference on Interdisciplinary Scientific Researches Bildiriler* Kitabı içinde: (ss. 147-157). Farabi Publishing House.

Lundquist-Mog, A. ve Widlok, B. (2015). *Deutsch Lehren Lernen. Teil:8 DaF für Kinder*. München: Goethe Institut/Klett-Langenscheidt.

Maden Sakarya, S. ve Demirbaş, D. (2020). Learningapps 2,0 Web Uygulaması ile Plus Deutsch als Fremdspache in Gymnasien A.1.1 Kitabındaki Sözcük Öğretimi, içinde: İşcan, A. ve Mumcu, M. (Ed.). *Dil ve Beceriler Eğitimi Araştırmaları*, (ss. 36-55), Mauritius: LAP Lambert Academic Publishing.

Maden Sakarya, S., Kula, T. ve Çalışkan, C. (2017). Schritt für Schritt Deutsch Ortaöğretim A1.1 Düzeyi Almanca Ders Kitabı'nın Kültür Bilgisi ve Kültürlerarasılık Bağlamında İncelenmesi ve Değerlendirilmesi. *Diyalog Interkulturelle Zeitschrift für Germanistik*, (2), 121-143.

Maden, S., Maden, A. ve Banaz, E. (2018). Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Dijital Okuryazarlık Bağlamında Değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 11*(55), 685-698.

MEB Komisyon. (2022). *Adventures of Zury 2. Sınıf İngilizce Süreç Değerlendirmeye Yönelik Etkinlik Kitabı*. Ankara: Ada Matbaacılık.

Öner, İ. (2019). *Wie bitte? ve Schritte International Adlı Almanca Ders Kitaplarında Yazma Becerisine Yönelik Alıştırmaların Karşılaştırılmalı Şekilde İncelenmesi,* Marmara Üniversitesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ördek E. ve Bolat H. (2018). Turizm için Mesleki Almanca Ders Kitapları. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (24), 133-155.

Özbal, B. ve Genç A. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarında Alıştırma Yönergelerinin Değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, (31), 123-146.

Özkul, A. E. ve Girginer, N. (2001, Kasım). *Uzaktan Eğitimde Teknoloji ve Etkinlik* [Öz]. I. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Sempozyum Bildirisi Özeti, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

Öztürk, B. (2000). Sınıf İçi Etkileşim. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (24), 621-640.

Piefke, M. (2017). Schulische Interaktionen aus neuropsychologischer Perspektive, in: Schweer, M. K. W. (Ed.). *Lehrer-Schüler-Interaktion*, (ss. 233-244). Wiesbaden: Springer VS.

Polat, T. (1991). Liselerde Almanca Öğretimi ve Lise Ders Kitapları, içinde: Ozil, Ş. ve Tapan, N. (Ed.). *Türkiye'nin Ders Kitapları Ortaöğretim Ders Kitaplarına Eleştirel Bir Yaklaşım,* (ss. 93-106). İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları.

Schart, M. ve Legutke, M. (2012). *Deutsch Lehren Lernen. Teil:1 Lehrkompetenz und Unterrichtsgestaltung*. München: Goethe Institut/Langenscheidt.

Seyhan Yücel, M. (2018). Gençlere Yönelik Almanca Ders Kitaplarında Metin Türleri ve İncelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Seyyare DUMAN* (Özel Sayı), 102-112.

Sezer, A. (2003). Türkiye'de Yabancı Dil Öğretimi'nin Tarihi Seyri, içinde: Yediyıldız, B. (Ed.). *Dil, Kültür ve Çağdaşlaşma*, (ss. 177-185). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.

Šijan Tomić, D. (2018). *Lehrwerke für Deutsch und English für junge Anfänger: Vergleichende Analyse von Texten*, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek. Unveröffentlichte Master's thesis/Diplomski Rad, Faculty of Humanities and Social Sciences, Osijek.

Stengrundet, L. (2017). *Eine komparative Analyse von drei Lehrbüchern mit digitalen Ressourcen-Deutsch Niveau II*, Høgskolen i Østfold. Unveröffentlichte Master's thesis, Trysil.

Subaşı, M. ve Okumuş, K. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *21*(2), 419-426.

Suna, Y. ve Durmuşçelebi, M. (2013). Türkiye'de Yabancı Dil Öğrenme-Öğretme Problemine İlişkin Yapılan Çalışmaların Derlenmesi. *Opus Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, *3*(5), 7-24.

Tapan, N. (1991). Ortaokullarda Almanca Ders Kitapları, içinde: Ozil, Ş. ve Tapan, N. (Ed.). *Türkiye'nin Ders Kitapları Ortaöğretim Ders Kitaplarına Eleştirel Bir Yaklaşım*, (ss. 79-92). İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları.

Uçar, M. M. (2021). *Deutsch macht Spaß ve Menschen Kitaplarının Kelime Hazinesi Bakımından Karşılaştırılması*, Gazi Üniversitesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ünverdi, K. D. (2019). *Alter Ego + A1 Fransızca Ders Kitabında Bulunan Multimedya Ögelerinin İncelenmesi*, Marmara Üniversitesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yalçın, C. (2020). Yabancı Dil Olarak Almanca Öğreniminde Web 2.0 Araçlarının Kullanımı. *International Journal of Language Academy*, *8*/(3), 344-357.

Yaşlıca, E. (2020). Sanal Sınıf Ortamında Etkileşimli Öğretim Materyalinin Başarıya ve Tutuma Etkisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *20*(1), 39-56.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, E. O. ve Aktuğ, S. (2011, Şubat). *Uzaktan Eğitimde Çevrimiçi Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitimde Etkileşim ve İletişim Üzerine Görüşleri*. Sözlü Sunum, Akademik Bilişim'11-XIII. Akademik Bilişim Konferansı, Malatya.

Yılmaz, H. (2006). *Zur Vermittlung der Kommunikativen Kompetenz in den Lehrwerken 'Deutsch Als Fremdsprache' in der Türkei (Vergleich einiger Lehrwerke),* Gazi Üniversitesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Yılmaz, Ş. (2019). *Eine Lehrwerkanalyse im Hinblick auf die Fertigkeit Sprechen*, Marmara Üniversitesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yurtseven Yılmaz, H. ve Gülçiçek Esen, D. (2016). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarını Değerlendirme Ölçütleri, içinde: Okur, A., İnce, B. ve Güleç, İ. (Ed.). *Yabancılara Türkçe Öğretimi Üzerine Araştırmalar,* (ss. 221- 234). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Tömer.

EKLER

EK-1: Wie Bitte? Ders Kitabı 5. Ünite Essen und Trinken

Wie bitte?
A Obst und Gemüse
B Im Supermarkt
C Wir machen einen Kartoffelsalat
Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen
A1.1
W-Frage: Wie viel
Modalverb: mögen
Konjunktion: aber
Fertigkeitstraining

5 A Obst und Gemüse

A1 Obst- und Gemüsenamen

a Lies die Obst- und Gemüsenamen! Ordne sie in die Spalten!

 die Orange	 die Gurke	 die Ananas	 die Tomate
 die Zwiebel	 der Apfel	 die Birne	 die Banane
 der Kopfsalat	 die Kirsche	 die Paprika	 die Karotte
 die Kiwi	 die Kartoffel	 die Zitrone	 die Erdbeere

das Obst	das Gemüse
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

b Schreib die Pluralformen der Obst- und Gemüsenamen ins Heft!

A2 Was ist/sind das?

Hör zu und ergänze!

• keine • ein • eine • keine

■ Was ist das?
□ Wie bitte?
■ Ist das ..... Orange?
□ Nein, das ist ..... Orange.
Das ist ..... Apfel.

■ Was sind das?
Sind das Erdbeeren?
□ Nein, das sind ..... Erdbeeren?
Das sind Tomaten.

A3 Was isst und trinkst du gern?

Fragt euch gegenseitig!

Was isst du gern? Ich esse gern …
Isst du gern Orangen? Ja, ich esse gern Orangen, aber trinke keinen Orangensaft.
Was trinkst du gern? Ich trinke gern …
Trinkst du gern Limonade? Ja, ich trinke gern … / Nein, nicht so gern.

Ich esse gern Obst. Ich esse nicht gern Gemüse.

Ich trinke gern Milch, aber keinen Apfelsaft.

A4 Der Marktplatz

a Schaut euch das Foto an! Lest und spielt den Dialog vor!

b Schreibt mit Hilfe der Tabelle einen Dialog und spielt ihn vor!

Verkäufer	Kunde
Kann ich Ihnen helfen?	Ja, ich möchte/brauche …
Wie viel Kilo … möchten Sie?	Ich möchte 2 Kilo …
Was möchten Sie bitte?	Ich möchte …
Sonst noch etwas?	Ja, ich brauche noch …

Kunde	Verkäufer
Wie viel kostet ein Kilo …?	Ein Kilo … kostet …
Wie viel kosten die …?	Die Kartoffeln kosten … Es kostet …
Wie viel kostet das?	Es kostet …
Entschuldigung, wie viel kosten …?	Die … kosten 3 Euro.

Preisangaben
1,00 € = ein Euro
1,10 € = ein Euro zehn
0,10 € = zehn Cent

Mengenangaben
ein Kilogramm = 1 kg
1 Gramm = 1 g
ein Pfund = 500 Gramm
ein Bund Petersilie

A5 Alex geht einkaufen.

Hör zu und ergänze die Preise und die Mengenangaben im Text!

Alex geht einkaufen. Er kauft drei Kilo Tomaten, ein Kilo Kirschen, ein Bund Petersilie, drei Scheiben Wassermelonen und ein Pfund Erdbeeren. Ein Kilo Tomaten kosten _____ €, ein _____ Kirschen _____ €, ein _____ Petersilie _____ Cent, drei Scheiben Wassermelonen _____ € und ein _____ Erdbeeren _____ €. Er bezahlt 13,35 € und bekommt _____ Cent Rückgeld.

5 B Im Supermarkt

B1 Die Einkaufsliste

a Lies den Dialog und ergänze die Einkaufsliste! Spielt den Dialog in der Klasse vor!

Frau Yılmaz : Gehst du bitte einkaufen?
Herr Yılmaz : Was brauchen wir alles?
Frau Yılmaz : Hier ist die Einkaufsliste. Wir brauchen 2 kg Paprika, 1 kg Zitronen.
Herr Yılmaz : Was möchtest du noch?
Frau Yılmaz : Ich möchte noch ein Pfund Birnen, ein Brot und 5 Flaschen Mineralwasser.
Herr Yılmaz : Haben wir Gurken?
Frau Yılmaz : Ach ja, stimmt. Wir brauchen noch ein kg Gurken und 100 g Käse!
Herr Yılmaz : Ist das alles?
Frau Yılmaz : Ja, das ist alles.

b Schreib richtig/falsch? (R/F)

☐ 1. Frau Yılmaz geht einkaufen.
☐ 2. Herr Yılmaz möchte Gurken kaufen.
☐ 3. Herr Yılmaz hat eine Einkaufsliste.
☐ 4. Die Familie Yılmaz braucht noch Bananen.
☐ 5. Sie brauchen keine Gurken.

B2 Einkaufen im Supermarkt

a Lies den Text und unterstreiche die trennbaren Verben!

Heute ist Samstag. Wir haben heute Besuch. Onkel Markus kommt aus München. Wir laden Onkel Markus zum Abendessen ein. Er kommt um 17:00 Uhr an. Meine Mutter macht eine Einkaufsliste und wir gehen einkaufen. Wir kaufen gern im Supermarkt ein. Dort finden wir alle Waren. Wir möchten Fisch mit Bratkartoffeln und Salat vorbereiten. Wir müssen Obst, Fisch und Gemüse kaufen. Mein Onkel mag Fischgerichte mit Salat. Ich bereite den Salat vor. Meine Mutter kocht den Fisch und die Kartoffeln. Das Abendgericht schmeckt lecker.

b Ergänze die trennbaren Verben!

1. Wir _____ Onkel Markus _____ .
2. Wir _____ im Supermarkt _____.
3. Onkel Markus _____ um 17:00 Uhr _____.
4. Ich _____den Salat _____.

c Schreib mit den trennbaren Verben Sätze ins Heft!

Wie bitte?

B3 Die Mahlzeiten

a Lies die Texte und ergänze die Verben „essen/trinken“!

Ich ..... gern morgens zum Frühstück Obst und Joghurt. Am Mittag ..... ich Fleisch, Gemüse und ..... Mineralwasser. Zu Abend ..... ich eine Suppe.

Ich ..... gern zum Frühstück Käsebrot, Eier und Oliven. Ich ..... einen Tee. Zu Mittag ..... ich Hähnchen mit Reis und Salat. Zum Abendbrot ..... ich ein Butterbrot mit Tomaten und ..... einen Kaffee.

b Beantworte die Fragen!

1. Was isst Georg zum Frühstück? _____
2. Was isst Sandra zu Mittag? _____
3. Was isst Georg zu Abend? _____
4. Was trinkt Sandra zum Abendbrot? _____

c Was isst und trinkst du morgens, mittags und abends? Schreib ins Heft!

B4 Wann esse ich was?

a Ordne die Wörter den Bildern zu!

1. das Frühstück 2. das Mittagessen 3. das Abendessen / das Abendbrot

b Hör zu und ergänze die Artikel!

…. Fisch …. Bratkartoffeln …. Mineralwasser …. Suppe …. Joghurt
…. Hähnchen …. Reis …. Butterbrot …. Käsebrot …. Olive …. Ei

c Welche Gerichte magst du/magst du nicht? Fragt euch gegenseitig in der Klasse!

Ich mag keine/n …

Ich mag …

Pizza
Döner
Nudeln
Hamburger
Sandwich
Fischburger
Pfannkuchen

mögen

ich	mag	**wir**	mögen
du	magst	**ihr**	mögt
er/sie/es	mag	**sie/Sie**	mögen

5 C Wir machen einen Kartoffelsalat

C1 Der Kartoffelsalat für die Oma

a Lies den Dialog und ergänze die Lücken!

● Tschüs ● heute Abend ● mag ● einen Kartoffelsalat ● Kommst du auch mit ● am Nachmittag

Anja : Hallo, Burcu!
Burcu : Hallo Anja!
Anja : Was machst du _____ ?
Burcu : Meine Mutter und ich besuchen meine Oma. Wir machen ihr _____ .
Anja : Oh, lecker! Kartoffelsalat _____ ich auch.
Burcu : Ich auch.
Anja : Wir gehen heute Abend mit Claudia ins Theater. _____ ?
Burcu : Leider nicht. Meine Oma ist krank und wir kommen _____ nicht nach Hause.
Anja : Okay. _____ !
Burcu : Tschüs!

b Lies den Dialog und streiche die falschen Informationen durch!

1. Burcu und ihre Mutter besuchen *ihren Onkel/ihre Großmutter.*
2. Anja mag *Obstsalat/Kartoffelsalat.*
3. Anja geht mit *Claudia/Sonja* ins Theater.
4. Die Oma ist *krank/nicht krank.*

C2 Was essen und trinken die Personen zum Abendbrot?

a Hör zu und kreuze an!

	Döner mit Salat, Limonade	Spaghetti mit Soße, Wasser	Sushi mit Reis, Mineralwasser	Käsebrot, Orangensaft
Ali				
Sonja				
Franco				
Takumi				

b Hör noch einmal und schreib richtig/falsch? (R/F)

☐ 1. Ali trinkt gern Limonade.
☐ 2. Franco isst gern Steak mit Salat.
☐ 3. Sonja mag Käsebrot und Orangensaft.
☐ 4. Takumis Lieblingsessen ist Hähnchen mit Reis.

C3 Wie machen wir einen Kartoffelsalat?

a Hör zu und ergänze die Zutaten im Rezept!

Kartoffelsalat mit Mayonnaise

a 1 kg Kartoffeln
b 3 _____
c 2 Zwiebeln
d 4 EL _____
e 3 EL Apfelessig
f 1 EL _____
g 5 EL Mayonnaise
h 1 TL Salz
i 1 TL _____

1 EL = 1 Esslöffel
1 TL = 1 Teelöffel

b Ordne die Zutaten vom Rezept den Fotos zu!

c Ergänze den Text mit den passenden Verben!

servieren | kochen | schneiden | schälen | mischen

Die Kartoffeln und die Eier im Topf _____ und abkühlen. Die Kartoffeln und die Eier _____, in Scheiben schneiden. Die Zwiebeln in Würfeln_____. Die Zutaten in eine Schüssel geben. Mayonnaise, Olivenöl, Apfelessig, Senf, Salz und Pfeffer gut _____ und in die Schüssel geben. Alle Zutaten nochmals zusammen mischen und _____. Guten Appetit!

5 Fertigkeitstraining

Einkaufen

HÖREN

Was kauft Familie Klein ein?

Hör den Dialog und kreuze an, was die Familienmitglieder kaufen!

- Schokolade
- Tomaten
- Bananen
- Kartoffeln
- Kaffee
- Zitronen
- Brot
- Limonade

	Frau Klein	Herr Klein	Johannes	Marion
Schokolade				
Tomaten				
Bananen				
Kartoffeln				
Kaffee				
Zitronen				
Brot				
Limonade				

SPRECHEN

a **Du bist im Obst- und Gemüseladen. Du sollst Tomaten, Äpfel und Kartoffeln kaufen. Spiel mit deinem Partner einen Einkaufsdialog!**

b **Was essen die Russen, die Franzosen und die Japaner gern? Recherchiere im Internet und erzähle in der Klasse!**

Die Japaner essen …

Die Franzosen essen …

Die Russen essen …

Wie bitte?

LESEN

a Lies die Texte!

Ich heiße Peter. Ich bin ein Sportler und ich muss gesund essen. Zum Frühstück esse ich viel Käse, Eier und wenig Brot. Meine Zwischenmahlzeit ist Joghurt mit Obst. Zu Mittag esse ich Fleisch mit Gemüse und Reis. Am Nachmittag esse ich Obst und trinke Milch. Am Abend esse ich Fisch mit Kartoffeln und Salat.

Ich heiße Anja. Ich bin eine Ballerina. Ich muss gesund essen, aber ich muss wenig essen. Ich wiege 45 Kilogramm. Morgens esse ich Joghurt mit Obst. Zu Mittag esse ich Fisch mit Salat und abends esse ich eine Suppe. Ich habe keine Zwischenmahlzeiten. Das ist alles.

b Wer isst was? Lies und schreib die Namen der Nahrungsmittel in die Tabelle!

	Peter	*Anja*
zum Frühstück		
Zwischenmahlzeit		
zu Mittag		
Zwischenmahlzeit		
zu Abend		

SCHREIBEN

Schreib mit den angegebenen Anhaltspunkten einen Einkaufsdialog!

Verkäufer : Kann ich Ihnen helfen?
Kunde : _____
Verkäufer : _____
Kunde : _____
Verkäufer : _____

3 Bananen
1 Ananas
1 Kilo Äpfel

EK-2: Wie Bitte? Çalışma Kitabı 5. Ünite Essen und Trinken

5 A Obst und Gemüse

A1 Schreib die Obst- und Gemüsenamen im Singular und im Plural!

1. *die Tomate*
   die Tomaten
2. .....
   .....
3. .....
   .....
4. .....
   .....

5. .....
   .....
6. .....
   .....
7. .....
   .....
8. .....
   .....

9. .....
   .....
10. .....
    .....
11. .....
    .....
12. .....
    .....

A2 Ergänze mit „ein, eine, keine"!

Das ist ____ Apfel.

Das ist ____ Birne.

Das sind _____ Gurken.
Das sind Karotten.

Das sind _____ Tomaten.
Das sind Paprikas.

A3 Was isst/trinkst du gern/nicht gern? Kreuze an!

	😀	😐
1. Isst du gern Pizza?		
2. Trinkst du gern Limonade?		
3. Trinkst du gern Kaffee?		
4. Isst du gern Spaghetti?		
5. Isst du gern Fisch?		
6. Trinkst du gern Wasser?		

A4 Welches Wort passt nicht? Streiche das Falsche durch!

1. Gurke – Ananas – Erdbeere – Kirsche – Birne
2. Kartoffel – Zwiebel – Petersilie – Apfel – Kopfsalat
3. Traube – Salat – Kirsche – Orange – Pfirsich

Wie bitte?

A5 Bring den Dialog in die richtige Reihenfolge!

Guten Tag! Was möchten Sie bitte?	1	Hier ist das Geld. Auf Wiedersehen!	
Ja, wir haben Karotten. Die Karotten kosten 3 TL.		Ich möchte 1 Kilo Erdbeeren, 1 Kilo Zwiebeln und ein Pfund Äpfel.	
Sonst noch etwas?		Haben Sie Karotten? Wie viel kosten die Karotten?	
Das macht insgesamt 19 TL.		Ich möchte 2 Kilo Karotten.	

A6 Ordne zu!

a Was brauchen Sie?	**1.** Das sind Mangos.	*f*
b Sonst noch etwas?	**2.** Wir haben keine Erdbeeren.	
c Wie viel Stück möchten Sie?	**3.** Ich möchte noch Birnen.	
d Wie viel kostet ein Kilo Orangen?	**4.** Ich brauche Kartoffeln und Zwiebeln.	
e Haben Sie Erdbeeren?	**5.** Ja, ich möchte Zitronen kaufen.	
f Was ist das?	**6.** Ein Kilo kostet 3 €.	
g Kann ich Ihnen helfen?	**7.** Ich möchte drei Stück Ananas.	

A7 Ergänze den Dialog!

Kilo
Pfund
Stück
Bund

- Kann ich Ihnen helfen?
- Ich möchte ein _____ Petersilie, drei Kiwis, ein _____ Erdbeeren, ein _____ Mango und ein _____ Tomaten. Was kostet eine Ananas?
- Das Stück kostet 4 Euro, zwei kosten 7 Euro.

A8 Schau dir die Fotos an und beantworte die Fragen!

2,95 € | 0,95 € | 1 kg 8,50 € | 4,75 €

1. Was kostet ein Brot? *Ein Brot kostet 2 Euro und 95 Cent.*

2. Wie viel kostet eine Pizza? _____

3. Wie viel kostet eine Flasche Milch? _____

4. Was kostet ein Kilo Fisch? _____

5 B Im Supermarkt

B1 Es gibt im Rätsel 15 Getränke- und Lebensmittelnamen. Finde und markiere sie!

G	K	A	F	F	E	E	H	B	K	R	E	E	S	Z	C	R	B
F	V	P	G	F	W	A	C	X	A	Y	I	P	O	Ü	I	K	F
H	H	F	V	B	R	S	P	P	U	O	E	D	R	S	C	V	B
S	F	E	F	H	M	I	N	E	R	A	L	W	A	S	S	E	R
D	J	L	O	K	A	U	U	T	P	R	F	B	N	F	G	H	J
F	H	A	N	A	N	A	S	E	G	R	E	S	G	V	B	N	M
U	U	I	O	K	G	T	B	R	O	T	E	T	E	T	R	E	S
K	E	I	E	R	O	H	U	S	Y	H	V	E	N	S	A	E	W
Y	H	G	F	R	E	D	Z	I	T	R	O	N	E	F	T	T	M
J	K	L	F	G	L	P	O	L	T	Y	U	I	A	J	T	R	E
J	F	G	E	A	Z	*Z*	*W*	*I*	*E*	*B*	*E*	*L*	A	E	S	V	H
W	K	A	R	T	O	F	F	E	L	N	E	E	A	U	I	O	P
D	I	H	B	E	K	Y	R	F	L	I	M	O	N	A	D	E	Z
X	W	E	Ö	E	I	K	L	E	T	O	P	Ü	R	E	S	A	Z
Y	I	A	I	C	E	F	G	U	Ö	Ö	K	N	M	B	G	C	S

B2 Bilde Sätze und achte auf die Verbkonjugation!

1. Zwiebeln / Mutter / Tomaten / und / meine / kaufen /.
.....
2. gern / gehen / einkaufen / Eltern / meine /.
.....
3. die Äpfel / sein / und / frisch / die Birnen / ?
.....
4. Freundin / Obstsalat / deine / einen / machen / ?
.....

B3 Ergänze die Sätze mit den trennbaren Verben!

vorbereiten einkaufen einladen anfangen mitkommen

1. Meine Mutter und ich _____ Susanne zum Mittagessen _____ .
2. Gudrun _____ auch nach Ankara _____ .
3. Der Unterricht _____ am Montag _____ .
4. Wir _____ das Abendessen _____ .
5. Die Frau _____ gern _____ .

Wie bitte?

B4 Lies den Text und beantworte die Fragen!

Melanie ist mit Michaela auf dem Markt. Sie kaufen Obst und Gemüse. Am Abend machen sie einen Obstsalat. Michaela mag Wassermelonen, Erdbeeren und Orangen. Sie mag keine Trauben. Melanie mag Trauben und Kiwis, sie mag aber keine Orangen und Birnen. Ihre Mütter mögen und kochen gern Gemüse.

1. Wo sind Melanie und Michaela? _____
2. Was mag Michaela? _____
3. Mag Melanie Orangen? _____
4. Was machen sie am Abend? _____
5. Mögen die Mütter Gemüse? _____
6. Was kochen die Mütter gern? _____

B5 Du bist Ezgi. Was möchtest du essen? Ergänze die SMS!

Hallo Ezgi,
du kommst am Wochenende nach Hause. Das ist super! Was magst du zum Frühstück? Cornflakes oder Toast?
Am Samstag essen wir Fisch. Du magst doch Fisch oder? Ich mache Pizza zum Abendessen. Was möchtest du am Sonntag essen?
Bis bald

Hallo Mama,
am Samstag möchte ich ..... zum Frühstück und Orangensaft. Ich mag ..... aber möchte zu Mittag ..... essen. Am Abend möchte ich ..... essen. Am Sonntag möchte ich ..... essen und ..... trinken.
Danke schön!
Bis bald

B6 Beantworte die Fragen!

1. Was ist dein Lieblingsobst? .....
2. Was ist dein Lieblingsgemüse? .....
3. Magst du Bananen? .....
4. Ist die Kartoffel ein Obst oder ein Gemüse? .....

B7 Was passt zusammen? Ordne zu!

1. Flasche	◯ Petersilie
2. ein Bund	◯ mit Pommes
3. eine Scheibe	◯ Milch
4. Hähnchen	◯ Brot

5 C Wir machen einen Kartoffelsalat

C1 Was brauchst du für den Kartoffelsalat?

Ich brauche für den Kartoffelsalat:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. *Salz und Pfeffer*

C2 Schreib die Namen der internationalen Gerichte auf!

HAMBURGER | SAND_ _ _ _ | ST_ _ _ | S_ _ _ I

P_ _ _ _ | D_ _ _ _ | SP_ _ _ _ _ _ _

C3 Schreib die Namen der Länder zu den Gerichten!

• TÜRKEI	• DEUTSCHLAND	• ITALIEN	• JAPAN

GERICHTE:	LÄNDER
Spaghetti mit Soße, Wasser	
Sushi mit Reis, Mineralwasser	
Käsebrot, Orangensaft	
Döner mit Salat, Limonade	*TÜRKEI*

C4 Ergänze die fehlenden Verben im Text!

Meryem _____ gerne Tee mit Zucker, aber Kaffee _____ sie nicht.

Manfred _____ gerne Gemüse, aber er _____ keine Kartoffeln.

Wir _____ gerne Obst, aber wir _____ kein Gemüse.

Wie bitte?

C5 Lies die Rezepte!

a Ordne sie den Fotos zu!

A

2 Orangen
2 Kiwis
1 Dose Ananas
2 Äpfel
2 TL Honig
1/2 Zitronensaft
1 Banane

B

50 g Butter
100 g Zucker
1 TL Vanillezucker
200 ml Milch
200 g Mehl
1 TL Backpulver
4 Eier (getrennt)

C

1 Packung Puddingpulver
1 TL Vanillezucker
500 ml Milch
2 EL Kakaopulver

b Schau dir die Fotos an und ordne zu!

Pfannkuchen

Schokopudding

Obstsalat

C6 Sieh dir die Tabelle an!

a Konjugiere die Verben!

	kochen	schälen	schneiden	mischen	servieren
ich	koche				
du		schälst			
er/sie/es			schneidet		
wir				mischen	
ihr					serviert
sie, Sie	kochen				

b Ergänze die obigen Verben im Text!

Meine Mutter und mein Vater _____ gerne zu Hause. Montags kocht mein Papa. Er _____ und _____ das Gemüse gerne. Er _____ alle Zutaten und kocht sie. Am Dienstag _____ meine Mutter das Essen. Meine Schwester und ich _____ das Essen.

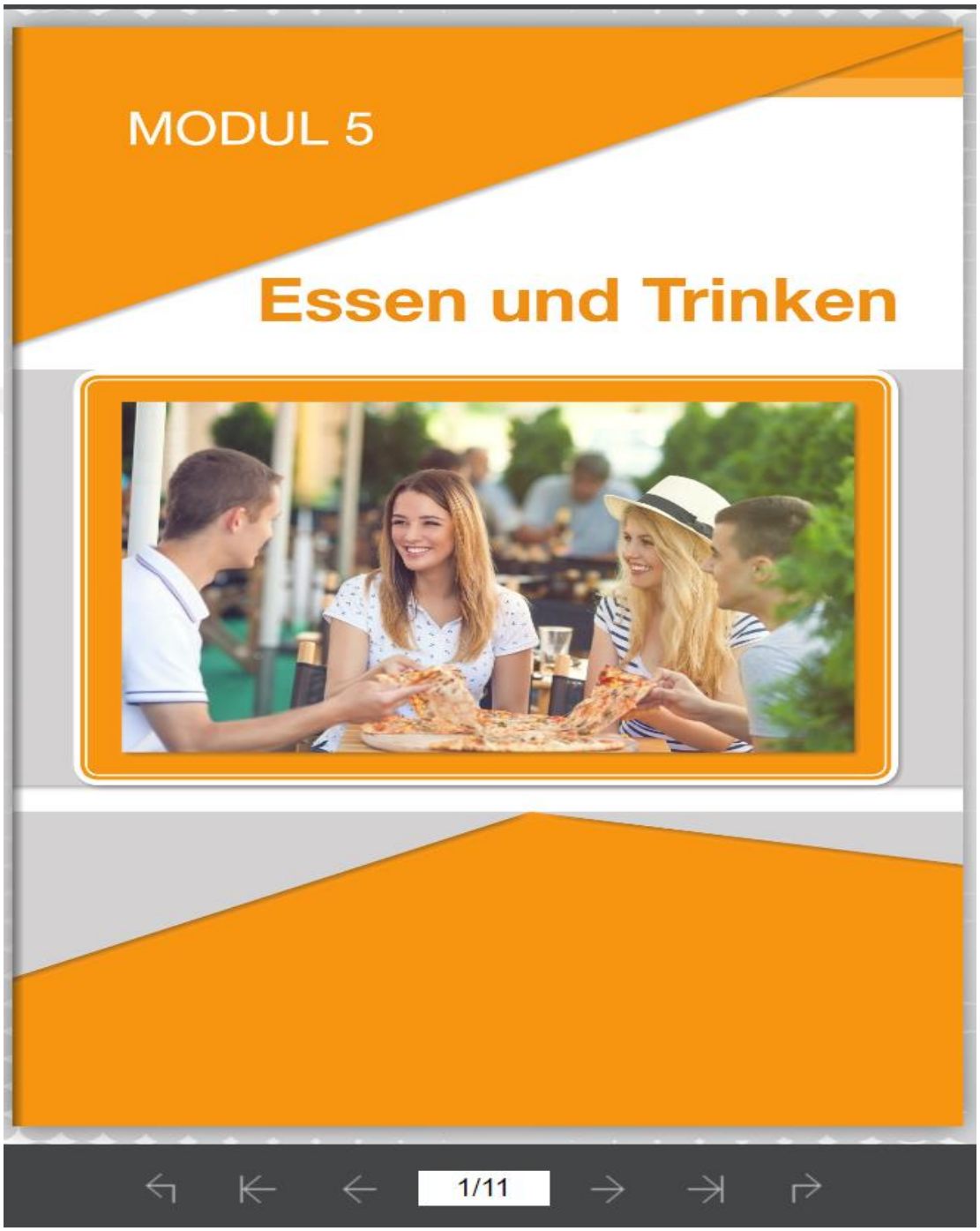
5 Essen und Trinken

5. ÜNİTE ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Aşağıda yer alan ölçütleri okuyunuz. Bu ölçütlerde ifade edilen becerileri ne oranda edindiğinizi uygun kutucuğa "✓" işareti koyarak belirtiniz.

ÖLÇÜTLER	Mükemmel	İyi	Orta	Geliştirilmesi gerekli
DİNLEME				
1. Dinlediğim basit bir yemek tarifi içindeki malzemeleri ve miktarlarını anlayabilirim.	4	3	2	1
2. Dinlediğim metinlerle ilgili soruları cevaplayabilirim.	4	3	2	1
3. Dinlediğim metinlerde geçen kişi, fiyat ve miktar belirten ifadeleri ayırt edebilirim.	4	3	2	1
4. Dinlediğim metinlerde geçen kavramlarla görselleri ilişkilendirebilirim.	4	3	2	1
KONUŞMA				
1. Konuşmalarımda fiyat ve miktar bildiren ifadeleri doğru şekilde kullanabilirim.	4	3	2	1
2. Günlük ihtiyaçlarımı ve isteklerimi doğru kalıpları kullanarak sözlü olarak ifade edebilirim.	4	3	2	1
3. Yeme-içme alışkanlıklarımla ilgili kısa bir konuşma yapabilirim.	4	3	2	1
4. Verilen bir konu ile ilgili sorular sorabilirim.	4	3	2	1
5. Konuşma sırasında sorulan soruları doğru cevaplayabilirim.	4	3	2	1
OKUMA				
1. Okuduğum metinlerle ilgili soruları doğru cevaplayabilirim.	4	3	2	1
2. Okuduğum metinlerde geçen fiyat ve miktar bildiren ifadeleri ayırt edebilirim.	4	3	2	1
3. Okuduğum metinlerde geçen yiyecek ve içecek ifadelerini ayırt edebilirim.	4	3	2	1
4. Okuduğum metinlerde geçen günlük hayatta sıklıkla kullanılan kalıpları ayırt edebilirim.	4	3	2	1
YAZMA				
1. Yazılarımda miktar ve fiyat bildiren ifadeleri doğru şekilde kullanabilirim.	4	3	2	1
2. Yazılarımda günlük hayatın gerektirdiği kalıpları doğru şekilde kullanabilirim.	4	3	2	1
3. Yeme-içme alışkanlıklarımla ilgili kısa bir metin yazabilirim.	4	3	2	1
4. Görsellerden hareketle anlamlı cümleler yazabilirim.	4	3	2	1
DİĞER				
1. Sınıfta yapılan çalışmalara gönüllü olarak katılırım.	4	3	2	1
2. Verilen görevleri zamanında yerine getiririm.	4	3	2	1
3. Grup çalışmalarında uyumlu çalışırım.	4	3	2	1
4. Anlayamadığım konularda destek alırım.	4	3	2	1
5. Anlamını bilmediğim sözcükler için sözlük kullanırım.	4	3	2	1

EK-3: Wie Bitte? Dijital Ders Kitabı 5. Ünite Essen und Trinken

Wie bitte?
MODUL 5
Essen und Trinken
A Obst und Gemüse
B Im Supermarkt
C Wir machen einen Kartoffelsalat
A1.1
• W-Frage: Wie viel
• Modalverb: mögen
• Konjunktion: aber
Fertigkeitstraining

5 A Obst und Gemüse

A1 Obst- und Gemüsenamen

a Lies die Obst- und Gemüsenamen! Ordne sie in die Spalten!

die Orange, die Gurke, die Ananas, die Tomate
die Zwiebel, der Apfel, die Birne, die Banane
der Kopfsalat, die Kirsche, die Paprika, die Karotte
die Kiwi, die Kartoffel, die Zitrone, die Erdbeere

das Obst	das Gemüse

b Schreib die Pluralformen der Obst- und Gemüsenamen ins Heft!

A2 Was ist/sind das?

Hör zu und ergänze!

• keine • ein • eine • keine

■ Was ist das?
□ Wie bitte?
■ Ist das ..... Orange?
□ Nein, das ist ..... Orange.
Das ist ..... Apfel.

■ Was sind das?
Sind das Erdbeeren?
□ Nein, das sind ..... Erdbeeren?
Das sind Tomaten.

A3 Was isst und trinkst du gern?

Fragt euch gegenseitig!

gern nicht gern

Was isst du gern? Ich esse gern …
Isst du gern Orangen? Ja, ich esse gern Orangen, aber trinke keinen Orangensaft.
Was trinkst du gern? Ich trinke gern …
Trinkst du gern Limonade? Ja, ich trinke gern … / Nein, nicht so gern.

Ich esse gern Obst. Ich esse nicht gern Gemüse.

Ich trinke gern Milch, aber keinen Apfelsaft.

52 zweiundfünfzig

Wie bitte?

A4 Der Marktplatz

a Schaut euch das Foto an! Lest und spielt den Dialog vor!

Was brauchen Sie?/ Was möchten Sie bitte?
Ich brauche/möchte bitte, ein Pfund Tomaten und zwei Kilo Kartoffeln!
Die Bananen kosten 3 Euro.
Wie viel kosten die Bananen?
Es kostet insgesamt 10 Euro.
Wie viel kostet es insgesamt?

b Schreibt mit Hilfe der Tabelle einen Dialog und spielt ihn vor!

Verkäufer	Kunde
Kann ich Ihnen helfen?	Ja, ich möchte/brauche …
Wie viel Kilo … möchten Sie?	Ich möchte 2 Kilo …
Was möchten Sie bitte?	Ich möchte …
Sonst noch etwas?	Ja, ich brauche noch …

Kunde	Verkäufer
Wie viel kostet ein Kilo …?	Ein Kilo … kostet …
Wie viel kosten die …?	Die Kartoffeln kosten … Es kostet …
Wie viel kostet das?	Es kostet …
Entschuldigung, wie viel kosten …?	Die … kosten 3 Euro.

Preisangaben
1,00 € = ein Euro
1,10 € = ein Euro zehn
0,10 € = zehn Cent

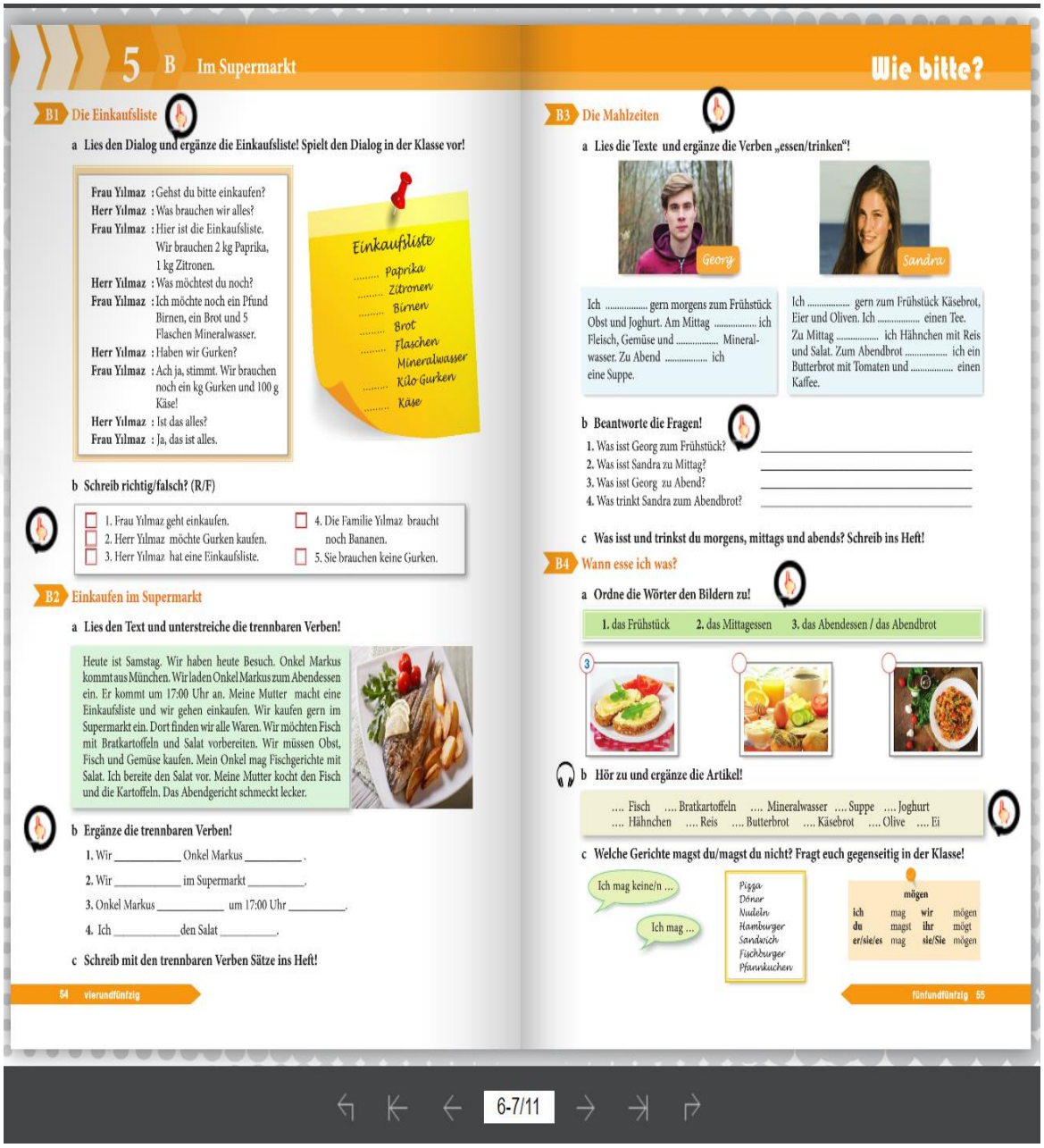
Mengenangaben
ein Kilogramm = 1 kg
1 Gramm = 1 g
ein Pfund = 500 Gramm
ein Bund Petersilie

A5 Alex geht einkaufen.

Hör zu und ergänze die Preise und die Mengenangaben im Text!

Alex geht einkaufen. Er kauft drei Kilo Tomaten, ein Kilo Kirschen, ein Bund Petersilie, drei Scheiben Wassermelonen und ein Pfund Erdbeeren. Ein Kilo Tomaten kosten ____ €, ein ____ Kirschen ____ €, ein ____ Petersilie ____ Cent, drei Scheiben Wassermelonen ____ € und ein ____ Erdbeeren ____ €. Er bezahlt 13,35 € und bekommt ____ Cent Rückgeld.

dreiundfünfzig 53

5 B Im Supermarkt

Wie bitte?

B1 Die Einkaufsliste

a Lies den Dialog und ergänze die Einkaufsliste! Spielt den Dialog in der Klasse vor!

Frau Yılmaz : Gehst du bitte einkaufen?
Herr Yılmaz : Was brauchen wir alles?
Frau Yılmaz : Hier ist die Einkaufsliste. Wir brauchen 2 kg Paprika, 1 kg Zitronen.
Herr Yılmaz : Was möchtest du noch?
Frau Yılmaz : Ich möchte noch ein Pfund Birnen, ein Brot und 5 Flaschen Mineralwasser.
Herr Yılmaz : Haben wir Gurken?
Frau Yılmaz : Ach ja, stimmt. Wir brauchen noch ein kg Gurken und 100 g Käse!
Herr Yılmaz : Ist das alles?
Frau Yılmaz : Ja, das ist alles.

Einkaufsliste
..... Paprika
..... Zitronen
..... Birnen
..... Brot
..... Flaschen Mineralwasser
..... Kilo Gurken
..... Käse

b Schreib richtig/falsch? (R/F)

- ☐ 1. Frau Yılmaz geht einkaufen.
- ☐ 2. Herr Yılmaz möchte Gurken kaufen.
- ☐ 3. Herr Yılmaz hat eine Einkaufsliste.
- ☐ 4. Die Familie Yılmaz braucht noch Bananen.
- ☐ 5. Sie brauchen keine Gurken.

B2 Einkaufen im Supermarkt

a Lies den Text und unterstreiche die trennbaren Verben!

Heute ist Samstag. Wir haben heute Besuch. Onkel Markus kommt aus München. Wir laden Onkel Markus zum Abendessen ein. Er kommt um 17:00 Uhr an. Meine Mutter macht eine Einkaufsliste und wir gehen einkaufen. Wir kaufen gern im Supermarkt ein. Dort finden wir alle Waren. Wir möchten Fisch mit Bratkartoffeln und Salat vorbereiten. Wir müssen Obst, Fisch und Gemüse kaufen. Mein Onkel mag Fischgerichte mit Salat. Ich bereite den Salat vor. Meine Mutter kocht den Fisch und die Kartoffeln. Das Abendgericht schmeckt lecker.

b Ergänze die trennbaren Verben!

1. Wir _____ Onkel Markus _____.
2. Wir _____ im Supermarkt _____.
3. Onkel Markus _____ um 17:00 Uhr _____.
4. Ich _____ den Salat _____.

c Schreib mit den trennbaren Verben Sätze ins Heft!

B3 Die Mahlzeiten

a Lies die Texte und ergänze die Verben „essen/trinken"!

Ich ..... gern morgens zum Frühstück Obst und Joghurt. Am Mittag ..... ich Fleisch, Gemüse und ..... Mineralwasser. Zu Abend ..... ich eine Suppe.

Ich ..... gern zum Frühstück Käsebrot, Eier und Oliven. Ich ..... einen Tee. Zu Mittag ..... ich Hähnchen mit Reis und Salat. Zum Abendbrot ..... ich ein Butterbrot mit Tomaten und ..... einen Kaffee.

b Beantworte die Fragen!

1. Was isst Georg zum Frühstück? _____
2. Was isst Sandra zu Mittag? _____
3. Was isst Georg zu Abend? _____
4. Was trinkt Sandra zum Abendbrot? _____

c Was isst und trinkst du morgens, mittags und abends? Schreib ins Heft!

B4 Wann esse ich was?

a Ordne die Wörter den Bildern zu!

1. das Frühstück 2. das Mittagessen 3. das Abendessen / das Abendbrot

b Hör zu und ergänze die Artikel!

.... Fisch .... Bratkartoffeln .... Mineralwasser .... Suppe .... Joghurt
.... Hähnchen .... Reis .... Butterbrot .... Käsebrot .... Olive .... Ei

c Welche Gerichte magst du/magst du nicht? Fragt euch gegenseitig in der Klasse!

Ich mag keine/n ...
Ich mag ...

Pizza
Döner
Nudeln
Hamburger
Sandwich
Fischburger
Pfannkuchen

mögen

ich	mag	wir	mögen
du	magst	ihr	mögt
er/sie/es	mag	sie/Sie	mögen

5 C Wir machen einen Kartoffelsalat

Wie bitte?

C1 Der Kartoffelsalat für die Oma

a Lies den Dialog und ergänze die Lücken!

• Tschüs • heute Abend • mag • einen Kartoffelsalat • Kommst du auch mit • am Nachmittag

Anja : Hallo, Burcu!
Burcu : Hallo Anja!
Anja : Was machst du _____?
Burcu : Meine Mutter und ich besuchen meine Oma. Wir machen ihr _____.
Anja : Oh, lecker! Kartoffelsalat _____ ich auch.
Burcu : Ich auch.
Anja : Wir gehen heute Abend mit Claudia ins Theater. _____?
Burcu : Leider nicht. Meine Oma ist krank und wir kommen _____ nicht nach Hause.
Anja : Okay. _____!
Burcu : Tschüs!

b Lies den Dialog und streiche die falschen Informationen durch!

1. Burcu und ihre Mutter besuchen *ihren Onkel/ihre Großmutter.*
2. Anja mag *Obstsalat/Kartoffelsalat.*
3. Anja geht mit *Claudia/Sonja* ins Theater.
4. Die Oma ist *krank/nicht krank.*

C2 Was essen und trinken die Personen zum Abendbrot?

a Hör zu und kreuze an!

	Döner mit Salat, Limonade	Spaghetti mit Soße, Wasser	Sushi mit Reis, Mineralwasser	Käsebrot, Orangensaft
Ali				
Sonja				
Franco				
Takumi				

b Hör noch einmal und schreib richtig/falsch? (R/F)

☐ 1. Ali trinkt gern Limonade.
☐ 2. Franco isst gern Steak mit Salat.
☐ 3. Sonja mag Käsebrot und Orangensaft.
☐ 4. Takumis Lieblingsessen ist Hähnchen mit Reis.

C3 Wie machen wir einen Kartoffelsalat?

a Hör zu und ergänze die Zutaten im Rezept!

Kartoffelsalat mit Mayonnaise

a 1 kg Kartoffeln
b 3 _____
c 2 Zwiebeln
d 4 EL _____
e 3 EL Apfelessig
f 1 EL _____
g 5 EL Mayonnaise
h 1 TL Salz
i 1 TL _____

1 EL = 1 Esslöffel
1 TL = 1 Teelöffel

b Ordne die Zutaten vom Rezept den Fotos zu!

c Ergänze den Text mit den passenden Verben!

servieren | kochen | schneiden | schälen | mischen

Die Kartoffeln und die Eier im Topf _____ und abkühlen. Die Kartoffeln und die Eier _____, in Scheiben schneiden. Die Zwiebeln in Würfeln _____. Die Zutaten in eine Schüssel geben. Mayonnaise, Olivenöl, Apfelessig, Senf, Salz und Pfeffer gut _____ und in die Schüssel geben. Alle Zutaten nochmals zusammen mischen und _____. Guten Appetit!